

E
 kapıldım gidiyorum
 bahtımın rüzgarına
 kerem batumlu
 E

hayalci hücre: #6
hayalci kalem #3

kapıldım gidiyorum bahtımın rüzgarına
kerem batumlu

© 2022 hayalci hücre
bu kitabın türkçe yayın hakları hayalci hücre yayın'a aittir.

kitap editörü
caner ceran

yayıma hazırlayan
barış baysal

kapak tasarım
ana raquel "guaricha"

dizgi
alp tekin babaç

baskı-cilt
repar tasarım matbaa,
yenibosna merkez mh. cemal ulusoy cd. no: 43
bahçelievler/istanbul (sertifika no: 40675)

1. baskı 2022 / İstanbul
isbn no: 9786057358349

foamed ilaç, kozmetik ve danışmanlık sanayi ve ticaret ltd. şti
sinanoba mahallesi ertekin caddesi a1-003 blok no: 1a iç kapı no: 8
büyükçekmece / istanbul

www.hayalcihucre.com / hayalcihucre@hayalcihucre.com

Ξ
**kapıldım gidiyorum
bahtımın rüzgarına**
kerem batumlu
Ξ

kerem batumlu

Felsefe eğitimini bir yandan itlik, serserilik ve balicilikle sürdürdüğü için 10 yılda ancak bitirebildi. Daha sonra 15 yıl süren müzisyenlik kariyerinde 4 kıta ve 20 ülkede inanılmaz başarısızlıklara imza attı. Son iki yıldır da Çanakkale dağlarında derebeyi olarak yaşıyor. Derebeyliği kısa bir duraklamadan sonra hemen gerileme dönemine girmiş durumda. Bu rakamların toplamının yaşından fazla çıkmasından anlıyoruz ki ya üniversiteye 12 yaşında girmiş ya da matematiği zayıf.

ankara'nın dağları	11	snif sorunsalı	17	adapstasyon	27
topor	41	adamlar para olmadan da mutlu	53	adamlar para olmadan da mutlu 2	61
beyin göçüğü	69	turgut	81	adamlar para olmadan da mutlu 3	87
kriminal aktivite	93	oyle acayip bir yerdesim ki	99	dişmeler ve yakılmalar	111
vilcabamba	121	askerlik anılarının bedeli	137	meydan boşalınca	149

“Eğer başıma bir şey gelmeyecekse bütün anlatılanlar gerçek. Ama iş açılacak gibi olursa hepsi kurgu. Orada değildim, görmedim, bilmiyorum.”

ankara'nın dağları

Ankara'nın dağlarını hiç görmemişim. Doğup, büyüyüp, neredeyse otuz yıl yaşayıp, sağımda solumda her tarafta yükselen dağlara hiç dikkat etmemişim. Üstelik de hep teras katta oturuyorduk. Önümüz açıldı sözde.

Yine bir gün, evin kapısında eski sevgilimi beni tekrar içeri alması için ikna etmeye çalışırken: "Beni sevdiğin için değil, yalnız kalmaktan korktuğun için tekrar bir araya gelmek istiyorsun." demişti. Yalnız kalmaktan korktuğum konusunda haksız sayılmazdı. Kim korkmaz ki. Ama bence ikisi de aynı anda olabilir. Biraz sevgi, biraz korku. Sonuçta yalvar yakar özürlerle, vaatlerle barıştık. Evlendik, boşandık. Eski sevgilim, eski karım oldu.

Bu anlattığımı Ankara'da oluyorum. Ankara küçük. Tamam, dört-beş milyonluk şehir ama o kadar küçük bir çevrede hareket ediyoruz ki, sanki iki oda bir salon bir ev. Dönüp dönüp koridorda, mutfağın kapısının önünde aynı insanlarla çarpışıp duruyorsun. Yani yalnız kalmasına kalınır. Anlaşabilme ihtimalin olan tek kadını kaybedersen yalnız ölebilirsin bile. Yani en azından bana öyle geliyordu. Ankara'nın küçüklüğü değil, gençliğin romantikliği de olabilir. Bütün duygular daha şiddetli yaşanıyor. Her şey ölüm kalım meselesi. Sonuç olarak da orada kapı eşliğinde yalvarıyorum. Dizlerimin üstüne falan çökmüş olabilirim. O derece ciddi.

Hemen o gün olmasa da ilerleyen günlerde eve tekrar kabul edildim. Evimiz teras kat. Ben çocukken, babam da annemle boşandıktan sonra sürekli böyle evler kiraliyordu. Annemin evinin üç sokak ötesinde ama bambaşka bir dünya. Hafta sonu terasta sapıtıp, top oynayıp, bisiklete binip, hafta içi annemin orta kattaki

evine, okula, ödevlere dönüyoruz. Hayat tekrar normalleşiyor. Teras kat, apartmanın diğer bütün dairelerinden farklı. Kafamda çılgınlıkla, sıra dışılıkla, özgürlükle eşanlamlı.

Biz de bunu devam ettirdik. Toplumun kenarında köşesindekiler olarak, binaların da uçlarına yerleştik. Teras olsun, önümüz açık olsun. Ankara'ya yukarıdan bakacağız, anca öyle çekilir. Dincileri, ahlakçıları, Atatürkçüleri hepsini aşağılarda bırakıp kendi havamıza bakacağız. Ama o da kurtuluş değil. Her seferinde merdivenleri çıkarken onların kapısının önünden geçeceğiz. Gözetleme deliğinden bize bakacaklar. Evimize giren çıkanı sayacaklar. Esas mevzu da evin hangi katta olduğu değil, komşular zaten. Terastayız, önümüz açık ama diğer apartmanların çatıları hariç manzara hatırlamıyorum. Yazın yatak döşegi dışarı çıkarıp açık havada uyuduğumuzu hatırlıyorum, yıldızları hatırlamıyorum. Belki şehrin ışığından görünmüyordular, belki de ben bakmıyordum. Zaten bizim için esas önemli olan; en üst katta oturunca bir komşunun eksilmesi. Sadece alt komşunun gürültü şikayetine dikkat etmek gerekiyor. Hesapta komşu sevmiyoruz ama şehrin dışında yaşamayı da düşünemiyoruz henüz. Daha içki içeceğiz, ortamlara gireceğiz, insanlarla tanışacağız. Yalnız kalmaya hazır değiliz.

Ankara'nın dağlarını göremediğim gibi, dağların arkasını hayal de edemiyorum. Avrupa'da kısa bir tatilimiz olmuştu da benim açımdan hüsrarla sonuçlanmıştı. Elimde darbukayla Manu Chao ile karşılaşacağım, beni de gruba alacaklar, çılgınlar gibi gezip tozacağız, bambaşka dünyalar açılacak önümde diye düşünüyordum. Ama yine bizim gibi üniversite öğrencisi, sırtında çantasıyla hostellerde kalıp barlarda bira içen, hepsi birbirinin aynı sıkıcı gençler dışında hiç kimseyle karşılaşmadım. Barcelona'nın büyük yaya caddesi zaten Disneyland olmuş. Çoluk çocuk aileler Fred Çakmaktaş'la, Mickey Mouse'la fotoğraf çektiriyorlar. Bana ekmek yok. Hayalini kurduğum gibi bir Barcelona vardiysa da artık yok olmuş. Sanki o aradığım sokak müzisyenlerini bulsam, elimdeki alüminyum darbukayı doğru düzgün çalabiliyorum da. Her neyse, biz de Eyfel kulesinin falan önünde fotoğraflar çekinip kös kös Ankara'ya döndük. O kadar para harcadıktan sonra da kimseye anlatamadım hayal kırıklığımı.

"Nasıl geçti?"

"Süper."

Halbuki yıllar sonra aynı Barcelona'ya elimde trompetle gittiğimde onlarca insanla tanıştım. Parkta oturmuş gitar çalan bütün grupların yanına yanaşıp elimde sözlük İngilizce-İspanyolca parçalayarak arkadaş oldum. Ama işte o ilk seferde insanlarla nasıl tanışılır hiçbir fikrim yoktu. Kimseyle tanışamadım diye, Avrupa'da kimse yok diyip kesip attım.

Avrupa'dan umudu kestim, İzmir'i düşünüyorum. Ne de olsa Türkiye'nin Avrupa'sı. Hayallerimin menzili oraya kadar. O ara bir de vejetaryen olmuşum. Et yemeyi bırakmaktan ibaret değil, yalnızca bir eylemde bulunmuyorum, BİR ŞEY oldum. Şimdiki gibi "et tüketimini azaltırsan hem sana, hem hayvana, hem de çevreye biraz faydası dokunur," demiyorum. Müthiş bir şey bulmuşum, et yemeyerek dünyayı kurtaracağım, can almamakla hayatı anlamlandıracağım. Her heyecanlı yeni vejetaryen-vegan gibi tam gaz misyonerlik yapıyorum da Ankara'da henüz dine döndürebildiğim kimse yok. Dalga geçmeyi bıraksalar, kazanç sayacağım. Daha düne kadar her hafta beraber terasta mangal yaptığım insanlara inandırıcı bile gelmiyor. Enteresantlık peşindeymişim gibi görünüyor. (Ha o zaman en çok dalga geçen, en azılı etoburların bir çoğu bugün Ankara'dan 5000 kilometre uzakta vejetaryen oldular.)

Tam o aralar İzmir'e konsere gittiğimizde birtakım gençlerle tanıştık. Anarşist bir dernekleri var. Hepsi birden veganlar. Beraber yaşıyorlar, çok heyecanlılar, çok idealistler. Bir şeyler yapacaklar, bir iz bırakacaklar. "İzmir'e mi taşınısak?" diyorum. İzmir ferah, deniz kıyısında. İstanbul gibi itiş kakış da değil. İdealist gençlerle idealist hayatlar yaşayacağız. Veganlığı yayıp dünyayı kurtaracağız. Olmadı tabii. Ev yok, iş yok. Okul da okumuyoruz ki annem-babam bana ev tutsun, harçlık yollasın. Biraz da gidip gelip çocuklarla vakit geçirince olayın arka planında hayvansal ürün tüketmemekten öte pek bir şey olmadığını görüp sıkıldık. Onların idealistliği de üniversite bitip işe girene kadar sürdü zaten.

Ne Avrupa'ya ne İzmir'e gittik. Ankara'da terastaki evimizde

kaldık. Mangal partileri azalarak devam etti, ben mantar yedim. Sonra sıkılıp tekrar et yemeye başladım, sonra vicdan yapıp tekrar bıraktım. Bir bar açtık, işletme sahibi olduk. Mutlu sayılmam ama hayatın böyle devam edip gitmemesi için de bir sebep görmüyorum. Günün birinde Aşağı Ayrancı-Kızılay arasında bir yerlerde hayatı anlamlandıracağım diye umuyorum. Esas sürpriz İstanbul'dan geldi.

Paralı bir Hıdırellez organizasyonu için büyükçe bir grup toplayıp İstanbul'a gittik. Hazır gelmişken bir-iki gün daha kalalım deyip hep beraber İstiklal'e çılmaya çıktık. O arada ABD, Çek, Şili karışık bir grupla karşılaştık. Berlin'de yaşıyorlarmış. Sokakta çalışıyorlar, birkaç tane de ufak tefek konser ayarlamışlar. Trad-jazz çalışıyorlar. Ne olduğunu bilmiyorum. İlk defa duyuyorum. Bildiğim en yakın şey gypsy jazz. O zannediyorum. Ama bildiğim gibi falan değil. Çok heyecanlı, çok neşeli, çok değişik. Yüz yıllık müzik benim için yepyeni!

Şimdi: o sırada Avrupa'da elini sallasan hot-jazz, gypsy-jazz, showtunes grubuna çarptığını bilmiyordum tabii ki. Üstelik de bizim karşılaştığımız bunların iyilerinden biri bile sayılmaz. Birkaç sene sonra İstanbul'da da üç-dört tane olacak bunlardan, hatta birkaçını ben kuracağım. Her büyük şehirde Lindy-hop dans okulları falan açılacak. Ama o gün, bizim için bu ilk. Onlar için ilk değil tabii. İstanbul'dan üçüncü geçişleriymiş.

Grubu çekip çeviriyor gibi görünen adam kemancı. Trompetçi de onun karısı. Bizi çalarken görünce konser ilanlarını bırakıyor önümüzde açık duran trombon çantasına. Sonra onlar çalarken yanlarına gidip tanışınca da CD hediye ediyor. Ertesi gün evde CD'yi dinliyoruz. Rezalet. Hiçbir şeyin akordu tutmuyor. Şaşıyoruz. Sokakta aklımızı başımızdan almışlardı. Hatta ben kıza o tonu çıkarabilmek için hangi ağızlığı kullanıyor diye sormuştum. Gösterdi: 7c, hem de çin işi, dandik öğrenci ağızlığı. Mütevaziliği de bırakmadan: "Ha sen ağızlıktan sandın..." demişti. Ertesi gün CD'yi dinlerken: "Herhalde bu çok eski bir kayıt, sonradan ilerletmişler" diye düşünüyoruz. Bizi öyle büyülemişler ki, önceki gün sokakta duyduğumuz şeyin, şimdi CD'den çalanın aynısı olabileceğine ihtimal vermiyoruz.

Şimdi: Bütün bunlar Facebook öncesi karanlık çağlarda vuku buluyor. Grupça Myspace'teyiz. Bizim CD'miz olmadığı için, hediyeye karşılık ben de ona Myspace sayfamızdan bizim kayıtları dinlemesini söylemişim. Onların da Myspace'i var tabii. Girdik baktık. Kafamdaki sigortanın attığı anı çok iyi hatırlıyorum. Bizim fotoğraf albümleri kısmında birkaç konser fotoğrafı varken, onlarınki sayfalarca fotoğraf doluydu. Çin'de fotoğrafları vardı. ÇİN! Adam yirmi yedi yaşındaydı. Ben de yirmi yedi yaşındaydım. Biz senede bir-iki kere İzmir'e, Eskişehir'e konsere, gezmeye gidiyoruz. Onlar ise ÇİN'e gitmişler. Hem de iki kere.

Tamam, Avrupalı'nın *backpacker*'ı bilmediğimiz bir şey değil. İspanya-Fransa-İtalya geziyor. Bazısı Türkiye'ye kadar geliyor. İşinden bir sene izin alıp, yahut üniversiteyi bitirince anne-babasından para alıp "sabbatical"a çıkıyorlar. Dünyanın etrafında bir tur dönüyorlar. Bütün egzotik tatil destinasyonlarına gidiyorlar. Ama bunlar bizim için, ünlü ya da zengin olmadan yapılacak yollar değil. Ufukta ne ünlü ne de zengin olacağım görünüyor. Belki ileride bir vakit, bir şekilde dünyayı göreceğim diye umutlanıyorum ama ne zaman, nasıl olur hiçbir fikrim yok. Bu tip ise, elinde keman, burnunda kırmızı top, altında bisikletle Çin'e kadar gitmiş. Bütün Avrupa zaten cepte. Rusya, Moğolistan, Meksika... her yerde çalmışlar. İşte ondan sonra ben Ankara'ya sığamadım. Üstünden dokuz yıl geçti.

Yol beni tahmin bile edemeyeceğim yerlere götürdü. Kendimi müzisyenden sayıyordum. Sokakta, barlarda çalarak kaç senedir bu işten geçiniyorum diye; "Tamam ben oldum," diyordum. Yolun yarısında bile değilmişim. Hindistan'da Rus düşünlerinde asma davul, Peru'da zengin anaokullarında akordeon, Arjantin'de Mapuche eylemlerinde trompet çaldım.

T.C. pasaportum yüzünden kendimi fakir üçüncü dünya vatandaşı sayarken, baktım ki kuyunun dibi yokmuş. Dördüncü, beşinci, altıncı dünyada yaşadım.

"Avrupa'dan vize alamıyorum, ABD'ye gidemiyorum, kaderime tüküreyim," derken yol beni sınırları olmayan bir kıtaya götürdü. Döndürüp dolaştırıp dağların dibindeki Bogotá'ya bıraktı. Bogotá, devasa sıradağların hemen önünde yaşıyor. Şehrin her yerinden

dağlar görünüyor. Şehir gelip gelip dev yeşil bir duvara çarpmış gibi kesiliyor. Biraz geriye çekilip bakınca şehrin en büyük gökdelenleri dağların önünde cüce gibi kalıyor. Güneş dağların arkasından doğuyor, yağmur hep dağların arkasından geliyor. Bu dağların gölgesinde dört yıl yaşadım.

Geçen sene ise yolum tekrar Ankara'ya düştü. Bogotá'ninki kadar devasa olmasa da etrafı dağlarla çevriliymiş. Hiç fark etmemişim. Otuz yıldır binlerce kez indiğim yokuştan inerken bir baktım karşımda sivri sivri dağlar. Devasa hem de. "Bu yokuştan inerken bu dağ hep görünüyor muydu? Acaba eskiden önünde görüşü kapatan bir bina mı vardı da yıkıldı?" diye herkese sordum. Hep oradaymış, hep görünüyormuş. Dahası, annemin evinin penceresi Elmadağ'a bakıyor. Eskiden arka tarafta anlamsız bir yükselti gibi görünüyordu. Şimdi karla, güneşle, bulutla her gün farklı bir tablo... gözlerime inanamıyorum! Bin kere baktığım pencere.

Yolculuğun kendi başına aydınlatıcı olduğuna inanmıyorum. Nereye gidersen git, kendi dertlerini, düğümlerini, hıyarlıklarını yanında götürüyorsun. Otuz ülke gezip, ırkçı-faşist söylemini hiç de elden bırakmayan, hatta tecrübeyle pekiştiren çok. Oturduğu yerde, doğduğu şehirden çıkmadan kendi düğümlerini çözen, güzel hayatlar yaşayan, harika işler çıkaran da var. Ama benim kafamı kaldırıp Ankara'nın dağlarını görebilmem için Kolombiya'ya kadar bir gidip gelmem gerekiyormuş.

sınıf sorunsalı

E

Otostop yaparak gezdiğim yazların birinde hokkabazlık malzemeleri satmayı denemiştim. Hokkabazlık daha moda olmamıştı. Henüz her hipsterin evinde arada vakit geçirmek için çevirdiğı üç top yoktu. Hatta hipster diye bir şey de yoktu. Senelik Jonglörlük Buluşması/Festivalinin başlamasına daha on iki-on üç yıl vardı. Renkli hortumlardan ve araba lastiklerinden Türkiye’de hiç görölmemiş *devil-sticklerden* yapıp satmaya çalışıyordum. Gezgin Fransız’ın biri gösterene kadar biz de hiç görmemiştik zaten. Bir de balonların içine bulgur doldurarak yaptığım toplar vardı. Fransız nasıl geçiniyordu bilmiyorum ama ben hiçbir şey satamadım. Bir tane bile! (Gezginin geçinme meselesinin püf noktalarını öğrenmeme daha çok var. Öyle sadece tek bir ilginç zimbirtı satmayla kervan yürümüyormuş. Nasıl olduğunu değılse de nasıl olmadığını öğrendim.)

Sonunda annemden aldığım para suyunu çekti. Ne paranın ne de işin nereden bulunacağına dair hiçbir fikrim yok. Bir türlü ait olduğumu hissedemesem de içine doğduğum orta sınıfta, iş denilen şey, üniversite diplomasını aldıktan sonra CV doldurup, iş başvurusuna giderek bulunuyor. Sanayiye çırak vermek falan bizim köyün (Çankaya) adetlerinden değıl. Elimde CV falan da olmayınca, iş denen şey uzak bir hayal, bir sis perdesi arkasında pek seçilmeyen bir olgu. O yaşlarda, yaz tatillerinde ya da okuldan sonra McDonalds’da part-time çalışıp ilk külüstür arabası için para biriktiren Amerikalı çocukların hayatının romantik bir cazibesi var gibi geliyordu. Ama fark ettim ki bizim buralarda McDonalds part-time eleman almıyor. Full-time çalışan vasıfsız elemanlarına da asgari ücret veriyor. O parayla da eğer bir şey birikirse, anca elden

düşme el arabası alırsın. Zaten McDonalds'ın iş ilanı verdiğini de hiç görmedim. Orada çalışanların nasıl işe alındığı benim için hala gizemini koruyor.

Fethiye, Olimpos arası sahil şeridinde hiç kimse benim kalifikasyonlarıma sahip bir eleman arıyor gibi görünmüyor. Kapı kapı gezip soracak kadar da gurursuz değilim. Benim gibi özel birini işe almak için peşimden koşmaları gerek. "Hmm evet, belki günde üç saat çalışabilirim. Tabii yaratıcı çalışmalarım için kendime zaman ayırmam lazım. Bu kadar mı ücret verebiliyorsunuz? Çok üzgünüm kabul edemem." Sağda solda 'eleman aranıyor' yazıları görsem de girip de ne elemanını, ne koşullarda aradıklarını sormaktan hep çekindim. O kadar ciddi görünüyor ki iş bana, bir kere girersem bütün hayatım boyunca orada çalışacağım bir kontrat imzalamam gerekiyor sanıyorum. Yani sonuçta param bitti, sopa, top, mop hiçbir şey satamadım, beklediğim muhteşem iş teklifi de gelmedi. Okuduğum Jack Kerouac'ler boşa gitti. Macera falan yok. Boynumu büküp eve döndüm.

Türkiye'nin çok ilerisinde, vakitsiz hokkabazlık malzemeleri girişimim kafa üstü çakıldıktan sonra, babama tanıdığı bir yerlerde iş olup olmadığını sordum. Dev makinalarıyla biraz fabrikaya da benzediğinden, ilk önerdiği 'Matbaa' anında beni cezbedti. "Tamam, başka hiçbir şey söyleme. Kabul ediyorum! Cevabım "Evet!"

Babamın hatırı sayesinde ekstradan, istisnai koşullarda işe alınmış özel eleman olduğumdan diğer işçilerin aksine haftada beş gün, onar saat çalışıyorum. Fazla mesaiye falan da kalmıyorum. Ama çalışma saatleri dışında bir torpil yok. Sevkiyat bölümünde herkes ne yapıyorsa ben de onu yapıyorum. Kamyon yükle, kamyon boşalt. Tulumu da diğerleri gibi yaz modasına uyup kollarından belime bağladım. Atletten görünen kollarımı, pazılarımı sergileyip, güçlü, gururlu "işçi" imgesini yaşıyorum. Sovyet propaganda afişi gibiyim. Bütün toplum bizim cefakar, geniş omuzlarımızda taşınıyor. Sokakta yürürken kimliğini gizleyen Örümcek Adam gibi hissediyorum. Ah şu insancıklar kırmızı ışıktaki kiminle yan yana beklediklerini bir bilseler... "Evet benim... doğru bildiniz, toplumu ayakta tutan işçi sınıfı benim. Hı-

hı, evet, o Marx'ın bahsettiği. Teşekküre gerek yok. Evet tam da bu kollarla tutuyorum. Kaslarıma dokunmak ister misiniz?"

Böyle giderse iki ayda, bir yandan çalışırken bir yandan da sanatını icra eden, en dipten silkinerek doğrulmuş, halkı gerçekten de tanıyan, ayakları yere basan çok harbi bir sanatçı olup çıkacağım. Kesin! Toplumun çürümüşlüğü, işçi sınıfının, fakirlerin hayatı, dertleri, kapitalizmin gerçek yüzü hakkında ne şarkılar ne romanlar yazacağım diye seviniyorum.

Tabii renkli kuşe kağıtlı baskılar yapan matbaanın gazetecilikle bir alakası yok. Eski Arçelik broşürleri kağıt parası için iade ediliyor. Onları kamyonlardan indirip Bosch broşürlerini yüklüyoruz. Ama fark etmez zaten. Bunlar hep ileride yazacağım absürt edebiyata malzeme. Biz yabancılaşmış işçi sınıfıyız. Önümüze idam fermanımız da gelse bakmadan yükleriz kamyonu.

Fakat absürtlük seviyesi anında boyumu açtı. Sevkiyattaki herifler şaka olarak yeni gelenlere amonyak bidonunu koklatıyorlar. "Şu bidonu kokla da bir bak bakayım deterjan mı, benzin mi o?" Alıp kokladım. Ayıldığımda herhalde en fazla bir-iki dakika olmuştur. Ama o arada bütün hayatım film şeridi gibi gözümün önünden geçti. Gözlerim iki gün boyunca yanmaya devam etti. Aynı 'şaka'yı kağıt getiren kamyonadaki başka bir şaşkına yapacaklarken çocuğu uyarıp oyunu bozdum. Millet in eğlencesine böyle limon sıkınca da sevkiyat katında hiç kimseyle arkadaş olma ihtimalim kalmadı. Zaten fazla bir muhabbete girebildiğimiz de yoktu. O gün paydos saatine kadar kimse sataşmak için bile konuşmadı benimle.

Her akşam mesaiyi bitirince de eve gelip arkadaşlarla prodüksiyona oturuyoruz. Elimizdeki kırık dökük malzemeye bütün gece Cemiyette Pişiyorum'un ve benim kendi grubumun albümünü kaydetmeyle uğraşıyoruz. Şansım varsa beş-altı saat uyuyup kahvaltı etmeden işe gidiyorum.

Yaptığımız müziğin de hiçbir şeye derman olacağı yok. Ama bayağı kendimizi adamışız, ciddiye alıyoruz. Yaptığımız en önemli şey, hatta herkesin yaptığı her şeyden daha önemli. Çokça da uğraşıyoruz ama her şeye o kadar karşıyız ki... bu müziğin bir gün

tutulacağı, tutulsa da para kazandıracağına pek ihtimal vermiyoruz. Hatta para getirmeyecek bir sanatla uğraşmayı daha büyük bir erdem sayıyoruz. Barda çalıp elli lira alan adam da en az Serdar Ortaç kadar sistemin kölesi. On dokuz-yirmi yaşlarında olduğumuz için de çok takmıyoruz. Gelecek çok uzakta. Daha dünya kadar vaktimiz var. Sözde umudumuz yok ama hepimiz gece yatınca ayrı ayrı, birbirimizden gizli ünlü olma hayalleri kuruyoruz.

Tabii gece, işin üzerine yapılan prodüksiyon çok da verimli olamıyor. Hafta sonu rahatlarım diyordum ama cuma akşamı iki biradan sonra bütün hafta sonunu uyuyarak geçirdim.

Sevkiyat tayfasının mizah anlayışına tepeden bakıp milletin keyfini kaçırdığım için Pazartesi sabahı oradaki şef arkadaş paketleme bölümünde elemana ihtiyaç olduğu bahanesiyle beni oraya sürdü. Çok da şeyimdeydi. Paketlemede işi göstereyim diye Murat diye bir adamın yanına verdiler. Karşılıklı çalışıyoruz, ben dergileri yirmişer yirmişer ayırıp bandın üzerine koyuyorum, Murat da makinenin kıdemlisi ya, dergileri düzeltip plastik sarıncının içine doğru itip düğmeye basıyor. Ne zaman ki paletteki bütün dergileri bitirmek üzereyiz, biraz boş kalıp oturacağız derken hemen yeni palet geliyor. Paletlerin sonu yok.

Sevkiyat, paketleme... nereye gidersem gideyim, ilk günden konu bir şekilde açılıyor, üniversitede okuduğumu söylüyorum. Zengin çocukları gibi yazı Bodrum'da Marmaris'te geçireceğime delikanlı gibi çalışıp kendi ekmeğini kazandığımı söylersem bana bir saygı, bir yakınlık duyarlar diye bekliyorum. Ama üniversite demek, sadece oraya ait olmadığım, geçici olduğum, ileride matbaanın yukarı katında çalışacağım, üç kat maaş alacağım anlamına geliyor. 'Psikoloji bölümü'nün ise hiçbir karşılığı yok. Alt katta hayatında psikolog görmüş kimse yok. Fakat Murat'ın psikoloji konusunda kendine ait fikirleri var. Psikologların kralını tanıyor.

"Psikolojinin kralı var ya... kim biliyor mu? Freud. Adam ne dediyse hepsi çıktı. Ne demiş Freud? Seks ve şiddet! İşte bak Türk Erkeğine, seks ve şiddet. Ne dediyse birer birer hepsi çıkmadı mı? Bak bi' de taa o zamandan bilmiş hepsini. Düşün bak, o zamanlar teknoloji, meknoloji, bilgisayar falan da yok. Valla büyük adam

Freud. Kralını tanımam."

Sevkiyatta oraya git buraya gel, kamyonu bin, başka yerden mal yükleyip gel gibi aksiyonlar vardı. Burada ise her gün, sabahtan akşama Murat'ın karşısında çakılı geçiyor. Konular cep telefonu, araba, karılar, ve tabii ki Freud. Ben topa girmediğim için üçüncü günden sonra karşılıklı susmaya başladık. Murat da paketlemeyi öğrendiğimi iddia ederek her fırsatta işi bana bırakıp, arkada ciltleme makinasında çalışan çocuklara sarmaya başladı. Onlar en azından kat temizlikçisini gösterip; "şu karıyı bi defada kaç kere sikersin?" diye sorulunca suratını ekşitmek yerine, "üç.. iki buçuk.. yedi.." gibi spekülasyonlarla karşılık veriyorlar. Keşke sevkiyat kısmında biraz daha uyum sağlasaydım, iki kişiye de ben amonyak koklatsaydım diye düşünmeye başladım. Ah, zamanında Freud'un sözünü dinleseydim, bunların hepsini bir bir demişti.

Artık kendi ekmeğimi kendim kazanacağım için annemden gelen aylık parayı ufak bir mikserle gömdüm. Ekipman iyi olunca hemen müthiş kayıtlar çıkacak sanıyoruz. Zaten biraz da onun heyecanı ile gece çalışmalarına aralıksız devam ediyoruz. Ama çalışma gece olduğundan davul kaydını sadece komşular kapıya dayanana kadar 1-2 saat yapabiliyoruz. Davullar bitmeden de albüm ilerlemiyor. Prodüksiyon vaktini gitarlarla sabaha kadar deneysel takılarak geçiriyoruz.

İş zaten hem sıkıcı hem anlamsız. Tek başıma kalınca iyice beter oldu, saatler geçmek bilmiyor. İki haftada işçi sınıfını tanıdım, yeter. Bok gibi bi'şeymiş. Benden onlara, onlardan da bana dost olmuyor. Çıkamadım orta sınıftan. Devrimi yapmaktan umudu zaten çoktan kestim. İkinci hafta sonunu da aynı şekilde uyuyarak geçirince pazartesi ustabaşına gidip utana sıkıla daha fazla çalışamayacağımı söyledim. Yapacak diğer işlerime zaman ayıramadığımı, zorlandığımı anlatıp 15 günlük çalışmamın karşılığını istedim. Ustabaşı ücretlerin aylık ödendiğini, muhasebiden yarım aylık bir ödeme yapmayacaklarını söyleyip istifamı kabul etmedi. Herhalde muhallebi çocuğu olduğum için sıcaktan yahut ağır işten bezdiğimi düşünüp bana klimalı montaj odasında başka bir iş önerdi. İstemeye istemeye, ilk 15 günkü insanüstü emeklerim, büyük fedakarlıklarım boşa gitmesin diye

diğer pozisyonu kabul ettim. Bir kat yukarı çıktım.

Üst katta PowerTürk dinleyip montaj yapıyoruz. Montaj kısmının şefi Aykut. Alt kattan farkımız belli olsun diye atletle durmama izin vermedi. Bu "alt kattan farkımıza" pek önem veriyor. Yanımda başka bir kıyafet de olmadığından orada kalmış eski bir kareli gömleği üzerime giydirdiler. İşçi sınıfı kahramanından eğreti gömlekli ofisboyluğa düştüm. Millet alttan floresanlı masaların üzerinde montaj yapıyor. Aslında bayağı ilgi çekici görünüyor. Ama teknik bir iş öğreneceğim sanırken, kullanılmış asetatların üzerinden bantları çıkarıp asetonla silme görevi verildi. Belki üstün zekam ve yeteneğim fark edilir de çok ciddi sorumluluk ve beceri gerektiren bir pozisyona alınırım diye düşündüysem de günlük rutin üstün zekamı gösterebileceğim bir fırsat vermedi. Bana işi göstereceğin diye yanına verdikleri çocuk da asetat silmeyi çok büyük bir iş gibi göstermek istediğinden sürekli nasıl da düzgün yapamadığımı, ya çok az ya da gereğinden fazla aseton döktüğümü söyleyip duruyor. Kaçırdığım ufak bir görünmez leke bulup gözlerini deviriyor. Kendisine bu kadar beceriksiz bir çırak layık gören kaderine oflayıp pofluyor.

İlk günden, orada kaldığım süre boyunca elimde bezle aynı şeyi yapacağımı belli oldu. Sevkiyatta en azından işçiler arasında bir işçiydim. Buradaysa, kendini bir şey sanan adamların arasında beceriksiz, aptal muamelesi görüyorum. Fiziksel bir iş yapmanın gururu da yok. Üç beden büyük kareli gömleğimle iyice çöp gibi hissettim. Herhangi bir şey ummayıp on beş günü dışımı sıkıp geçirmeye karar verdim. O aralar benim için on beş gün, sonsuzluk kadar uzun. PowerTürk'le on beş gün ise, Mikronezya kabilesiyle yıllar geçiren antropoloğun saha çalışması gibi. On dokuz yaşının bütün sabırsızlığını zar zor dizginleyip, Serdar Ortaç şarkılarını ezberleyerek devam ettim.

Daha sonra anladım ki salon klimalı ama aslında tam da üst kata çıkmamışım. Ortamda yine hiç kadın yok. Diksiyon düzgün ama muhabbet aynı. Klimayla serin tutulan da aslında biz değiliz, montajlar. Bantların yapışkanı eriyip yılış yılış olmasın diye. Demek ki mürekkep de sığağa karşı hassas olsa, alt kattaki işçiler de klimalı ortamda çalışacaklar. Bizim üzerimizde de esas büroda,

bilgisayar başında çalışan tasarımcılar, muhasebeciler vs. var. Onların klimaları gerçekten kendi serinlikleri için.

Günde birkaç kere tasarımcılardan bir kadın filmleri bırakıp çıkıyor. O gider gitmez de arkasından aynı "bi seferde kaç kere" spekülasyonu başlıyor. Aykut alt kattakilerden farkımız olsun diye bu muhabbetlere katılmıyor ama durduracak engelleyecek hali de yok. Liderliği doğal değil. Şef olmasının tek sebebi diğerlerinin meslek lisesine karşılık, kendisinin yüksekokul diploması olması. Eğitimi, sınıfı belli olsun, bağıra çağıra konuşan amelelerden farkı anlaşılсын diye de sesini bile yükseltmiyor.

Montajın soytarısı, kabadayısı ve her işin elebaşısı Hamza. Bütün sık-sok muhabbetlerini ilk başlatan da o. Aykut mırıl mırıl: "Terbiyesizlik yapmayın arkadaşlar!" diye karşı çıkar gibi yapsa da Hamza hiç duymamış gibi, geçen hafta sonu kerhanede gittiği karyı anlatmaya devam ediyor. Üstelik Hamza'nın yaşı da herkesten büyük olduğu için Aykut'un hiç şansı yok. Meslek liselilerden de önce çocukken işe başlayıp, işi orada öğrenmiş. Kıdeminden dolayı dokunulmazlığı var. İşte de herkesten daha hızlı ve becerikli.

Çarşamba günü öğle arasında yemeğe Hamza'yla beraber indik. Yemekten sonra arka bahçeye sigara içmeye çıktığımızda beni tombalacıya sürükledi. Zaten her öğle yemeğinden sonra çok da dikkatli dinlemediğim o günkü tombalanın muhasebesi yapılıyordu da ne olduğunu tam anlamamıştım. Hamza'nın Malboro ya da Camel kazanacağını söyleyerek ısrar etmesiyle, parayı verip adamın torbasından bir tombala çektim. Katlanmış bir kağıt parçası, içinde de hiçbir şey yazmıyor. Bir tane daha çekmemi söyledi Hamza. Olayın saçmalığı, sahtekarlık ihtimalinin bu kadar bariz olması karşısında ağzım açık kaldı. Ama Hamza hep kazanıyor. Halinden hep memnun. Diğerleri ya kazanıyor ya da bir-iki tane oynayıp bırakıyorlar ama Hamza Malboro'yu kazanana kadar çekmeye devam ediyor.

Tombalacının yanından ayrılıp yukarı çıkar çıkmaz olayın saçmalığını anlatmaya çalıştım. Torbada toplam kaç kağıt var? Bunların kaç tanesinden ödül çıkıyor? Yarın oranları kafasına göre değiştirmeyeceği nereden belli? "Uyan işçi sınıfı! Bu beyinsiz

eğlencelerle uyutuluyorsun!” Fakat tombalacının sahtekarlığının ihtimalini bile ima edince herkes bana düşmanca bir tavır aldı. Dinlerine küfretmişim gibi. Sevkiyatta dersimi aldığımdan burada ısrar etmedim. Ama yine de susamadım. Belki çaktırmadan Sokrates usulü anlatabilirim diye düşündüm.

"Kaç tane çektin bugün?"

"Onuncuda mı ne çıktı valla."

"E yani bir paket malboroya neredeyse 3 paket parası verdin."

"Evet ama geçen hafta salı-çarşamba-perşembe üst üste ilk çektiğimde kaptım Malbuşu. Acayip ballıyım ben. Hep çıkar bana."

"Abi çıkana kadar çekiyorsun. Tabii ki çıkacak."

"E ben ne diyorum? Şans bu şans. Tabii ki çıkacak! Sike sike çıkacak!"

Toplamda bir ayda verdiği paranın, sigarayı büfeden alsa vereceğinin iki katı olduğunu kesinlikle kabul etmeyecek. Herhalde biraz daha ısrar edersem beni dövecekti ki yönetici tarafından biri girdi içeri. Herkes susup masasının başına döndü. O yönetici kısmının isimleri aklımda yok, çünkü hiç öğrenmedim bile. Aramızda o kadar mesafe var. Sözleri emir sayılıyor ve montaj odasına girer girmez herkes mum kesiliyor. Kel ve şişko yönetici, önümüzdeki iki hafta pazar günleri için Hamza ve iki kişiye daha mesaiye kalmalarını söyledi. Tartışma, itiraz olmadı. Zaten soru veya teklif de değildi. "Sen, sen, sen bu iki hafta pazar günü kalıyorsunuz. Bu gece de dergi işi gelecek, yarına baskıya girmesi lazım. Siz ikiniz geceye kalırsınız." O kadar. Bu nasıl bir emrivakilik? Diktatörlük mü burası? Bu nasıl bir köpek muamelesi? İşte beklediğim isyan kıvılcımını çakacağım an geldi! Yönetici çıkınca hemen soruyorum:

"Nasıl yani, hiç sorgusuz sualsiz sadece Cumartesi mi izin yapacaksınız?"

"Yoo, cumartesileri zaten geliyoruz."

"Her cumartesi mi?"

"Tabii. Hem o zaman da fazla mesai alıyoruz. Şimdi bu iki pazarın da fazla mesaisiyle bu ayki maaşım 600'ü bulacak."

"Maaşın 600'ü falan bulmayacak. Fazla mesai alınca maaşın artmış sayılmıyor." dedim.

"Fazla mesai hiç olmasa, benim net maaşım 380," dedi. "600 alınca bayağı bir artmış oluyor. Hatta tam olarak 220 milyon artmış oluyor. Hesap öğretmiyorlar herhalde sizin üniversitede?"

İlk tombalada Malboro'yu bulmuş gibi keyfi yerindeydi. Sonra öğrendim ki herkes fazla mesaiyi ceza değil, ödül olarak görüyor. O pazar günleri de Hamza'ya yıkılmıyor, kıdeminden dolayı ilk ona veriliyor.

Şaşıracığım daha çok şey vardı. Kimsenin buradan daha iyi bir yere gitmek ya da buradaki koşulları iyileştirmek gibi bir düşüncesi yok. Zaten koşullar gayet güzel, patron da çok iyi adammış. Maaşları geciktirmeden yatırması olabilecek ihtimallerin en iyisiymiş. Başka matbaalarda maaşlar hep gecikirmiş. Burada bol bol da fazla mesai çıktığından bayağı iyi kazanıyorlarmış. Hamza bir keresinde keranede kadınla bir buçuk saat düzüşmüş. Falan filan.

Montajda ilk çalıştığım hafta sadece iki gece kayıtlı uğraştık. İkinci hafta ise hiç kayda oturmamış. Hafta sonlarını aynı şekilde içip içip sızarak geçirdim. İşe başladığım pazartesi tam da ayın birine geliyordu. Ayın otuzunda öğlen arasında beni ilk başta montaja yerleştiren ustabaşını bulup bir ayın dolduğunu söyleyip maaşımı nereden alacağımı sordum. Muhasebeden hemen çıkmayacağını, haftaya uğramamı söyledi. Durup da tartışacak takatim yoktu. Aykut'a çalışmaya devam etmeyeceğimi haber verdim. Akşamına da kimseyle vedalaşmadan binadan koşarak çıktım.

Ertesi hafta gidip aldığım zarfın içinden tabii ki asgari ücret çıktı. O paradan yirmişer yirmişer çıkarıp kira ve faturaları öderken tırnaklarım çekiliyor gibi hissettim. O kadar çalışmanın karşılığı bu

kadar dandik, sıkıcı bir yere gidecek olamaz! O parayla içki, uyuşturucu falan alınmalı. Kiradan faturadan kalanını da zaten tam da onlara harcadım. Bir daha da işe mişe girmedim.

Ξ

adaptasyon

E

Dün gece karanlıkta kampımın etrafında ayak sesleri duydum. Ufak tefek hayvanların seslerine zaten alışığım. Her gece çeşit çeşit tıkırtı çıtırtı geliyor sağdan soldan. Yaprak düşüyor... dal kırılıyor... kertenkele geçiyor... yarasa uçuyor. Ama dünkü, gecenin her zamanki sakinlerinden değildi. Bir kere kesinlikle çok daha cüsseliydi, insan gibi. Bir süre nefesimi tutup, adımlarının altında çıtırtıdayan dalların sesleriyle etrafımda dolaşmasını takip ettim. Bildiğim orman hayvanlarının çevikliğinde ve hızında da değildi. Tıngır mıngır etrafımda dolaşıyor, *insan gibi!* Ama o kadar sık ormanın içinde kimsenin böyle fenersiz gezmesi mümkün değil. *Acaba gece görüş gözlüğü gibi bir şeyle mi...* diyorum. Ne işi var Delta-Force'un Hindistan'ın cangılında?

"Kim var ulan orda?" diyip feneri yaktım. Evet, İngilizce *ulan* dedim, öyle korkmuşum. Fenerin ışığında devasa siyah beyaz dikenli kirpiyi tıngır mıngır kaçarken gördüm. Dikenleri korkudan havaya dikilmiş sağa sola sallanıyordu. Jimmy bağırdığımı duymuş, aşağıdan seslendi:

"Kero, kimseleri gördün mü? Bizim evin etrafında da birileri geziyordu."

Dikenli durumu açıklayıp rahat uyumalarını söyledim.

Jimmy'le Jane ormandaki en yakın komşularım. Ertesi sabah geceki karşılaşmayı anlatmak için onlara uğradım.

"Sesin korkudan altına sıçacaktıydın gibi geliyordu," dedi Jim.

"Hiç de bile! En korkutucu, en kalın, erkeksi sesimle bağurdım."

"Evet, evet. Cıyaklamadan hemen bir önceki ses tonu gibiydi."

"Olum koskoca kirpiyi ne biçim de korkuttum kaçırdım, sen ona bak."

Sağdan soldan kirpinin birkaç dikenini bulmuşlar, onları gösterdiler. Bazıları kolum kadar. Ateş yakıp kahve yaptık.

Kızılötesi dürbünlü komando fikrime güldük. Ormanda yaşamayı seçmemizin, kiradan yırtmak dışında bir sebebi de bunun gibi ziyaretler zaten. Yoksa bu hayvanları Discovery Channel dışında göreceğimiz yok. Maymunlar uğruyor, kirpiler uğruyor, yılanlar geçiyor. Biz de böylece mekanın dokusuna uyum sağladık, Hindistan coğrafyası bizi bünyesine kabul etti sanıyoruz.

Hippiliğimin acemiliğini Hindistan'da yapıyorum. Kasabada İngiltereli bir arkadaşla beraber bir restoranda çalarken tanıştım Jimmy ve Jane ile. İş bitmiş, gitar elden ele dolaşılıyor, herkes kendi şarkısını söylüyor bir-iki tane. Sonra Jimmy ormandaki komşuları anlatmaya başlayınca ben de merak edip ertesi gün o tarafları görmeye gittim. Muhteşem. Hemen yerleşmeye karar verdim. Cangılın içinde, kimseyle muhatap olmadan yaşayıp, kayaların arasından kaynayan suyu içeceğiz. Hem de bedava. Su meselesi de kira kadar önemli. Pet şişeler genelde bakkalların önünde, güneşin altında duruyor. Sularda plastik tadı var. Aldığın şişenin kapağı açık çıkar da iade etmek istersen: "Açık değil baba, sadece pek iyi kapanmamış," diyorlar. Su önemli.

Jimmy'lerin evi, seksenlerde-doksanlarda hippilerin ormanda açtığı ufak düz alanlardan. Dere yatağı boyunca yukarı çıkarken birkaç tane böyle açıklık var. Temizleyip, teras şeklinde düzlemişler. Ev dediğimiz ondan ibaret. Yerleri de termit yuvasını ufalayıp, saman ve çamurla karıştırıp bayağı çimento gibi sağlam tutan bir karışımla kaplamışlar. Bana biraz abartılı geldi öyle teferruatlı bir yapıya girişmek. Hatta bir tanesi düzlük alanını biraz daha genişletebilmek için bir parça duvar örüp teras bile yapmış. Duvarı yirmi-otuz yıl önce Alman bir hippinin ördüğünü söylüyorlar da becerikliliğini öve öve bitiremiyorlar. Şehirden kaçıp, ormana inşaat övmeye geldik.

Ben geldiğimde o pek muntazam yapılmış yerlerden kalmamıştı. Hepsine birileri yerleşmiş. En sonuncusuna da Jimmy'le Jane kamplarını kurmuşlar. "Olsun, daha iyi," dedim. Dere yatağından onların biraz daha yukarısına doğru ilerleyip bir küçük banyan ağacının altında eğimi az bir yer buldum. Orada kendime ufak bir alan açmaya başladım. Fukuoka'ları yeni okumuşum, ormanda iz bırakmamak istiyorum. "Ben gideyim, Musonlar gelsin, herşeyi süpürsün. Burada olduğuma dair iz, kanıt kalmasın," diyorum. Olabildiğince az bitkiyi yerinden ederek,

kökleri fazla kesmeden küçük açıklıklar yaptım. Bir tanesi yatmak, bir tanesi oturup gitar çalışmak, ufak bir tanesi de ateş yakıp yemek pişirmek için. Yerlere o doğal çimentodan falan da dökmedim. Ha ama bayağı bir süre, yeri iyi düzleyemediğim için yatmakta zorlandım. Bir türlü yapıyorum, sağa eğimli oluyor, düzelteyim derken bu sefer ortası çıkıntılı oluyor... her gece yuvarlanıp duruyorum. Tam Alman Mühendis Hippiye hak verecekken çözüm köpeklerden geldi.

Her gece ormandaki yerime dönmeden önce sahilin sonunda oturup bir sigara içiyorum. Tırmanmaya başlamadan önce dinlenmiş oluyorum, biraz da sigarayla günün muhasebesini falan yapıyorum. Bir gece orada otururken, köpekleri seyre koyuldum. Uyuyacakları zaman kumda tam sığacakları kadar bir çukur açıp içine yuvarlanıp yatıyorlar. "Alman Mühendis bok yesin, bu adamlar işini biliyor," dedim. Ertesi gün yattığım yeri sağından solundan düzlemeye çalışmayı bırakıp, ortasını çok hafif kazdım. Hamak gibi, beşik gibi oldu. Artık deliksiz uyuyorum. Kirpi ziyaretleri hariç.

Benim yerim ormanın sıklığı yüzünden Jimmy'lerin oradan görünmüyor ama aslında çok yakın. Şöyle sağlam bir bağırınca duyuluyor.

"Müsaitseniz kahveye geliyorum," diye seslendim.

"Buyur gel bilader, ama daldaşsak oturuyorum, hiç de üstüme bir şey giyesim yok. Yani sana sıkıntı olmayacaksa, ona göre kararını kendin ver," diye cevap geldi.

Ben de modern hippilik yolunda azimli bir neferim! Tabii ki böyle şeyleri takacak değilim. Kahvemi alıp gittim. Fakat esas sürpriz Jimmy'yi daldaşsak görmek değildi. Jane bileğinden biraz daha ince bir yılanı, eline koluna dolamış, onunla oynuyor.

"Tanıştırıyım; Domuz. Ailemizin yeni üyesi," diyip elini bana uzattı.

"Ne? Nasıl? Kim?" diye geriye sıçradım.

"Piton olacak büyüyünce."

Olayın aslını anlatmadan önce bir beş dakika benimle dalga geçtiler. Yılanla korkutup durdular.

"Dün buradan bir yılanlı aile geçti," dedi Jimmy. "Amca,

yeğen. Yukarılardaki düzlüklerde yılan yakalıyorlarmış. Bizim bu cadı kadın da, bunlar yılanı gösterir göstermez alıp koluna dolayınca, 'Sevdiyseniz birkaç gün sizde kalsın, yanımızda taşımayalım,' dediler."

"Zehirli mi?" diye sordum, normal insan gibi.

"Piton bu. Hem de bebek. Zehirsiz yani. Eline almak ister misin?" dedi Jane.

"Yok, sağol," dedim. "Ben, ee.. şey... bana alerji yapıyor. Almayayım,"

"Utanma, utanma," diye güldü Jimmy. "Ben de dokunamıyorum bu hayvanlara."

Jane o arada yılanı kafasına, rastalarının arasında oynamaya bıraktı. Bayağıdır ağzım açık seyrettiğimi fark edip kalktım. Günlük müzik çalışmalarımı yapmak üzere eve döndüm. Dizileri, akorları tekrarlamaya koyuldum. Nasıl da doğal, kendiliğinden geliyor bazı insanlara bir sürü şey. Hayatımda hiçbir şey böyle kendiliğinden olmadı. Ben yapacağım her şeyi günlerce aylarca çalışayım. Gitarda diziler, vokal egzersizleri, nota okuma... hala da müzik akmasın, bir şeye benzemesin. İlham bulmak için Jazz standartlarından medet umayım. Tekrar, pratik, etüt, tekrar... diye uğraşırken Jane hanım doğuştan yılan terbiyecisi çıksın. Jimmy daha armonik minör gamını bile bilmeden manyak gibi besteler yapsın.

Etüt yapma hevesim kaçtı. Gideyim millete çalayım da biraz alkış, biraz da para versinler, hem ruhum beslensin hem cebim dolsun diye sahile indim. İniş o iniş. Gece çalmadan sonra ruhu iyice besleyelim diye içkiydi, muhabbetti derken ormana geri dönmem iki günü buldu. Eve vardığımda baktım kuşlar çantayı güzelce delip içindeki yemek torbasını didiklemiş. Ne var ne yoksa yemiş, yiyemediklerini de unufak edip ortalığa saçmışlar. Günah gecelerinin cezası olarak sade bir makarna yiyip yattım.

Ertesi gün Jimmy elinde onların mekanda bıraktığım tabağa meyve doldurmuş geldi. "Tabağı boş göndermek olmaz" meselesini anlattığımdan beri bir tabak gidip geliyor. Yeter ki gelenek olsun, oryantalizm olsun, bayılıyorlar.

"Bu akşam bizde bir akşam yemeği yapacağız," dedi. "Aşağı taraftaki Katyaları da çağırdık. Yılandılar da olacak. Enstrumanları

al gel sen de."

"Oo, yılanlı mılanlı!" dedim.

"Artık sepetten ne çıkarsa bahtına."

"Olum bak!"

"Korkma lan, korkma. Adamlar profesyonel. Bu sabah Jane'e bir yılan daha bıraktılar. Yavru kobra bu seferki."

"Lan manyak mısınız? Elin Hintli köylüsünün, büyücüsünün aklına uyup, ormanın ortasında zehirlenip ölüp gideceksiniz!"

"Vallahi Jane'deki cadılığa adamlar şapka çıkardılar. "Sen doğuştan yılan tutmayı biliyorsun, bu yılan sana dokunmaz," dediler. Şimdiye kadar da bişey olmadı. Zaten bebek kobra. Öyle ölümcül zehirli değilmiş."

"Hah! Tamam, siz iyice piştiniz artık. İngiltere'ye dönerken vize isteyecekler sizden."

"Yemişim İngiltere'yi. İngiltere bizi öpsün başına koysun. Haydi, akşam görüşürüz."

Ben de kalkıp, yakacak toplamak üzere cangılın içine doğru yürüdüm. Sanıldığı kadar kolay değil. Her taraf ağaç dolu, her bastığın yer dal. Ama son aylarda fazla yağmur da yağmamasına rağmen her şey nemli, her şey çürümüş, mantarlanmış. O kadar malzemenin içinde doğru düzgün yanarını bulmak zor. Daha uzun süredir orada olanlar ve bazı Hintliler yakacakları biraz daha iyi tanıyorlar. Ben ise şimdilik tahminen veya tek tek deneyerek, fazla içi geçmemiş dallardan bir karma yapıp yığıyorum. Yanarsa makarna, yanmazsa ekmek-tuz-domates.

Yandı. Elimde kalanlarla bir havuçlu tarator hazırladım. Neyse ki kuşlar, böcekler zeytinyağına ilgi göstermiyorlar. Çünkü kafaya koydukları zaman delemeyecekleri çanta, poşet, şişe ya da kavanoz kapağı yok. Gerçi Hintliler de zeytinyağını sevmiyorlar. E kuşlar da Hintli kuşlar zaten. İşte o yüzden, kullanmaya kıyamadığım çok pahalı zeytinyağını gözüm arkada kalmadan ortalıkta bırakabiliyorum.

Jimmy'lere geldiğimde hava kararmak üzereydi. Ateş çoktan yanmış. Jimmy tencerede sulu bir yemek karıştırıyor. Jane annelik görevleri gereğince bir yılanı saçlarının arasında, diğerini elinde oynatıyor. İkinci yılan çok daha küçük. Gövdesinin kalınlığı

kurşunkalem kadar bile değil. Böyle Jane'in elinde, benden uzakta olunca sevimli bile geliyor. Sanki elime alsam alırım. Ama elimi uzatmayı aklımdan bile geçirip azıcık yaklaşısam hemen içim ürperiyor, dizlerimin bağı çözülüyor.

Yılancılar da yeni gelmiş, bir köşede kendi aralarında muhabbettele. Jane sırayla yılan ve yılancılarla tanıştırdı.

"Bu Magoo, Bunlar da Vijay'le amcası Sandeep."

Karşılıklı memnun olduk. Cangılda yılan avındalar ama üstleri başları tertemiz. Gömlekleri ütülü gibi... hatta yeni gibi. Hintliler ya donla geziyorlar ya da böyle, cangıl mangıl demeden aşırı şık. Arası yok. "İlla kıyafet giyilecekse, giydiğimize değsin," der gibi.

Adamlar ütülü pantolonlarıyla yerde bağdaş kurmuş rahat rahat oturuyorlar. Beni de neşeyle, güleryüzle karşıladılar ama bende bu yılan işleri yüzünden biraz tedirginlik var hala.

"Ben Jimmy'nin yanına bir gideyim de bakayım yardıma ihtiyacı var mı?" diye uzaklaştım.

"Ne yapıyorsun?" dedim.

"Nohut-sebze-masala."

"Hangi masala?"

"Vallahi en son pazara gittiğimde birkaç çeşit almıştım. Poşetleri birbirine karıştırdım. Hangisi hangisiydi hatırlamıyorum. Kokusuna göre gelişigüzel serptim. Hep beraber göreceğiz ne masalasınıymış."

"İyi bakalım. Benimki o kadar deneysel değil. Ege yöremizden test edilmiş, onaylanmış formül. Şuraya bırakıyorum. Baksana... ufak olan zehirli miymiş gerçekten? Dişlerini mi söküyorlar yoksa?"

"E yılancılar orada ya. Onlara sorsana."

Pekala. Bu gece eninde sonunda yılan, yılancı korkularının üzerine gidilecek. Kaçış yok. Vijay'i gözüme kestirdim. Sıksa, ufak tefek bir çocuk ama bir yandan da yay gibi çevik, kuvvetliymiş gibi görünüyor. Yılan gibi.

"Merhaba usta."

"Yok, ben çırağım. Usta amcam."

"Ha peki. Çok yılan yakaladınız mı bugün?"

"Daha değil. Şimdilik ormanı tanıyoruz. Nerede bulacağımıza bakıyoruz."

"Peki bu ikisi?" diye Jane'in elindekileri gösterdim.

"Onları geçen hafta yukarı vadide yakaladık."

"Kobra tehlikeli değil mi? Dişlerini mi s k yorsunuz yoksa?"

"Yok dişleri sökülmez. S k l rse geri çıkar zaten, bir işe yaramaz. Bu ufaklık çok tehlikeli değil."

"Zehirli değil mi yani?"

"Zehirli. Bütün kobralar zehirli. Ama bazıları daha zehirli. Bununki belki öldürmez. Ama öldürebilir de. Daha  l mc l olanlar var. Onlar sokarsa kesin öldürebilir."

Hindistan'da hiçbir sorunun net bir cevabı yok. Kesin cevaplar vermekten neredeyse dini bir biçimde sakınıyorlar. "Karma de, ötesini bırak," diyorlar. Hepimizin sonu meçhul. Ama ortamda zehirli yılan var! O yüzden azıcık daha açık bir cevap için şansımızı zorladım.

"Sokmuyor mu bu şimdi?"

"Tutmayı bileni sokmaz."

"Peki ben tutsam?"

"Sen hayatta tutamazsın," diye amca araya girdi.

"Haydaa! Onu nereden bildin. Daha tanıőmadık bile," diye yalandan itiraz ettim.

"Sorduğundan belli. Tutabilecek olsaydın, sormadan aliverirdin eline. Yılanı anlayan insan, görünce hiç tereddüt etmez."

"O zaman doğuştan oluyorsa oluyor, başka türlü de olmuyor mu yani? Peki ama ya benim yeteneğim varsa da küçüklükten korkak alıőtırdılarsa?"

" yleleri de olur. Yavaş yavaş alıőtırarak yılan tutmayı, idare etmeyi öğrenirler. Doğuştan eli yatmayanlar bile zamanla öğrenir. Ama gerek yok.  ylelerine başka iş veririz. Sepet  rerler, yemek yaparlar, su taşırlar."

"Haksızlık olmuyor mu  yle?"

"Haksızlık mı? Bak şimdi," diye yerinde doğrulup söylev havalarına girdi amca. "Bu iş insanın içinde olacak dedim ya, önemli olan o. Esas mesele tereddüt etmemek. Bak Jane tam

doğuştan," diyip Jane'i saygıyla selamladı. "İçinde en ufak bir tereddüt yok. Yılandan kendisine en ufak bir zarar gelmesini beklemiyor. O kadar kendine güven bende bile yok. Biz şimdi uğraşsak sana da, herkese de öğretiriz. Kendini eğite eğite tereddütsüz yaklaşmaya şartlanırsın. Alışkanlık edinirsin. Ama sonra en ufak bir dikkatsizlikte, korktuğunda, içgüdü üste çıkar. İrkilirsin, kendini ısırtırsın. Yani hiç gerek yok. Sonra "keşke evde oturup sepet örseydim," dersin. Biz yılanı anlamamıza rağmen riskli iş yapıyoruz. Onun üstüne riski bir kat daha artırmanın anlamı yok."

"Anlıyorum," dedim. "Seni de sokuyorlar mı yani arada?"

Cevap olarak gömleğinin düğmelerini açmaya başladı. Göğsünde yara izleri seçiliyordu.

"Bir fener yak da bak bakalım sokuyorlar mı."

Feneri çıkarıp Sandeep'in vücudunu aydınlattım. Göğsü, karnı, kolları, görünen her tarafı ısırik izleriyle doluydu. Onlarca, belki yüz tane. Her birinin hemen yanında da zehri akıtmak için bıçakla açtığı kesiklerin izleri. Hava atmayı da seviyormuş ki, biz bakmaya doyana kadar heykel gibi durdu öyle.

"Sende de var mı böyle?" diye yeğene sordum.

"Yok. Bende daha hiç yok."

Amca tekrar araya girdi:

"O aslında benden daha yetenekli. Ama onun sınanması henüz başlamadı. Şimdilik daha çırak."

Jimmy ateşin başından seslendi:

"Yemek olmak üzere arkadaşlar. Çapatilere yardım eder misiniz?"

"Tamam," dedi Vijay. "Biz onları beş dakikada hallederiz."

"Beş dakikada olur mu ya! Kaç kişiyiz. Hem açacak oklava da yok, şarap şişesini merdane gibi kullanıp açacağız."

"Yok, yok. Şişeye gerek yok. Onları elle açarız biz hemen."

Çapati, mayasız yufka-ekmek. Hindistan'ın tam çözemediğimiz sırlarından. Un, su, tuz, birazcık yağ... dünyanın en basit şeyi; ama biz yapınca hiç onlarınki gibi olmuyor. Ya fazla pişip kuruyor, kaskatı kalıyor, ya çok kalın oluyor ortasındaki hamur çiğ kalıyor. Fakat amca-yeğen orada ellerini una bir daldırdılar, oklava falan da

kullanmadan gerçekten de beş dakikada yirmi-yirmibeş tane çapatiyi sacda pişirip hazırladılar. Ağzımız açık bakakaldık. Sırrına yine eremedik.

Yemekten sonra ucuz Old Monk romunu içmeye başlayınca yılançılarla muhabbetimiz aldı yürüdü. Vijay'de daha amcasının artist tavırları yok. Geyik yapmaya daha yatkın.

"Ee Vijay," dedim. "Bu civarda hangi yılanlardan avlıyorsunuz?"

"Piton olur, Boa olur... Kobra da var."

"Nasıl avlıyorsun peki?"

"Hepsinin kendine göre yolları var."

"En büyüğü hangisi?"

"Piton."

"Hah. Mesela piton avlayacaksın."

"Büyük piton zaten yakalanmaz. Yavrularını bulmak gerek."

"Tehlikeli mi?"

"Yavru pitonda hiç tehlike yok, zaten zehirli olmadığı için. Ama annesine dikkat etmek gerek. O yüzden yavruları bulursak hemen yakalayıp kaçıyoruz."

"Nasıl yakalıyorsun?"

"Önce yavruların yuvalandığı yeri bulacaksın. Sonra şöyle bir sopa alıyorsun eline," diye yerden Y şeklinde büyükçe bir dal buldu. "Sonra yavrulara sessizce arkadan yaklaşıp kuyruğundan yakalayıp yakalayıp hemen sepete. Sepetin kapağını kapadıktan sonra biraz çırpınır, sonra sakinleşir."

"E sopa?"

"Annesi gelirse diye. Bununla kafasını tutup, pes edene kadar beklemen gerek. Bazen saatlerce."

"Annesi çocukları mı koruyor?"

"Hayır, annesi bizi yemek istiyor. Anne piton yumurtadan çıktıktan sonra yavrulara bakmaz. Ama yavrular varsa anne de yakınlarında olabilir."

"Peki en tehlikelisi hangisi?"

"Engerek. Ya da Kral Kobra."

"Hah, Kral Kobra. Onu nasıl yakalıyorsun?"

Burada ciddileşip kısık sesle konuşmaya başladı. Belli ki huzurunda önümüzü iliklememiz gereken önemli tanrılardan birinin adını anıyoruz.

"Kral kobrayı yakalamak çok tehlikeli."

"Nasıl, nasıl?"

"Önce bulmak gerekir. Vadide çıt çıkarmadan ilerlerim. Çalıları aralayıp etrafı gözetlerim. Kral Kobrayı görürsem, hemen görünmez olmam gerekir. Hareket ettiğimi, nefes aldığımı bile farketmemesi gerek." derken kendi anlattığı hikayeden heyecanlanıp ayağa kalktı. Biz de dediklerini kaçırmayalım diye onunla birlikte kalktık.

"Yoksa?"

"Yoksa kaçır, kaçacak yer bulamazsa da saldırır."

"Sonra?"

"Sonra işte böyle donup kalırım. İzlemeye başlarım. Kobrayla bir olurum. Sadece o hareket ederse kıpırdarım." Kral Kobra önümüzdeymiş gibi sesi iyice fısıltıya döndü.

"Bir süre sonra, Kobra benim varlığımı farkedemez olur. Kobra nereye ben oraya. Bütün hareketlerimiz bir olur. Bu şekilde uyumu yakalayana kadar devam ederim."

Biz de oyuna katıldık. Hep beraber Vijay'in yanında çalıları araladık, kobrayı takip ediyoruz.

"Ondan sonra?"

"Ondan sonra..." diyip durakladı. Hepimiz kulak kesilip biraz daha yaklaştık.

"E, ondan sonra..." arkasını döndü, "amcamı çağırırım!"

Hep beraber kakhahayı koyuverdik. Sonra enstrümanlar çıktı, şarkılar türküler başladı. Yılan meselesini de daha fazla kurcalamadık.

Ertesi gün yine merkeze gideceğim. Sabah Jimmy, "Çalmaya gidiyorsan ben de geleyim," dedi. "Sürekli bankamatik ziyaretlerinden biraz sıkılmaya başladım. Fazla turist gibi hissediyorum kendimi. Biraz çalayım da kazandığım parayı harcayayım."

Jimmy'in çalışını, söyleyişini zaten çok seviyorum. Beraber

çalmak canıma minnet. O söyler, ben masalarda şapkayı dolaştırırım.

Öğlen yemeği vakti sahil boyunca bütün restoranları çala çala gezip, sonunda sahilin az yukarısındaki çay ocağına oturduk. Rupî'nin değeri o kadar düşük ki, bütün masanın üzeri tepeleme banknot dolu olsa da, toplam 20-30 dolar civarı para ediyor. O gün iki masanın üzerini dolduracak kadar para yapmışız.

Gezgin olarak gittiğim yerlerde, yanımda götürdüğüm dolarları bozduarak değil de, oradan kazandığım parayla yaşamayı becerince bir gururlanıyorum.

"Ben işte böyle gezmeyi seviyorum," dedim. "Ancak yevmiyemi çıkarınca turistiklikten çıkmışım da ortama dahil olmuşum gibi hissediyorum." Ama Jimmy'in keyfi pek yerinde değil.

"Bilemiyorum," dedi. "Sonuçta burada da Avrupalı turistlere çalışıyoruz. Aslında Hintlinin hiç göremeyeceği bir para. Bıraksak da kendi turistlerinin parasını kendileri söğüşleseler daha mı iyi olur sanki? Sonuçta ben İngiltere'de bir gün çalıştığımda, bunun dört-beş katını çıkarıyorum sokaktan. Belki de en etik olanı İngiltere'de kazandığım paraları burada harcamak."

"Valla ben Türkiye'de bunun beş katını falan kazanmıyorum," dedim. "En fazla iki, belki üç katıdır. Hem görmesini bilen Hintliye de turist söğüşlemek için yeni yöntemler gösteriyoruz. Biz de Türkiye'de ne öğrendiysek oradan geçen birtakım Avrupalı çalgıcılardan öğrendik. Bir sürü yeni tarz, internette bulunmayacak şarkılar falan. Yani bu parayı biraz da sosyal sorumluluk projesi kapsamında, eğitim gönüllüsü olarak kazanıyorsun diye düşün. Hem zaten servet kaldırıp da İngiltere'ye Rupî götürmeyeceksin ki. Bu paralar, yine burada, bakkalda, manavda falan harcanacak. Sonunda yine Hintlinin cebinde kalacak."

O sırada sahilde ters duran kayığın altından bir kız çocuğu çıktı. Kayığın altından bir el desenli örtüler uzatıyordu. Kız o örtüleri alıp omzunun üzerine yerleştirdi. Sonra onları uzatan kadın da kayığın altından çıktı. Beraber, örtüleri satmak üzere sahil boyunca yürümeye koyuldular. Jimmy suratını ekşitti.

"Baksana oğlum, kayığın altında bir aile yaşıyor. Fakirliğin boyutu akıl alacak gibi değil. Mekanın ekonomisi esas bu! Bunun

yanında bizim yaptığımız oyun oynamak sayılır."

Masa dolusu Rupı yapmışım. Hiç de vicdan azabı duyup özür dileyecek halim yok. "Eh en azından başlarının üstünde bir kayık var. Bizde, ormanda o bile yok..." dedim. "Tamam, şaka şaka! Ama tam da düşündüğün gibi değil. Fakirlik dediğin yalnızca paralarının olmaması. Evet, saçma oldu... dur bi' dinle! Esas demek istediğim: paraları yok ama manzaraya nasıl uyum sağladıklarına bak. Para ödmeden nereye işeyeceğini bile bilemeyen turiste kıyasla çok daha az paraya ihtiyaçları var. Küresel sömürü düzeninin ben de içine sıçayım. Ama böyle tepeden bakar gibi, dinci gibi acımayı, duygu sömürsünü bırak. Acıyacaksam, depresif hayatına azıcık renk katılır belki diye iki haftalığına Hindistan'a gelen, bir yanı orman diğer yanı sahil iken, para ödmeden nereye işeyeceğini bile bilmeyen turistin haline acırım. Dünya Bankası zaten dış borçlarını kartopu gibi yuvarlıyor. Bizim şurada yaptığımız yirmi-otuz doların Hint ekonomisine bir etkisi yok."

"E sen eğitime devam et madem. Ben herhalde bundan sonra milli hazineyi ufak ufak İngiltere'den Hindistan'a transfer edeceğim. Haydi yola koyulalım."

Dere yatağından Jimmy'lerin eve doğru yaklaşırken yana yakıla bir takım haykırışlar gelmeye başladı kulağımıza. Yukarıdaki banyan ağacının orada hippiler yine coşmuş, bi taraflarından şaman ritüeli uyduruyorlar diye düşündük. Ama eve vardığımızda çok daha yakın bir yerden geldiğini farkettilik. Hem de tek bir kişinin sesi. Jane bizi yolda karşılayıp anlattı. Vijay'i yılan sokmuş. Yaklaşık bir saattir amcası ölünün başında ağıt yakıyormuş. Ne olduğunu sormuş ama sadece sepetini gösterip: "Kral Kobra'yı yakaladım," demiş. Hep beraber yanına çıktık.

"Birilerini çağıralım mı, yapabileceğimiz bir şey var mı?" dediysek de Sandeep yüzümüze bile bakmadı. Belli ki bizi ilgilendiren bir durum değil. Ağladığı falan da yok. Suratı heykel gibi. Ölünün başında bağdaş kurmuş ağıdını yakıyor, son görevini yerine getiriyor. Arkasında bir süre durup bekledik ama onun tavrı da bizi biraz yersiz hissettirdi. Yanında yılan sepeti duruyor. Bizim yaklaşmamızla hafif bir sallandı. "Sepetteki Kral Kobra mı?" diye Jane'e fıslıdım. Evet anlamında başını salladı. Susup dinledik bir süre. Sandeep'in ağıdı çok güzeldi. Duyduğum en hisli şeylerden biriydi. Öyle ifadesiz bir suratla söylüyor olmasına şaşırdım.

Aklımda tutmak istedim, kaydedip daha sonra dinlemek, sözlerini öğrenmek istedim. Ama cenaze başında antropoloji yapmayacak kadar da adap biliyoruz. Yerimiz olmayan bu ritüeli terkedip eve döndük.

Ağıt bir saat kadar daha sürdü. Biz de Jimmy'lerin yerinde oturup kaldık. Yukarıda o ses devam ederken içimizden hiçbir şey yapmak gelmiyordu. Sonunda bitti. Biraz sonra da kucağında ölüyle Sandeep göründü. Ölüyü evin girişinde yere bıraktı. Bu sefer de ritüele orada devam edecek zannettik. Biz bir şey demeye kalmadan ayakkabılarını çıkarıp içeri girdi. Tek kelime söylemeden yılan sepetlerini alıp omzuna astı, diğer omzuna da ölüyü vurup dere yatağından aşağı, kasabanın yolunu tuttu.

topor

E

Darbukada Cabbar, trompetle gitarda ben, Arambol'un en gürültücü ikilisiydik. Topor da bize katılınca en gürültücü üçlü olduk. Kasabaya fazla geldik. Daha Topor'la ilk tanıştığımız gün kavga çıktı, gitarımı kırdılar.

Önceden Hindistan'ı hep çok spiritüel diye biliyordum. Her gün yoga, her yerde meditasyon var zannediyordum. O yüzden aklımdan bile geçirmemiştım gitmeyi. Swing, Balkan vs. gibi heyecanlı müzikleri hep Avrupa tarafından gelenler çaldığı için ben de o taraflara gitmek, onlarla çalmak istiyordum. Malum vize engellerine takılıp gidemedim. Sonra The Turbans'da çalmaya başladım. Aşırı heyecanlı bir müzik, klezmer, Romanya çingene havaları vs. Üstelik de her şeyi üç katı hızlı çalışıyoruz. Manyaklık! Sokakta sattığımız albüme bir baktım, şarkıların hemen hepsi Hindistan Arambol'de birkaç konserden canlı kaydedilmiş. Ara ara seyircinin sesi geliyor, çıldırıyorlar! E o zaman demek ki Hindistan'da böyle yüksek randımanlı, heyecanlı bir ortam var. Gidelim, görelim.

O kadar da değilmiş. Yine yoga ve meditasyoncular çoğunlukta. Elini sallasan spiritüele, aydınlanmışa çarpıyor. Ama bize de bir şeyler var. Her gece OrtaDoğu ve Hint klasik müziği ağırlıklı jam sessionlar pek hoş pek güzel de, herkes biraz da alıştığı gibi başı-sonu, ritmi, nakaratı belli, koyverip dans edebileceği şarkıları özlüyor. Orada da devreye biz giriyoruz. Yevmiyemize bakıyoruz.

Hint usulü aydınlanmalarla hiç alakası olmayan bir sürü tatilci de var tabii. E bir de Hintliler. Onların o taraklarda bezi neredeyse hiç yok. Workshoplar, kurslar her tarafı doldurmuşlar ama hem öğrenciler hem de öğretmenler Avrupalı. Hintliler bizim çingene oyun havalarını duyunca delirecek gibi oluyorlar. Çalgıcının tepesine çıkarak oynuyorlar. Bu sapıkça ilgi yüzünden, çalmak

neredeyse imkânsız hale geliyor. Sanki müzisyenleri parçalayıp, yiyip, müziği bünyelerine katmak istiyorlar. Hepsi değil tabii. Sonuçta cinselliği çok bastırılmış dinci, ahlakçı bir ortamda yaşıyorlar. Hava hep otuz küsur derece de olsa sahilde güneşlenmek, denize girmek gibi şeyler yok. Onların balıkçılıkla, tarımla falan kıt kanaat geçinmeye çalıştıkları köye Avrupalılar gelip paraları saçarak eğleniyorlar. Kadınli erkekli, yarı çıplak. Bunlardan parayı koparabilen Hintli olduğu kadar yoluna bakıyor. Seyrek de olsa gelen beyaz kadınları tavlayabilen fırlamalar çıkıyor. Ama arada sırada yerlilerle çarpışmalar oluyor illaki.

Bizimkisi de öyle oldu Topor'la tanıştığımız gün. Sağda solda, sahildeki lokantalara gire çıka çaldık. Sahili boydan boya geçtiğimizde zaten iyice sarhoş olmuştuk. Keyfimiz çok yerinde olduğundan, "Devam edelim," diyip köyün içine doğru girdik. Orada birkaç lokanta daha var. Fakat üç gürültücü kasabaya fazla gelmiş. En son balkonda duran birkaç kişiye aşağıdan serenat usulü çalarken köşedeki taksicilerden biri gelip üzerimize pet şişeyle su attı.

"Gece müzik yok. *No music at night!*" dedi.

"Bilader ağzın yok mu? Söylesene! Bu nasıl bir muamele?" diyoruz. Dinlemiyor. Üçümüz de daha ortamın acemisiyiz. Hindistanlıların çoğunun pek fazla İngilizce bilmediğinin farkında değiliz. Yürümeyen diyalogları kültürel farklılıklara yoruyoruz.

Biz ne dersek diyelim "Yeter! Bu saatten sonra müzik yok!" diye tekrar edip duruyor. "No music!" O kadar.

Neyse siktiret. Zaten yükümüzü tuttuk. Şuradan içki alıp eve gidelim, diyoruz. Ama Cabbar'ın içine dert oldu. Dükkâna inek falan girerse su atıp kovalanıyor. Basbayağı inek muamelesi. Gidip hesabını soracak.

"Tut şu darbukayı," diyor bana. Gidip taksiciden özür dilemesini isteyecek. 2-3 dakika kırık dökük İngilizceyle dediğini anlatmaya çalıştıktan sonra bütün taksiciler buna giriyorlar. Cabbar tek yumruk yemeden sıyrılmayı başarıyor. Üzerine yürüyorlar. Geri çekiliyor. Ben de elimde darbuka, bir omzumda

gitar, diğesinde trompet asılı, Cevat Kelle gibi olayı izliyorum. "Şunları bırakayım da yardımına gideyim," diyorum ama etrafımda enstrümanları emanet edebileceğim hiçbir tanıdık yüz göremiyorum. Burası Hindistan, yere bozuk para düşürsen arkamı dönmeden biri alır gider... Olayı izleyen bir İsraili adam araya girmeye çalışıyor. Birkaç yumruk o yiyor. Ama Cabbar hepsini çeviklikle savuşturup yoldan uzayıp gidiyor. Taksiciler de "dövemedik" diye kös kös geri dönüyorlar. Köyde tek bir yol var. Cabbar o yoldan yukarı, bizim evin olduğu tarafa doğru gitti. Benimle ev arasında da Cabbar'ı kovalamaktan geri dönen taksiciler var. Kenarda durup görünmez olmaya çalışıyorum ama ayaklı müzik dükkânı gibiyim. Olacak iş değil. Sekiz çift öfkeli gözden kaçamıyorum. Atamadıkları dayak içlerine dert olmuş.

"Sen" diyor elebaşı. Artık neyle besledilerse, hiç böyle iri Hintli görmedim.

"Sen ondansın!"

"Yok abi," diyorum. "Tanımam etmem. Gezmeye çıkmıştım ben. Uykü tutmadı da."

"Sen onun arkadaşısın!" diyor.

"Değilim. Hiç sevmem... babasını da sevmezdim..." diyemeden üzerimdeki envantere bakıyor. Diğerlerinin adını bilmediğinden herhalde, gitarda karar kılıyor.

"Sen onun arkadaşısın. Ben bu gitarı kırarım!"

"Abi kırma abi! Bak, bu benim ekmek tekmem. Tamam söz, bir daha geceleyin çalmayacağız. *No music at night* güzel abicim," diyorum.

"Yok kıracam." diyip gitarın sapına yapışıyor.

"Allahını seversen, lütfen bak." diyorum. Diğer yedisi de etrafımda, onlar da gitarın neresinden tutabilirlerse orasına yapışıyorlar. Herkes bir tarafa doğru çekiştiriyor. Kaçabileceğim hiçbir boşluk yok. Saçma sapan bir durumdayım, gitar zaten gitti. Bırakmasam da bu çekiştirmeden kırılacak. Daha inat edersem

trompeti darbukayı da kaybedip, bir de üstüne dayak yiyeceğim. Bıraktım gitarı. Herif aldı, asfalta çaldı. Tek seferde paramparça olup dağıldı alet.

"Git, şimdi polise mi kime gidersen git!" gitarın sapını yere attı. Hep beraber duraklarına geri döndüler.

Sonrası biraz sürrealist. David Lynch filmi gibi (onları da anlamıyorum zaten). Elime gitarın parçalarını topladım. Yukarı doğru yürümeye başladım. Hollandalı iki çocuk yanıma geldi. Olayı görmüşler.

"Polise gidelim," dediler. Polis bir şey yapacak olsa taksici kendisi bizi polise havale eder miydi ki? Ama kafam durmuş durumda. Fena canım sıkkın, irade sıfır. Onlar önüme düştü, ben de takip ettim. Tek bir polis yolun kıvrıldığı yerde, köşede plastik sandalyede uyukluyor. Ayakları çıplak, elinde bambu sopası var. Hollandalı çocuk adamı uyandırdı.

"Bakar mısınız, şu ileride birileri bu gitarı kırdılar, şikâyet etmek istiyoruz."

Polis sıçrayarak uyandı, silkelendi. Kendine gelip sandalyeden kalktı. Bizi şöyle bir baştan aşağı taradı. Beyaz olduğumuzu, Avrupa taraflarından turist olduğumuzu anladı. Pek bir şey çıkacağına umudum yoktu. Ama çıkan şey beni yine de şaşırttı.

"Ehliyetin var mı?" dedi.

"Ne ehliyeti yahu?" dedim. Eliyle kırık gitarı gösterip;

"Bunun için!" dedi.

"Ne diyorsun sen bilader ya? Şu aşağıdaki birtakım adamlar gitarı kırdılar, onu şikâyete geldik. Ne ehliyeti?" diye Hollandalılarla hep bir ağızdan itiraz ettik.

"O zaman sana ceza yazıcam!"

"Ne cezası, ne oluyor ya?"

"O zaman seni tutukliycam!"

"Yahu sen aklını mı yitirdin? Senin komiserin nerede bakayım, seni de şikâyet edicez," dedi Hollandalı.

"İyi tamam, git et, git git." diye arka tarafı gösterdi.

Yoldan çıkıp küçük bir patıkayı takip ederek o tarafa gittik. Aydınlatma yok. Patikanın ilerisinde penceresinde soluk bir ışık görünen iki tane küçük ev var. Herhangi birinin karakol olduğuna dair bir tabela, işaret yok. Komiser falan da bulamadık hiçbirinde. Birinde seslenip kapıyı çaldık, açan olmadı. Diğerinde de bir kadın mutfığı temizliyordu. Polis, karakol, komiser falan diye sorduysak da düzgün bir cevap yahut dediklerimizin anlaşıldığına dair bir işaret alamadık. Dönüşte yalınayak polis de yerinde yoktu. Sandalyesini de alıp gitmiş.

Zaten başından beri bana parlak bir fikir gibi gelmemiştir. Hayatım boyunca polisten bir fayda gördüm mü ki, Hindistan'da göreyim. Hollandalı çocuklara küfreder gibi teşekkür edip daha fazla yardım istemediğimi söyledim. Tam olarak ne olduğunu çok sonra motosiklet kiraladığım bir gün anladım. Trafik polisi çevirmesine denk geldim ve sırayla bu soruları sordular.

"Ehliyetin var mı?"

"Var," diyip T.C ehliyetini gösterdim.

"Bu olmaz, sana ceza yazıcam."

"Yahu ne cezası, var işte ehliyetim. Bak ne yazıyor: *Driver's License*"

"O zaman seni tutukliycam."

Polisin bildiği yegâne İngilizce cümleler bunlarmış. Goa'da bütün yabancılar, yaşı tutsun tutmasın, ehliyeti olsun olmasın motosiklet kiralayıp gezdiği için bölgedeki bütün polisler "mesleki ingilizce" adı altında bu üç cümle öğretilmiş. Şu ya da bu şekilde motosikletlileri korkutup koparabildikleri kadar rüşvet almak için. "Ceza yazıcam," dediği de bildiğin kırtasiye makbuzu

ıkartıyor, gelişigüzel bir şeyler karalıyor. Ama Hint harflerini okuyamayan turist, bir de tecrübesizse gerçekten de ceza yiyeceğini düşünüp bir miktar parasını bırakıyor. Sonradan öğrendik, para vermek istemiyorsan çevirmelerde yapılacak en doğru şey önce yavaşlayarak duracak gibi yapıp son anda gaza basıp fırlamakmış. En kötü ihtimalle sırtına bir-iki bambu yiyorsun. Neyse, hikayemize dönelim.

Biz kayıp karakolu aramaktan dönerken Topor da nihayet elinde viskilerle belirdi. Viski dediğim de tek kullanımlık şampuan poşeti gibi sıra sıra bağılı poşetlerde sarımtırak bir alkol. Bakkallardan 'desi' diye soruyorsun. 'Yerli' demek ama yerlilere sorduğunda "sakın içme kör olursun" diyorlar. Tanesi 7,5 rupi. Yarım rupi de tedavülden kalktığı için iki, dört, altı, diye ikinin katlarında satın alabiliyorsun sadece. Topor sekiz tane almış. Mermi kemeri gibi boynuna asmış.

"Gitar kırılmış," diyor. Gecenin körü olsa da haberler hızlıca yayılıyor. Cephane kemerinden bir viski koparıp bana veriyor. Yanındaki Mumbaylı arkadaş "içme onu çok kötü" diye uyarmaya çalışsa da köşesini koparıp bütün poşeti tek seferde sıkarak ağzıma boşaltıyorum.

"Evet. Polise baktık da... yapacak bir şey yok. Neyse artık."

"Benim bir arkadaşım var," diyor Topor. "Ona gidelim. Onun tanıdıkları var. O halleder."

"Yahu gitar kırıldı. Giden gitti, neyi hallediyoruz."

"Adamı buluruz, gitarın parasını alırız. Sapıtmak normal. Ama sonra da bedelini ödersin. Ben de sarhoş olup aptal aptal şeyler yapıyorum. Sonra sabah kalkınca teker teker hepsinin bedelini ödüyorum. Benim arkadaş uzun zamandır burada. Devlette, poliste tanıdıkları vardır."

Tartışmaya halim yok. Bu sefer de onu takip ediyorum. Enstrümanları eve bırakıp, gidip bir Rus'un kapısını çalıyoruz. Adam belli ki yataktan kalkıp kapıyı açıyor. Topor'un olayları anlatması üzerine bir-iki kişiye telefon etmeyi deniyor. Bütün olay

önümde Rusça cereyan ediyor. Mal gibi seyrediyorum. On beş dakika kadar sonra sonuç alınamadığını söylüyor. Artık daha fazla bir çözüm, yardım istemediğimi söylüyorum.

"Yeter artık, çözülmüyor işte. Hadi eve gidelim de oturup içelim..."

Herkes kendi memleketinden bildiği şekilde yaklaşıyor olaya. Hollandalı kendi ülkesinde olsa, hemen polise gider. Gitar ehliyeti falan da sormazlar. Olabildiğince yardımcı olurlar. Belki suçluyu yakalarlar bile. Topor kendi memleketinde olsa, polisten, devletten, mafyadan artık ne kadar yükseğe ulaşabiliyorsa tanıdıklarını arar, araya birilerini sokar, ensesinden tutup getirirler belki adamı. Her yerde iyi-kötü, kör-topal bir adalet sistemi oturmuş. Herhalde Hindistan'da da kendilerince bir adalet mekanizması vardır. Belki karmaya havale ediyorlar, belki de bütün köylü toplanıp suçluya meydan dayağı atıyorlar. Ama biz mekanizmanın nasıl çalıştığını değil, tam olarak ne olduğunu bile bilmiyoruz. Polise gitmek veya araya devletli tanıdıklar sokmak değil. O kadarını öğrendik.

.....

Evet, Topor'la tanıştığım gün gitarım kırıldı ama ondan sonra o kadar çok iş bağladı ki bize, belki üç gitar parası kazandım birkaç haftada.

Topor Moldavyalı. Eş durumundan uzun süredir Ukrayna'da yaşıyor. Kiev'de düğün işlerini monopolize ediyor. Orkestrası değil otuz kişilik müzik mafyası var. Grubu uygun parçalara bölerek düğün sezonunda günde toplam sekiz düğün işi birden alabiliyor. Ukrayna halk müziğinin yozlaşmasından tek başına sorumlu olduğunu söylüyorlar. Bütün düğünleri kapatıp hepsini işsiz bırakmış. Goa'da da Rus bağlantılarını iki haftada tekeline aldı. Gitarın kırılmasını da en az takan oydu. Diğer herkes günlerce üzerine konuştuyorsa da Topor konuyu hiç açmadı bile. Enstrüman kaybetmek, kavgada yahut kazara kırılması gibi şeyler Ukraynalı müzisyenin haftalık rutininde çok olağanmış. Biz çalarken ara sıra farklı bir akordeonla geldiği oluyor.

"İki akordeonun mu var? Birisi sokak, diğeri sahne için mi?"

diye soruyorum.

"Hayır, ikisi de sokak için." diyor

"Bu daha iyi değil mi ötekenden?"

"Yok. İkisi de berbat, ikisinden de nefret ediyorum." diyor.

Akordeon dediğin şey zaten 10-12 kilo civarında. Ben hem gitar hem trompet taşıyacağım diye üşeniyorum. Yüküm ağır diye şikâyet ediyorum. Bu herif Ukrayna'dan iki tane akordeon getirmiş.

"E o zaman neden iki tane getirdin?"

"Çünkü birini kaybedeceğim."

"Birini kaybedebilirim" yahut; "Ya kaybedersem diye" değil. Bozuk İngilizceden dolayı nüanslar tercümede mi kayboluyor diye düşündüm. Öyle değilmiş. Tecrübeyle sabit bir kesinlik: "Kaybedeceğim."

Dediğini de yaptı, birini değil ikisini de kaybetti. Defalarca kaybetti. Öğlen vakti rastlarsam beni de define avına davet ediyor. "Akordeonu arıyorum, gelsene..." Elimizde birayla önceki günkü adımlarımızı takip ederek akordeonu arıyoruz. *Dün buraya geldik mi? Hah, akordeon burada mı? Yok. Buraya saat kaç gibi geldik? Hmm. Peki sonra ne tarafa doğru devam ettik? İpuçlarını takip ederek her seferinde de er ya da geç bir yerden buluyoruz akordeonu. Sezonun sonunda ikisini de Ukrayna'ya geri götürdü.*

Sezonda Goa'da çok büyük bir Rus nüfusu var. Birçoğu kendilerine ev almış ya da yaptırmış. Onların daha yoğun yerleştiği sahil köylerinde artık dükkanlarda Rusça tabelalar, menüler görünüyor. Topor geldiğinin ikinci haftasında bunların yarısıyla tanışmıştı. Sürekli Rus lokantalarına, doğum günlerine, partilere işe gitmeye başladık. Parası bir yana, bu işler ayrıca ruh halime de çok iyi geldi. Goa'nın Rusları, Avrupalılardan biraz daha farklı. Avrupalılarda genellikle bir spiritüellik arayışı var. Yoga, Meditasyon, Tantra bilmem ne kurslarına doluşuyorlar, sitarla, harmoniumla yapılan Hint klasik müziğini dinleyip, anlamadıkları mantralar söylüyorlar. Aydınlanmayı bekliyorlar. Rusların ise bu

tarz bir spiritüellik arayışı yok. Böyle bir arayışa girmek için spiritüel bir eksiklik hissetmiyorlar. İçip içip, ağlıyor, gülüyorlar. Yine içip güneşin altında yatıp, denize giriyorlar. Tekrar içip, şarkı söyleyip ruhlarını doyuruyorlar. Yogaya mogaya gerek yok, zaten çalışmaz da. Tabii ki onların da arasında bu Hint işi spiritüelliklere koşan bir genç Rus kuşak var ama Topor'un bize ayarladığı işler onlarla değil.

Lokantaya gidiyoruz. Bizim alıştığımız gibi bütün mekâna değil, tek bir masaya çalışıyoruz. Masalar genelde büyük. En az yedi-sekiz kişi, çoğu zaman daha da fazla. Biz "şurada herkesin duyacağı yerde başlayalım," diye ısrar etsek de, iki şarkı sonra yine bir masanın başına dikilmiş buluyoruz kendimizi. Topor tek tek gözünün içine bakabileceğinden daha büyük bir kitleye çalmayı sevmiyor. Masadakilerle tek tek konuşarak, iki şarkı arası iki kadeh içki içerek çalışıyoruz. E baktık çok iyi sonuç alıyor, sonunda idareyi tamamen ona bıraktık.

Yine bir gece, büyükçe bir masaya ilişmişiz. Yarım saatten fazladır ordayız da iki şarkı anca çalmışızdır. Genelde muhabbet ve içmeyle geçiyor vakit. İki kadeh arasında bazen bir şarkı. Böyle masaya özel çalışıyor olmamıza rağmen Ruslar hiçbir zaman "şunu çal, bunu çal" diye gazino muhabbetine girmiyorlar. Topor "ne çalalım?" diye sorsa da hemen her zaman: "En sevdiğiniz şarkı neyse onu çalın," diyorlar. Bugünkü masada da bir yaşlı kel Rus, ölümüne sarhoş.

"Duygulu bir şey çalın, ağlatın beni, 1.000 rupi vericem," diyor. "Güldürün beni, 1.000 rupi vericem."

Topor adamın ilacını biliyor belli ki. Ağır ağır bir şarkıya giriyor. Trompeti üflüyorum, Cabbar ritmi giriyor. Kel kendinden geçiyor. Ağlıyor mu gülüyor mu anlaşılmıyor. Sonunda şapkaya 2.000 rupi atıyor. Ağlatırken güldürmüştü!

Çalışma yöntemimiz bu. Hiçbir yerde belirli bir para karşılığı çalmıyoruz. Mesela bir gün çaycının önünde otururken Topor yoldan geçiyor.

"Gelsene, bir arkadaşımın doğum gününe gidiyoruz," diyor.

"Çalmaya mı?" diyorum.

"Hayır, içmeye. Sen trompeti de al, iki içki arası belki biraz çalarız da."

Gittiğimiz işler böyle ayarlanıyor işte. O doğum günü de işmiş zaten. Ama aradaki çizgi oldukça belirsiz. İçmeye diye gidip para kazanabiliriz. Konsere diye gidip tek şarkı çalmadan kafayı çekebiliriz. Ne çıkarsa.

O doğum gününe giderken de bir anda "Hediye almadım!" diyip oradaki yerel kumaşlardan satan dükkânın önünde durdu. "Abi bu dükkân kazıkçı. Ben az yukarıdakini tanıyorum daha ucuza alırsız," dedim.

"Yok yok, buradan alacağım" diye ısrar etti. "Bu ne kadar?" dedi. Eliyle çarşafların yanında duran ufak pilici gösterdi.

Yaman bir pazarlıktan sonra pilici iki tane pişmiş tavuk fiyatına aldık. Akordeonun üzerine bağlayınca rahat durmadı. Bir karton kutuya koyup doğum gününe vardık. Doğum günü sahibi pilice çok sevindi. Koştursun diye bahçeye saldı. Oturup, gelme sebebimiz olan içkileri içtik. Ruslar ikram edilen içkiyi kabul etmezsen çok bozuluyorlar. Arada birkaç şarkı da çalmış olabiliriz, hatırlamıyorum. Sabah hayatımın en sert baş ağrılarından biriyle uyandım. Cebimden de tomar tomar para çıktı.

.....

O sezon en son çaldığımız iş sahilde bir lokantadaydı. Lokantanın içindeki çalma, yemek kısmı bitmiş, ön tarafa sahile geçmişiz, ateş başında çalışıyoruz. İşin lokantayla anlaştığımız kısmını yapmışız. Orada artık kendi keyfimize çalışıyoruz. Arada şapkaya biraz daha para düşerse de cabası. O gün gruba dahil ettiğimiz Fransız klarnetçi yoruldu, sıkıldı. Bizim işlerin nerede başlayıp nerede bittiğinin belli olmadığını daha bilmiyor. Mekâna gidip şu kadar saat çalacağız, şu kadar para alacağız diye düşünüyor.

"Ben eve gideceğim artık, parayı aldık mı?" diye soruyor.

"Tamam hallederiz şimdi," diyoruz. Ben şapkadaki paraları

sayarken Topor da lokantanın sahibine "bizim hesabı görelim artık," diyor. Adam "tamam" diyip, içeri parayı getirmeye gidiyor. Elinde anlaştığımız 4.000 rupiyle dönüyor. Şapkada belki onun iki katı kadar var. Adam parayı uzatıyor, Topor'un sol tarafında olduğundan Topor akordeona takılı eliyle uzanıyor. Adam parayı geri çekiyor. Yaptığı şakayı çok beğenip gülmeye başlıyor. Topor gülmüyor. Adam da o zaman "tamam, tamam," diyip tekrar uzatıyor parayı. Topor uzanınca yine aynı şeyi yapıyor. Ondan sonra parayı Topor'un yüzünün önünde oynatmaya başlıyor, "Bunu mu istiyorsun, haydi al bakalım!" diyerek. Tam bir gerizekalı. Sonunda Topor akordeonu sinirle kapatıp omzundan indiriyor. "Aha dayak geliyor!" diyoruz biz. Adam da Topor'un tavrından, fazla ileri gittiğini anlıyor.

"Ver bakayım şunu!" diyor Topor.

"Tamam, tamam, kızma canım. Şaka yapıyorum. Al."

Topor binlik banknotları kıvrıp ateşe atmaya başlıyor. Hindistan'daki en büyük banknot. Adamın gözleri fal taşı gibi açılıyor.

"Dur!!! Ne yapıyorsun benim paralarımà!!!"

"Bunlar senin paran değil. Bunlar benim çıram!" diyor Topor. Onları bitirince de bana dönüyor.

"Kero, versene şapkadaki paraları da yakacağım."

Ben de zaten paraları ayırmayı bitirmiştım. Büyük banknotları çaktırmadan cebime koyup onluklarla, yirmiliklerle tepeleme dolu şapkayı uzatıyorum. Hindistan'da dolaşımda hemen hiç bozuk para yok. En küçük birimler bile kağıt para. O yüzden bir sürü gece şapka iki-üç kere dolup taşıyor, tomar tomar para çıkarıyoruz da hesabı yaptığımızda yine de öyle servet gibi bir şey etmiyor. Beş para etmez banknotlar ceplerimizden taşıyor. İşte o gece de şapkada değeri çok bir şey etmese de bol bol kağıt vardı. Uzunca bir süre yandı. Alevler paraları yedikçe coştı. Yarıısı yanmış banknotlar havalarda uçtu.

Ayırıp cebime koyduğum paraları Fransız'a verdim. Tahminen onun beklediğinden de fazladır. Cabbar'la benim için sorun olacak bir durum yok. Parayı haftalardır kazanıyoruz zaten. Alevler bize yeter de artar bile. O gece Topor bayılana kadar içti. Omuzlarına girdik. Adım atacak hali bile yoktu. Bütün sahil boyunca ayaklarını kumlarda sürükleyerek eve kadar taşıdık. Arkamı dönüp kumdaki izlere baktım. İki çift ayak izi ve ortasında sürüklenmiş bir hayvan ölüsü ya da kömür çuvalı. Türkiye'ye dönünce bir akordeon aldım kendime. Ben de para yakacağım!

adamlar para olmadan da mutlu

Bugün süpermarketten alışveriş yaparken kasiyer çocuk; "Seni bir Youtube serisinden tanıyor olabilir miyim?" dedi.

"Ben hiç YouTube serisi yapmadım..." derken içimden de: "Lütfen o olmasın, lütfen o olmasın..." diyordum.

"*Gezgin ve Gölgesi* diye bir seriydi," diye ısrar etti. "*En korktuğum şey borcumun olması*, diyordun. Galata Kulesinin altında bir röportajdı."

Evet oymuş. Amatör gazeteciler, öğrenciler, youtuberlar genelde bu röportaj işini pek beceremiyorlar. Gazetecilik, habercilik gerçek bir iş değil de hobiymiş sanıyorlar. Eğer yeterince ilginç birini bulup kameranın önüne koyarsak malzeme kendiliğinden oluşur diye düşünüyorlar. *Eee, anlat bakalım, nasıl oluyor bu işler?* Baştan bağlamı belirleyip röportajın yolunu çizmeyince hemen her zaman uyduruk bir son ürün çıkıyor. Çünkü hiç kimse kendiliğinden ilginç değil. Vidyó/belgesel/röportaj yapacağız diyen herkese evet dediğimiz bir dönem vardı. O zaman böylesiyle bol bol karşılaştık.

"Eee, peki neden müzik?"

Ya da:

"Neden Yedinci Caddede?"

"Valla 6. caddede bir denedik, metrobüs eziyordu... 5. caddede baliciler enstrümanları gasp etmeye çalıştılar... o yüzden yedide karar kıldık."

Sonra birkaç profesyonel, tecrübeli gazeteciyle iş yapınca farkı görüp amatörleri ya kibarca reddettik ya da onların da gönlü olsun diye ayaküstü, konser aralarında hızlıca verdik röportajları.

Bu da öyle bir programdı işte. Müzisyen olarak değil, *gezgin*

olarak röportaj veriyorum. Biraz tutmuş vidyo. Hatta kendi yaptığım müzik vidyolarının hepsinden daha çok izlenmiş. Yapanlar şimdi bayağı iyi yerlere gelmişler bu dijital ortamlarda. Bütün suçu vidyoyu yapanlara atamam tabii ki. Ben zaten demek istediğimi doğru düzgün toparlayamamışım, bayağı şaşkın, aptal gibi görünüyorum. Hiç sevmediğim bir halimi gösteren hiç sevmediğim bir vidyo. Ben beğenmiyorum ama süpermarketteki kasiyeri bayağı etkilemiş.

"Biz de böyle Youtube'dan falan ufak bir umut ışığı bulmaya çalışıyoruz işte," diyor kasiyer. "Onları izledikten sonra otostopa çıktım ben de. İzmir, Bodrum, Olimpos bayağı bir gezdim 19 gün. O aralar tam duymaya ihtiyacım olan şeydi."

"Ben de sekiz yıldır Kolombiya, Şili, Arjantin arasında gidip geliyorum..." demedim. Otostop yolculuğunu küçümsüyormuşum gibi olmasın diye. Adam tek tek günleri saymış! Bu aralar ne duymaya ihtiyacı olduğunu bilemedim. E bizim de bu sanat sepet işlerine girerken amacımız zaten insanları etkilemek, umut, cesaret, ilham vermektir. Benim şarkıların insanların hayatında bir etkisi oluyor mu bilmiyorum ama vidyoyu izleyen cesaret alıp yola çıkmış.

Eve dönünce *Gezgin ve Gölgesi*'ni aradım. Benim röportajın başlığı: *En Korktuğum Şey Taksitlerimin Olması*. Genel olarak çok da tüketim çılgınlığına kapılmayıp, mütevazı bir hayat yaşayınca yol ve otel parasını bulmanın çok da zor olmadığını söylüyorum. Birçok lüksün nasıl sıradan kabul edilip alışkanlık haline geldiğini anlatmaya çalışıyorum. Aynı serinin diğer röportajlarına bakıyorum, başlıklar şöyle:

Biri: *Adamlar para olmadan yaşıyorlar...*

Diğeri: *Oradaki insanlar para olmadan da mutlu...*

Gezi serisi mi sosyo-ekonomi röportajı mı arkadaş?

Millet genelde "Ben de dünyayı dolaşmak isterim ama para yok," dediği için vidyoları yapan çocuk bu para meselesini her röportajda soruyor. *Para işini nasıl yapıyorsunuz?* Tahminen izleyici kitlesi için olduğu kadar röportajı yapan çocuk için de en büyük mesele bu. O yüzden bu soruya verilen cevap röportajın en önemli kısmı sayılıp genelde başlıkta yer alıyor. İzleyen insanlara

bir umut oluyormuş. Gezgini olmayan için kafadaki en büyük soru: "Bunlar hangi parayla geziyor?"

Sadece insanların merak etmesinden de değil, gezgin olan için de önemli aslında. Parayı nereden bulduğu, gezginliğinin, dolayısıyla hayatının biçimini belirliyor. Uzaktan çeviri yaparak gezen ile, miras parası yiyerek gezenin tecrübe edeceği coğrafya başka, hostellerde ya da çiftliklerde gönüllü veya paralı çalışarak gezenin tanışacağı insanlar başka. Otobüslerde akordeon çalip şapka dolaştıranın başına gelecekler ise bambaşka.

Açıkçası ben de o zamanlar nereden nereye neden gittiğimi pek bilmiyordum. "Gezgin" diye adlandırılacak kadar da tecrübem de yoktu zaten. İlk önce bir tur Hindistan'a gidip, İstanbul'daki tanıdıklarım, bağlantılarım denklemden çıkınca, tek başına vasat müzisyenliğimin pek de geçer akçe olmadığını fark edip, ağzımın payını almıştım. Üstüne İngiltere ve İspanya'da *The Turbans* ve *Rimbaran* ile yarı-amatör turneler. Sonra, bu sefer daha hazırlıklı tekrar bir Hindistan... Tecrübem bundan ibaret. Müzisyenlerle, gezginlerle tanışıp, kariyer ve birikim yapmadan, bir eve, bir işe bağlanmadan olabildiğince ipsisiz yaşamının yollarını arıyordum. Ama şimdi konuşsam herhalde başlığı, *En korktuğum şey taksitler...* olmaz. Düşünürsem, daha büyük endişelerim kesin vardır. Mesela: *En korktuğum şey herhangi bir üçüncü dünya ülkesinde sigortasız hastanelik olmak*. Yine de o sırada ne kadar gezginlik tecrübem fazla olmasa da, üç-dört ay kaldığım ülkeyle ilgili: "Oradaki insanlar..." diye başlayan büyük büyük cümleler kurmayacak kadar antropoloji ve adap biliyorum.

Bugün, artık üçüncü dünyanın diplerini tarayarak on yıl dolaştıktan sonra, fakirliğin romantize edildiğini görünce kafam atıyor. Tavanı akan odamın zaten üç kuruş olan kirasını ödeyip, fasulye ve pirinç yiyerek hayatta kalabilmek için belediyenin işlerinde, saçma sapan düğünlerde oyun havaları çalmak kadar canımı sıkın başka bir şey yok. Her yeri gezmedim ama gittiğim yerlerin ekonomisinin içindeydim hep. Hiçbir yerde ne para kullanmayan insan ne de fakirlikle doğru orantılı bir mutluluk gördüm. Avrupa'da, hatta Türkiye'de olduğundan çok daha az parayla yaşamaya adapte olmuş, bu şekilde hayatlarında mutlu olabilecek şeyler bulmuş insanlar var. Ama onlar da cüzdanı kaybedince zil takıp oynamıyorlar. Para kazanma ve geçim sıkıntısı hiçbir zaman, hiçbir yerde arka planda değil. Hatta ne

kadar az varsa o kadar ön planda. Parayı önemsememek isteyince rahatça elde edebileceğini bilen birinci dünya vatandaşının bir lüksü, fantezisi. Onun dışında az paradan kaynaklı bir mutluluk yok. Hayır, zaten olsa biz bilirdik. Kırk yıldır az parayla yaşamaya çalışıyoruz.

İlk hatırladığım para olmayan yer Dolapdere. Bizde de para olmadığından orada ev tutmuştuk, yoksa Cihangir'deki boğaz manzaralı evlere gıcık olduğumuzdan değil (gıcık olmasına gıcığız, o ayrı). Komşular da paraları olmadığı için Dolapdere'deler. Sokaklarda pek bir karnaval havası esmiyor. Pazarları kurulan bit pazarı, bizim evin önünden başlıyor. Gide gele tanış olduk tezgahçılarla. Öyle tezgahlar var ki, sattığı şeyler nerede bitiyor, sokağın çöpü nerede başlıyor belli değil. Kaset kapağının ön tarafı var tezgahta! Arada bit pazarına trompeti darbukayı alıp çıktığımız, millete göbek attırdığımız da oluyor. Bir an "Paraları yok ama mutlular mı lan yoksa? " diye insanın aklına gelir gibi oluyor. Oradan geçen Avrupalı turistler zaten bunu gördüklerinin dakikasında "HAH! İşte para yok ama mutlular!" diyip çıkarımı yapıyorlar. Sanki safarideler. *Aslan gördüm... zürafa gördüm... fil... gergedan... fakir ama göbek atan çingene... aç ama davul çalıp oynayan Afrikalı...* fotoğraflarını çekip, listeyi tamamlayıp geziyi bitiriyorlar. Ama Dolapdere'de bi yarım saat daha kalıp, merak edip sorarsan, hemen herkes ağrıyan sızlayan yerlerinden, alamadığı romatizma ilaçlarından, akan çatılarından, elektrik faturalarından yakınmaya başlıyor. Demek ki bu para olmadan mutlu olan insanlar başka yerde.

Dolapdere'de değiller... doğuya doğru gittikçe para azalıyor... Van'a geldim, orada kesin değiller... biraz daha doğuya gidelim... Hindistan olabilir mi? Sonuçta, fakirin icat edildiği yer!

Hindistan'da bayağı para yok. Fakirlikte ve dilencilikte bizim çok ilerimizdeler. Tek bacağı olmayan, koltuk değnekli bir arkadaşım var, Suresh. Arambol'de gündüzleri genelde bizim çaycıda enstrümanlarla oturup vakit geçiriyoruz. Suresh de oraya gelip bizi dinliyor. Öyle tanıştık, biraz muhabbetimiz oldu. Bir gün sahilde gördüm Suresh'i. Akşamüstü güneş batışına doğru, sahilde insanların en yoğun olduğu saatlerde gidip dileniyor. Yüzünde öyle ızdıraplı bir ifade var ki, sanki bacağı daha iki dakika önce kopmuş da onun acısını yaşıyor. Çektiği acıyı karşısındakine de

hissettiriyor. Ertesi gün yine aynı saatlerde sahilde görüyorum. Suratında o acı ifadesiyle milletin arasında geziniyor, insanlar bakmaya bile zorlanıyor. Bir an önce gitsin diye hemen para veriyorlar. Koltuk değneklerini kumda sürüye sürüye ilerliyor. Sefaletini iyice abartıp milletin gözüne sokarak dileniyor. Gerçek bir sanatçı... *duygu yoğunluğunun, acının, izleyenleri şoke eden müthiş dışavurumu!* Sonra bir an göz göze geliyoruz. Beni tanıyınca yüzündeki acı ifadesini bir an için bırakıyor. Tek koltuk değneğini vücuduna yaslayıp sırtta sırtta el sallıyor bana. Üstünden bir saniye geçmeden ağlamaklı ifade geri dönüyor. İşbaşı yapıp dilenmeye kaldığı yerden devam ediyor.

Suresh ağlayarak para kazanıyor. Bana da herkes sürekli, çalarken biraz daha gülümsememi söylüyor, beceremiyorum. Onu düşünüyorum, bunu dert ediyorum, başçıya kızıyorum, kemancıya çatıyorum, çalarken sürekli somurtuyorum. Eğer esas işim gülümsemekse, işimde iyi değilim. Halbuki Suresh işinde çok iyi. Akşam yedi dedin mi paydos ediyor. Saat yediden sonra asla bir dakika daha dilenmiyor. İşini bitirip, sırtta sırtta yanımıza geliyor. O da seyahate çıkmak istiyormuş Avrupa'ya doğru. Daha doğrusu seyahat değil de turne olarak düşünüyor. Türkiye'yi soruyor:

"Türkiye'de nasıl işler? İyi sadaka veriyor mu insanlar?"

"Zabıta biraz kovalayabilir bazı yerlerde ama sadaka bizim kültürde vardır, yolunu bulursun. Hele sendeki bu yetenekle..." diyorum.

Keyfi yerine geliyor. Biraları o ısmarlıyor. Para var.

Hindistan'ı da geçtim. İyice doğuya gidip, tur bindirip Cartagena'ya varıyorum. Gringo'lar pembe turist gözlüklerini takıp geliyorlar. Cumbia ve Mapale ritimleriyle dans gösterileri yapan Afro nüfusu görüp: "İşte bu! Kolombiya'da insanlar para olmadan da mutlular," diyorlar. Turistik şehir merkezinden çıkmazsan Cartagena dünyanın en neşeli yeri... yersen. Ama esnafa bir karışırsan görürsün neşeyi. Müzikmiş, dansmış anlamaz, adamın tezgahının yakınında çalmaya koyulursan, satışlarını aksatıyorsun diye önce kabaca uyarır, sonra bıçağı çekip kovalar. Zaten turizmin rantı arttıkça gitgide daha da organize oluyorlar. Rantı başka kimseye yedirmemek için gerekli sistemi belediye ve polisle beraber yasal olarak oturtular. İnci gibi dişlerini göstererek sürekli gülümseyen, hayatta tek yapmak istediği davul çalıp dans

etmekmiş gibi görünen mutlu-zenci aslında perde arkasında, kendinden başka hiç kimsenin, sadece yabancıların da değil, Cartagena'lı da olsa sonradan gelen hiç kimsenin turistik yerlerde gösteri yapamaması için bürokrasi kovalıyor. Kolombiya'da sokakta serbestçe müzik yapamayacağın çok az yerden biri Cartagena. Herkes can havliyle turistin getirdiği üç beş doların peşinde. Turistik, tarihi şehir merkezinin dışında binlerce evsiziyle, tenekeden, muşambadan evleriyle kilometrelerce gerçek Cartagena uzanıyor.

Sonuçta: Aradım taradım, gördüğüm sefalet içindeki yerlerin hiçbirinde bir mutluluk tablosu hatırlayamadım. Yaptığım gelişigüzel araştırmalar ve kontrolsüz deneylerden sonra vardığım sonuç: Dünyada kapitalizmin girmediği delik yok. Nerede bu para olmadan yaşayanlar, parasız mutlu olanlar? Vallahi gidip yanlarına yerleşeceğim.

Bu birkaç tane vidyodan, birkaç hippinin yalan-yanlış dünya yorumlamasından ibaret değil. Sadece bir vidyo olsa, "demek ki bizim bilmediğimiz bir yerlerde öyle şeyler oluyor" diyeceğiz. Fakat baskın ideolojinin parçası, kişisel-gelişim dünya görüşünün mantrası olmuş: *Oradaki insanlar para olmadan da mutlu olmayı biliyorlar... hiçbir şeyleri yok ama yine de mutlular...* Görünüşe bakılırsa parasız mutlu olan insanlar her yerdeler! Her fakir ülkeye tatile, gezmeye giden aynı yorumla dönüyor. İdeoloji olarak fakirlik... Yattığın yerden rahatını bozmadan kapitalizme uydurulan alternatif... İpin kuşağına denk yaşadığın hippî hayatına fazla kafayı yormadan siyasal içerik! *ABD politikalarına fakirlikle direnin!* Zenginlere fazla bulaşmayalım diye mi yapıyorlar bunu? *Yüz milyon dolar serveti var ama kesin çok mutsuzdur, vah vah...*

Tüketim kültürüne alternatif aramak güzel. Hayatındaki fazlalıkları atmak istemek güzel. Ama var ki atabiliyorsun. Üstelik attıktan sonra, canın isterse geri de alabiliyorsun. Ama kim gerçekten yapabiliyor? Kim elindekileri atabiliyor? Madem fakirler böyle mutlular, kim doğduğu sınıfın ayrıcalıklarını bırakıp fakirliğe yelken açabiliyor? Yatımız, yalımız, Mercedes'imiz yok tabii ki. İstesek de paramız yetmez ama onun peşinde koşmuyoruz zaten. Fakat biraz geriden de takip etseler, en hippiler, en anarşistler bile durumları varsa 2020'ye vardığımızda "kamarası daha iyi" diye akıllı telefonlarını yenilediler. Kim yapabiliyor gerçekten? Kaz

Dağları'nda arazi alıp şehri geride bırakanlar Youtuber olma peşinde koşuyor. Bir elinde çapa, diğer elinde selfie-stick, tarladan çok Macbook'un başında vakit geçiriyorlar. Facebook'a, Instagram'a bakmayayım bir süre diyoruz. Keşke cep telefonuna bu kadar bağımlı olmasak diyoruz. Daha on sene önce ortalıkta bile olmayan teknolojik ıvır-zıvırı ne bırakabiliyoruz, ne de etrafımızda bunu başarabilen bir örnek gösteremiyoruz diye gidip de Pakistan'daki içecek temiz su bulamayan fakiri övmeyelim bi' zahmet.

Gabriel Garcia Marquez uyuşturucu kartelleri tarafından kaçırılan kadının evindeki toplantıyı anlatırken diyor ki: "Sadece birinin müzik koymasına eksikti ki, toplantı partiye dönecekti. Çünkü Kolombiya'da her toplantı saat altıdan sonra partiye döner. " NE? Hayır, dönmez. Neden yalan söylüyorsun Gabo? Kolombiya'da cenaze evinde kimse dans etmez, kaçırılan yahut darp edilen insanların evinde toplanan kimse dans etmez. Hele ki Bogotalılar partilerde bile kolay kolay dans etmezler, "ben bilmem ki" diye iki saat naz yaparlar. Ancak dördüncü, beşinci kadehten sonra sallanarak dans pistine çıkarlar. Ben ki dört yıl bu adamları ellerini kollarını rahat bırakıp dans ettirmeye uğraştım. Adımlarını önceden öğrenip iyice çalışmadıkları hiçbir ritimle oynamaya cesaret edemiyorlar. Bir şey biliyorum da konuşuyorum. Peki Gabo bilmiyor mu? Ama onun kitapları zaten burada değil, Avrupa'da satıyor. *Blackface* gösterisi gibi, Kolombiyalıyı neşeli, gamsız zencinin gülümsemesiyle eşleştirmeye çalışıyor. Ne acayip, ne kadar da şaşkın, ne kadar da gamsız, ne kadar da komiğiz biz Kolombiyalılar dedikçe Avrupa alkışlıyor, alkışı aldıkça Gabo iyice işin ayarını kaçırıyor. Açlık, sıtma, verem, cinayet... dört asırdır durmadan savaş! "Sıkıntı yok! " diyor Gabo, "Dansa devam! "

Hikayelerde cinayetler hep tutkuyla işleniyor. Ya aşk için ya da körü körüne inandıkları davalar uğruna. Halbuki her gün işlenen cinayetler üç kuruş için. Gruptaki arkadaşlarım arasında bir taraflarında bıçak yarası olmayan, hayatında en az birkaç kere darp, gasp edilmemiş olan yok. Tutkuyla falan değil. Cep telefonu için, cüzdan için. Ama cinayetin öylesi hikayelerde sevimli durmuyor. Sihirli gerçekçiliğe iyi gitmiyor. Üç kuruş için birbirini gırtlaklayan fakirler hiç de masalsı görünmüyor. Ama en önemlisi "para olmadan da mutlu insanlar" fikriyle bağdaşmıyor.

Hastanenin yoğun bakım bölümünde her akşam darp mağdurları saat altıdan sonra teybe salsa kaseti koyup, dikişleri patlayıp bağırsakları yerlere dökülene kadar dans ederlerdi... 1-1h, olmuyor.

.....

Ertesi gün yine süpermarkete gittim. Kasadaki çocuğa selam verdim. Vidyoları bulup izlediğimi anlattım. Sevindi.

"Ama çok eski o videolar, " dedim. "Altı-yedi yıl olmuştur. "

"Nasıl peki, fikirleriniz değişti mi bu geçen sürede?" diye sordu. Sizli-bizli konuşmaya geçmişiz. Acaba benim tavrım yüzünden mi, yoksa mağaza yönetimi müşteriyle yüz göz olma konusunda uyardı diye mi?

"Değişti tabii." dedim. Biraz bozuldu.

"Tabii değişebilir. Sonuçta çocuğunuza isim vermiyorsunuz."

"Onu boş ver de şimdi... sigortan yatıyor mu burda? Bana iş lazım," dedim. Yüzü allak bullak oldu.

"Yatıyor abi..."

"Şaka, şaka. Boşver işi. 19 gün yetmez. Az biraz çalış burada, iki kuruş biriktir de Hindistan'a kadar bir uzan bakalım."

adamlar para olmadan da mutlu 2

Para olmadan da mutluları aramaya devam ediyoruz. Afrika'nın kıyıda köşede kalmış bir kabilesinde de olsa, bu para olmadan mutlu olan insanları bulup çıkaracağız. En önemli arayışımız bu. Çünkü para yok!

Yıllarca barlarda çalsam da bar işletilip de zengin olunabileceği aklıma bile gelmemişti. Bizim bir ara işletmeye çalıştığımız bardan kimse zengin olamadı. Ama para kazanılıyor. Ufak ufak birikiyor. Eski ortağım işletmeye devam ediyor. İyi kötü geçiniyor. Ben pes ettim. Mafyasıydı, zabıtasıydı, polisiydi uğraşamadım.

İşin işletmeci tarafını da bildiğim için müzisyen olarak pazarlığa otururken çok sert davranamıyorum. Halbuki barın kapasitesiyle orantılı olarak karın nasıl katlandığını hesap edememişim. Bayağı katlanıyormuş. Ancak gözlerimle görünce anladım. İsim verip de şey etmek istemiyorum, bu işletmecilerden biri Halil. Halil'in evine gittik. İstanbul'daki kiralık evine değil, yazlık yerde satın aldığı evine. Gelip bizi son model cipiyle aldı. Toprak yollarda lüzumsuz bir şekilde sürat yaptı.

"Ben korkarım abi böyle hızlı gitmekten," diyince;

"Ben de korkuyorum aslında," dedi.

"E yavaşlasana o zaman. Soldaki pedal fren," dedim.

"Ha, tamam," dedi. Yavaşladı.

Evi gerçekten çok güzel. Bir dönüm bahçe var ama ne çiçek ne sebze hiçbir şey yok. Evin içini yaptırmış, klimasını taktırmış, dışına daha sıra gelmemiş. Ama manzara müthiş. Barcının evinde ne olacak, bira çıkardı. Öğlenden bira içmeye başladık. O bizden

çok önce sabah birasıyla başlamış zaten. Her şeyin fiyatını söylemeyi seviyor.

"Bu arabanın yenisi 300.000 lira. Bu o kadar etmiyor artık tabii."

"Özel yapım gitar bu, ünlü bir cazcıdan aldım; 1000 dolar."

"Bu amfi mi? Dandik bu, 1000 liralık bir şey."

"30.000 dolarlık dijital mikser var bende."

İyiymiş. Hiç görmedik o mikseri. Onun barında 20 yıllık bir mikserle çalışıyoruz. Kanallarının yarısı çalışmıyor, mikrofon kablolarının bile birçoğu arızalı. Mikseri bırak, her canlı müzik yapan mekânda 2-3 tane olması gereken 40 dolarlık D.I Box'lar bile 10 senelik. Hiçbiri üzerine bir iki tane vurmada çalışmıyor. Ama bir yerlerde 30.000 dolarlık mikser var. Herhalde mikseri bankaya yatırmış, faizini yiyor.

Birazdan Halil sızınca anahtarını alıp ciple gezmeye çıktık. Araba gerçekten çok acayip. Her tarafı aşırı büyük. Tekerleri büyük, geri viteste arkayı gösteren ekranı lüzumsuz büyük, motoru zaten saçma sapan büyük... her şeyiyle "Lüks!" diye "Para!" diye bağırıyor. Sağda solda rastladığımız herkes arabayı soruyor. "Bu ne lan?" "Kimin bu?" "Nereden buldun?"

"Benim," diyorum. Benim olması lazım. Yıllardır bu adamın barında çalışıyoruz. Hem de ya cuma ya cumartesi en dolu, en çok parayı kazandığı günlerde. Bizim neden cipimiz yok? Ancak tüplü Kartal'a yetiyor paramız. Onun da vergisine, sigortasına yetişemiyorum diye sattım gitti zaten. Bir süre sonra cipi kullanmaktan sinirlerim bozuldu. "Patronlar bizim emeklerimizi sömürerek servet sahibi oluyorlar, " cümlesini her zaman teorik olarak kabul etmişsem de benim için hep soyut bir önermeydi. Gerçekten de benim sırtımdan zengin olunabileceğini hiç düşünmemiştim. Başka bir boyutta yaşayan fakir fukara işçilerden bahsediyor diye düşünüyordum. Ne sırtım varmış be! Dolapdere'deki, Tarlaabaşı'ndaki evlerinin kirasıyla faturaları ödedikten sonra çalgıcıların cebinde pek bir şey kalmıyor. Benim

cebimde, o da fazla uyuşturucu satın almadığımdan, bir de belki sigara içmediğimden, ancak bir Hindistan uçak bileti parası birikiyor. Ben çok küçük çaplı olduğum için bütün sektörün küçük çaplı olduğunu sanıyorum. Ama işte benim de sırtımdan para kazanılabileceğinin kanıtı burada... direksiyonunda oturuyorum. Dönüşte dere yatağına yuvarlayayım gitsin dedim. Yuvarlamadım.

Eylül'de programlara başlayacağımız zaman masaya oturduk Halil'le. Nasıl kıyasıya pazarlık ediyor. "Zabıta, polis anamızı ağlatıyor," diyor. "Düzenli, sürekli bir iş olacak. Ayda iki, belki üç program yapacağız," diyor. "200 liranın hesabını yapmayalım şimdi..." diyor.

200 liranın pazarlığını "200 liranın pazarlığını yapmayalım" diye yapmak dahice. Oldu! Sen yap, ben yapmayayım. Eve kat mı çıkacaksın? Arabaya kanat mı taktıracaksın? Ben Kartalı zaten sattım. LPG, vergi, sigorta masrafım da yok, kafam rahat. Senin olsun 200 lira, lazım olur.

İleri sarıyorum, Hindistan. Bütün turistler her şey için sürekli pazarlık ediyor. Kazıklanmayalım diye internet forumlarında neyin nerede ne kadara alınacağı yazılıyor, karşılaştırılıyor. Sanki oraya gelmekteki tek amaçları malları en uygun fiyata toplamak. Hindistan'dan, Peru'dan taşları, gümüş el işlerini yok pahasına satın alıp Avrupa'da satarak geçinen neo-hippi küresel bavul ticareti sömürsünden bahsetmiyorum bile. Bu dediklerim parasını cebine koyup tatile çıkan Avrupalı, Amerikalı turistler.

Hintlilerin şakayla karışık, oyun gibi bir pazarlıkları var. Bir ilk söyledikleri, bir de ikinci söyledikleri fiyat var. Sorunca fiyat kendiliğinden biraz iniyor zaten. Ondan sonrası çirkin pazarlık. Çünkü her şey zaten saçma sapan derecede ucuz. Ama Avrupalı turiste arkadaşı söylemiş, internette okumuş... "Bunun fiyatı budur!" diye tutturuyor. İlla o fiyata alacak. Sonunda işin tadı kaçıyor.

Dolapdere'deki eskiciden masa-sandalye alırken ev arkadaşım pazarlığı fazla abartınca adam: "Vicdanını evde mi bıraktın evladım?" demişti. Zaten o eskiciden bir şişe rakı parasına evi düşüyorduk. Hep beraber gülüp ortada bir yerde anlaşıştık. Ama

Hindistan'daki bu pazarlıklar gülerek bitmiyor. Turist istediği fiyatta yeterince ısrar ederse: "İyi, Tamam. Al da siktirgit," diye uğurlanıyor dükkândan. O alışverişten kimseye bir hayır gelmez.

Hindistan'da genelde Avrupalı gezginlerle, biraz da turistlerle muhatap oluyorum. Fiyat mevzusu sürekli açılıyor. Herkesi etkisi altına alıyor. En uygun fiyatları elde etmeyi becerenler Hindistan'ın fethinde daha başarılı sayılıyorlar. Bu kadar fazla söz konusu edilince ister istemez o kafaya giriyorsun. Her Hintliyle muhatap olduğunda "kazıklanıyor muyum? " diye bir kuşkuyla düşünüyorsun. *Bütün Hintlilere karşı ben tek!* diye, diken üzerinde, sürekli tetikte geçiyor günler. *Amman dikkat, kazık yeme!*

Sadece satın alınan hediyelik eşya değil, taksicilerle de sürekli pazarlık... sanki yarım dolara dünyanın herhangi başka bir yerinde taksiyle bir yerden bir yere gidilebiliyormuş gibi. Oturduğumuz masada, beş saat uzaktaki bir şehre taksiyi ne kadara ayarladıklarını tartışıyorlar.

"Goa'daki taksiciler turisti bol buldukları için çok şımarmışlar. Çok naz yapıyorlar," diyor birisi. Artık dayanamıyorum:

"Naz mı yapıyorlar?" diyorum. "Affedersin, taksi tutup bir şehirden diğerine beş saat yol gidiyorsun, bir de taksiciye şımarık mı diyorsun? Londra'dan Leeds'e taksi ne kadar tutuyor acaba?"

"Ne alakası var?" diyor. "İngiltere'de taksinin fiyatı belli, Hindistan'da taksinin fiyatı belli. Normalin tarifenin üzerinde para almaya çalışıyorlar, onu diyorum."

Halbuki Hindistan aslında komik bir yer. Genelde Hintlilerin günlük tavırlarında, muhabbetlerinde bir şakacılık, bir mizah var. Sürekli, her gün, her şey için pazarlık edip, sonra da herkesin keyfinin kaçmasından bıktım. Sürekli gerilmekten bıktım. Hindistan'ın neşesine karışmak istiyorum. O yüzden artık en fazla iki kere soruyorum "En son kaç olur?", "Bana da mı?" Bitti, ondan sonra da ne kadar diyorlarsa o parayı veriyorum.

Hediyelik eşyacıların haricinde, Hindistan'da normal günlük tüketim için üretilen her şeyin üzerinde yasal olarak; Maksimum

Perakende Fiyatı yazıyor. Barkodun yanında, küçücük. Düz kapitalist ülkelerde markaların kampanya yapmak için kullandığı "önerilen satış fiyatı" değil. Satıcıyı yasal olarak bağlayan ve daha üstüne satmanın cezaya tabi olduğu fiyat bu. Bu fiyatın altına satmak mümkün. Karaborsacılığa ve stokçuluğa karşı alınmış bir önlem olsa da en fakirlere pek yaramıyor. Çünkü bu fiyatın altında da satılsa, bu fiyat üzerinden vergi veriliyor. O yüzden satıcı genelde talep bunu gerektirse de bu fiyatın çok da altına satmaya yanaşmıyor. Ama turistlere yarıyor. Biraz tecrübeli olanlar bunu bilip, buna göre alışverişlerini yapıyorlar. E ben de üç ay kaldıktan sonra kendimi usta gezginden saydığım için barkodu okuyorum tabii ki. Hintlilerin, malları bazen o fiyatın da altına aldıklarından haberim yok.

Sözde Varanasi yerlisi, tecrübeli gezginim. Yerel dükkanları, lokantaları hemen öğrendim. Turist mahallelerinin bayağı dışında, çok ucuz bir pansiyonda kalıyorum. Ghat'larda dolaşp, rastladığım insanlarla biraz müzik yapıp pansiyona dönüyorum. Tam o tarihlerde Varanasi'de Baba'ların, spiritüel liderlerin buluşması var. Kendilerini külle griye boyayıp yakaladıklarına ruhani yol göstericilik yapıyorlar. Bir tanesi ortalamadan çok daha genç. Çok zibidi. Ateşin önünde çömelmiş deli deli hareketler yapıyor. *Ne yapıyor ulan bu?* diye bakmak için bir an duraksadığımı görünce:

"Sen! " diyor. "Müridim olmak ister misin?"

"Hadi lan ordan. Esas sen benim müridim ol." diyorum.

"O zaman para ver!"

"Ne? Müridin falan olmayacağım oğlum, ne parası?"

"Rupi, rupi.. para..."

Soytarılığına gülüyorum. Bu performans ödüllendirilmeli.

"Peki," diyip iki rupilik bozukluğu atıyorum önüne.

"Hayırhayırhayır. Kağıt para!" diyor.

"Cebimde bi' bu var. Beğenmediysen geri alıyorum," diyip

bozuk paraya doğru uzanıyorum.

"Hayırhayır. Tamam! Git! Gitgitgit!" diyor. Yola devam ediyorum.

Az ötede çükünü kılıca dolayıp kıvıran bir baba var. Keskin tarafını çüküne doluyor. Kabzasını asistanına veriyor. Sonra izleyenlerden bir gönüllü çağırıyor. Kılıcın üzerine çıkmasını söylüyor. Adam tereddüt ediyor, sağa sola bakıyor. Asistan adamı, bunun her zamanki gösterinin bir parçası olduğuna ikna ediyor. Bir eli Baba'nın, diğer eli asistanın omzunda, önce bir ayağını sonra diğer ayağını kılıcın kör tarafının üzerine koyuyor. Baba zıplamasını söylüyor. Yine başta biraz tereddüt edip, sonra zıplıyor adam. İzleyen bütün erkekler dizlerini çapraz yapıp ellerini çüklerinin üzerine götürüyorlar.

Gönüllü aşağı iniyor. Gösteri bitiyor. Arkadaki çadırdaki mürit kayıtları devam ediyor. Asistan izleyenlerin bağışlarını toplamak üzere bir kase gezdiriyor. Taşşaklarının olması gereken yerde hala bir boşluk hissi var. On rupilik kağıt para atıyorum kaseye. *Değer mi be abi bir avuç rupi için?*

Akşamüstleri dönerken çok sıcakladıysam bizim mahallede, yol üstündeki ihtiyardan kola alıyorum. Barkodda yazan on rupi. İki rupi de soğutma hizmeti ücreti, toplam on iki. Dükkânın önünde oturup içiyorum. Arada havadan sudan konuşuyoruz ihtiyarla. Ama bugün yerinde yok. Ya oğlu ya yeğeni, orta yaşlı bir adam var dükkânda. Yine kaldırımda oturup kolayı içiyorum. On beş rupi uzatıyorum. Geriye bir rupi veriyor. Sürekli içtiğim kola.

"On iki rupi olması lazım," diyorum.

"Hayır on dört," diyor.

"Her gün buradan alıyorum ben on iki rupiye!"

Kızıyor. Cebinden iki rupi daha çıkarıp veriyor. "Al," diyor. "Şimdi mutlu musun?"

Hep de bunu diyorlar! Hayır mutlu değilim anasını satayım. Canım sıkıldı. Hem bu ne biçim bir hesap? Sen iki rupi pahalıya

satmaya çalışıyorsun, ben iki rupi ucuza almaya çalışıyorum. İkimiz de aynı iki rupinin peşindeyiz. Neden maddiyatçı, paragöz olan ben oluyorum ki? Sinirlerim bozuldu.

O da mutlu olmadığımı biliyor zaten. Ama hesap o kadar basit değil. Benim iki rupimle onun iki rupisi aynı değil. "Amman ne güzel barkodu okumayı öğrenmişsin. İki rupiyle mutlu mu oldun? Zengin mi oldun?" diyor aslında. "Halbuki ben ne biçim de mutlu olacaktım o iki rupiyle!" diyor.

Tekrar Halil'e dönüyorum. "200 liranın hesabını yapmayalım şimdi," diyor. Ben zengin olsam ne alacağımı bile bilemem. Parayla mutlu da olamam. Halbuki Halil o 200 liralara yanyana koyuyor, jip alıyor, altın kaplama mikser alıyor. Benim 200 liramla onunki aynı değil. Yapmıyorum 200 liranın hesabını. Çalmıyorum anasını satayım. Şimdi mutlu musun?

beyin göçüğü

Brezilya'ya gideceğim diye tutturdum. Alıp başımı Brezilya'ya gideceğim. *Beni çok özlersiniz, ama değerimi anladığınızda ben çok uzaklarda olacağım...* diye düşünürken sonunda Hindistan'a gittim. *Değerimi anladığınızda ben az uzaklarda olacağım.* O da güzel. Neyse, iyi ki de ilk başta Brezilya'ya değil de Hindistan'a gitmişim. Brezilya, Güney Amerika falan kolay yerler değil. Ama Hindistan kolay. Hem de çok kolay. Goa'da Avrupalı turistlere çalışıyoruz. Avrupalı turist bizi her yerde kurtarıyor. Aslında İstanbul'u bile onlar kurtarıyormuş da ancak ayakları kesilince farkına vardık. Türkiye'yi, Türk insanını, Taksim gece hayatını çok seven maceraperest Avrupalılar, bombalar patlamaya başlayınca hemen taşı tarağı toplayıp kaçtılar. Pazar-Pazartesi, en ölü günlerde bile sürekli dolu dolu konserler yaptığımız mekanlar teker teker kapandı. Canlı müzik piyasasını pahalı-biraya-parası-yeten-yabancı-sermaye olmadan nasıl ayakta tutacağımızı daha hala da çözemedik.

Neyse. Bombalar milleti ürkütüp Taksim'i boşaltmadan önce, yevmiyemizin büyük kısmını onların ödediğinin tam farkında olmasak da bütün güzel şeylerin Avrupa'dan geldiğini seziyorduk. Ben de her modern, aydın Türk genci gibi gözümü batıya, harikalar diyarı Avrupa'ya dikmiştim. Almadılar.

Defalarca zorladım, almadılar. Etrafıma bakıyorum. Bulgaristan'da, Romanya'da hippî buluşmaları dağılınca bazı hippiler otostop, bisiklet, nasıl olursa İstanbul'a geliyorlar. Bir tanesi 20 litrelik erikli-su bidonunun altını kesip elektrik süpürgesi borusunun ucuna bantlayıp didgeridoo yapmış, İstiklal'de çalışıyor. Çirkin. Hem kötü görünüyor hem de çalışmıyor. Didgeridooyla mucizeler yaratanları da gördük aynı caddede. Ama bu ancak en basit ilk temel sesi çıkarmayı çözmüş, zangır zangır Erikli suyu

zangırdatıyor. Yine de bana muhteşem görünüyor. İşte özgürlük bu! Enstrümanı çöplerden mi yapmış? Geri dönüşüm. Koli bandıyla mı bantlamış? Eldeki malzemeye doğaçlama. Parasız, yarını düşünmeden yaşayıp yolunu bulmak. Harika!

En sevdiğim de şu: Bu arkadaş bisikletiyle ta Hırvatistan'dan kalkıyor, sonra İpsala'dan tıngır mıngır geçip Türkiye'ye geliyor. O zaman ben de trompetimi alıp ters yöne hareket edeyim dedim. Edemedim. Halbuki üç enstrüman çalışıyorum. Bunların hiçbiri de su bidonu değil. Gerekirse nota bile okurum. Ama sanatçılım demek yetmiyormuş. Bununla para kazandığımı kanıtlamam gerek. Yedi yıldır bununla geçiniyor olsam da, Halil'in cumartesi günleri bana verdiği yüz liranın makbuzu yok. Vizeyi alamadım, hippieye düşman oldum. Avrupa'ya da Avrupalıya da küstüm. "İstenmediğim yere gitmem," dedim. T.C. pasaportundan vize istemeyen yerlere baktım. Sonunda da Brezilya'ya gideceğim diye tutturdum.

O zamanlar Güney Amerika'nın çoğu vizesizdi. Şimdi Peru ve Kolombiya da aralarına katılınca hepsi vizesiz oldu. Bütün kıta ve hatta Orta-Amerika da dahil ABD sınırına kadar her yer, TC vatandaşı gençlerin gönlünce at koşturacağı koca bir kara parçası. Tamam o kadar da gönlünce değilmiş, ama onu öğrenmeme daha var.

O oldu, bu oldu derken Brezilya biraz ertelendi. İki sene Hindistan'da hippiliğimin acemiliğini yaptım. Tanıdık, bağlantı, grup falan olmadan müzisyenlikle nasıl geçinileceğini, masalarda şapkayı dolaştırmanın püf noktalarını, bir de alışkanlıklardan vaz geçip siyah çay diye tutturmayı bırakıp, herkes ne içiyorsa onu içmeyi öğrendim. Nihayet askerlik sevk emrinin gelmesi de güzel inisiyatif oldu, o Brezilya bileti alındı. O zaman yavaş yavaş anlaşıldı ki sırf vizesiz diye bütün yollar kendiliğinden açılmıyormuş. Yevmiyeyi doğrultmak için sezonluk Avrupalı turisti bulamazsan, ülkenin geri kalanı fakir olunca, gezgin de fakir sayılıyor.

Bolivya'da, Santa Cruz de la Sierra'dayız. Turist yok. Bolivyalılar da kendilerine yabancı müzikle ilgilenmiyorlar. Ben akordeon çalacak yer arayışında pes ettim. Kız arkadaşımın takı tezgahının yanına çöktüm. Bir yandan İspanyolca çalışırken, ev

ekonomisine katkı da olsun diye ipe boncuk diziyorum. Takıcıların işleri yolunda. Yan tezgahdaki Arjantinli Brayan'la konuşuyorum. (Evet, Brayan. Latin Amerika'da bu isimlerden çok var. ABD ile bir aşk-nefret ilişkisi yaşıyoruz) Şehirden dert yanıyorum. Müzik yok, geceleri sokaklarda bir aksiyon yok. Takı satan bir avuç gezgin de kaldığımız ucuz otelin çatısında toplanıp bira-cigara içiyorlar. Hostel değil, otel. Öyle backpacker hostel diye bir şey yok. Her şehirde bu gezgin hippiler en ucuz otelleri buluyorlar. Çoğu zaman bu, orospuların iş tuttuğu otel oluyor. Deneye deneye artık esrara, gürültüye en çok tolerans gösteren hangisiyse orası bulunuyor. Kulaktan kulağa yayılıp gezginlerin toplanma noktası oluyor.

Tolerans dediysem sınırsız da değil. 10-11 gibi otelin sahibi ihtiyar gelip çok gürültü yapıyoruz diye bizi kovalıyor. Sosyalleşmemiz bundan ibaret. Daha da geleli dört gün olmuş, iyice tanımadan hemen küsüp gitmek istemem. Halbuki Brayan bayağıdır burada.

"Bundan mı ibaret? Nedir bu şehrin numarası?" diye sordum.

"Santa Cruz güzel. İyi kazanıyorsun, iyi yiyorsun." dedi.

İyi mi yiyorsun? İnanamadım. 'Yeme'nin Türkçedeki gibi 'para yemek' gibi ayrı bir anlamı var sandım. Yokmuş. Bildiğin yemek yemekten bahsediyor. Karın doyurma peşinde miyiz? O bir yana hangi yemeği kastediyorsun acaba? Bolivya'dayız! Ne iyi yemesi? Bolivya mutfağını çok kısaca anlatayım: Tavuk çevirme, patates, pilav. Bitti! Bolivya'yı biraz gezen birine, "geleneksel Bolivya yemeği nedir?" diye sorarsan "tavuk çevirme" diye cevaplar. Her on lokantanın sekizi tavuk çevirme. Paket öğlen yemeği menüsü alırsan tavukla pilavın yanına içecek olarak Tang, öncesinde de içinde aynı tavuğun bir ayağının yüzdüğü bir çorba verirler. Biraz arayıp sorarsan belki Hare Krişna'ların işlettiği vejetaryen lokantalarından bulursun. Çok yaygın değil, her zaman yakınında olmayabiliyor, bir de ortalamadan az daha pahalıya geliyor. Karnın da doymuyor. Genel olarak her zaman elinin altında olan yemek; tavuk çevirme. Zaten Brayan'ın 'iyi yemekten' kastettiği de o 1,5 dolara "yiyebildiğin kadar tavuk" menüsü. Zaten Arjantin mutfağı da çok farklı bir şey değil. Güzel bir yemekten kasıtları mangalda

bol bol l p et. Neyse, mutfak meselesini geçelim. Esas derdim, 'iyi yeme'nin bahsi edilmeye değecek bir mevzu olması.

O aralar farkına varmadan gezginlikten, g menliğe dikey düşüş yapıyormuşum. Doğru düzgün bir tabak yemeğin bazen lüks olması Latin Amerikalı gezgin/göçmen için olağanmış. Hindistan'da Goa'da takılan "gezginler" arasında "burada iyi yedik" diye duyarsan, mavi keçi peynirli pizza falan gibi gurme bir şeyi kastediyorlardır. Buradaki gezginlerin amaçları sıralamasında standart "yeni yerler, yeni kültürler tanımak, değişik insanlarla tanışmak" paketinden önce "karnını doğru düzgün doyurabilmek " var.

Bir yandan da dil  ğreniyorum. Gelmeden önce birkaç kitaptan ve internetten bir şeyler çalışmıştım ama söylenilen hiçbir şeyi anlamıyorum ve dediğim hiçbir şey kesinlikle anlaşılmıyor. "  ekmek alabilir miyim?" diyorum. ince konuşmuşum gibi yüzüme bakıyor.  n ndeki tezgahta sadece ekmek var, o da tek bir çeşit ekmek. Sanki felsefe bölümünde tez savunuyorum. Tek bir ürünün var bilader, ne soruyor olabilirim? "*Tres*" diyorum, "*pan*" diyorum... hiçbir yere varamıyorum. Dediğimin birazını anlamış gibi bile yapmıyor. "Kaç?   m ? Ekmek mi?" diye bile sormuyor, sadece omuzlarını silkiyor. Sonunda dilsiz gibi, 2 yaşında konuşmayı s kmemiş ocuk gibi bir elimle ekmekleri gösterip diğer elimle   yapıyorum. "Haa   ekmek! Baştan  yle söylesene," diyip ekmekleri veriyor.

Eve dönüp "  ekmek alabilir miyim?" cümlemin sağlamasını yaptırıyorum arkadaşıma. "Cümle doğru" diyor. Ama neden fonksiyonunu yerine getirip bana üç ekmek olarak geri dönmediğini o da anlamıyor. Tek bir ihtimal kalıyor geriye. Pazardaki ekmekinin tezgah politikası: "Düzgün telaffuzla yapılmayan ekmek siparişleri geçersiz sayılacaktır!" Bu politika diğer bütün tezgahlar ve bakkallar için de geçerli. "Beş yaşındaki ocuk kadar bile İspanyolca konuşamıyorsan sen de diğer geri zekalılar gibi elinle işaret edeceksin. Biz Bolivyalılar, misafirperverliğimizle tanınan bir millet değiliz."

Bir-iki ay elimle işaret ettikten sonra yavaş yavaş mesafe kat etmeye başladım. En azından artık kahvaltı alışverişinden tükenmiş

halde dönmüyorum. Arkadaşlar zaten beni idare ediyorlar. Sabırlarını çok zorlarsam kendi yarım yamalak İngilizceleriyle bana laf anlatmaya çalışıyorlar. Benim İspanyolcam onların İngilizcesinden daha iyi, eminim. Israrla konuşmanın dilini İspanyolcaya çeviriyorum. *Burası Peru, İspanyolca konuş vatanı!* Herkesi deli ediyorum.

Altı ay Bolıvyı-Peru-Ekvatorun altını üstüne getirdikten sonra artık olayı çözdüm. Kahvaltı değil, gerekirse aylık ev alışverişini yapar, pastacıya yedi katlı düğün pastası siparişı verir, üstüne bir de Temel fıkrası anlatırım... derken Kolombiya'ya geçtik. Yine boş boş bakmaya başladılar.

Yahu bu "üç ekmek"e altı ayımı verdim ben. Şimdi nesini anlamıyorsunuz? Altı üstü beş yüz kilometre kuzeye geldik! Fakat durum bu. Yapacak bir şey yok. İspanyolcayı baştan öğreniyorum. Tekrar ekmekleri, domatesleri elimle gösteriyorum. Neyse ki bu ikinci sefer o kadar uzun sürmedi. Birkaç ay sonra Şili'ye inince aynı şey tekrar edecek. İki yıl içinde dili toplam üç kez öğrenmiş olacağım. Geriye tek kalan nerede olduğumu hatırlayıp oranın sözlüğüne geçiş yapmak. Çünkü mesela geleneksel bir Kolombiya şarkısı söylüyoruz, balık tutmaktan bahsediyor. Bunu Arjantin'de söylersen, balıklara ağza alınmayacak şeyler yapmak istediğini beyan etmiş oluyorsun. Otobüsten dayak yiyerek atılma ihtimali var.

Evet, otobüslerde, dolmuşlarda çalışıyoruz. Televizyonun sesini bazen kısın, bazen kırmayan lokantalarda çalışıyoruz. Müzik kendi başına yetmiyor, şov gerekiyor, sunmak gerekiyor. Sunuculuğu genelde Şilili arkadaşlara bırakıyorum. Espri yapmak gerekiyor. Milletin dikkatini, ilgisini sürekli canlı tutmak gerekiyor. Geçimini otobüslerde çalarak sağlıyorsan, sanatçısın sanatıma bakarım diyemiyorsun. Sempatik olman lazım. Otobüste çalarken herkesi güldürebilen bir şaka, on virtüöz müzisyen gücündedir.

Türkiye'de çalarken gitarımın telleri hep yepyenydi. Profesyonel müzisyen olmanın gururuyla telleri eskimiş gitarlar görünce: "Ben her zaman iki-üç haftada bir tel değiştiririm. Yoksa ton, entonasyon gider," diye burun büküdim. Sahilde, ufak tefek kasabalarda üç aydır aynı tellerle çaldığım için Cali'ye, büyük

şehre gelince iyisinden bir takım tel alayım dedim. İstedğim kaliteli teller bir dükkanda üçlü takım halinde kampanyadaydı. Paketi bayağı ucuza geliyordu. Acil durum dolarlarımı bozdurmayayım, kazandığımızla alırım dedim. Gitar tellerini henüz acil durum olarak görmüyorum. Otel parası, yemek parası falan çıktıktan sonra geri kalanlardan bir hafta boyunca para biriktirmek zorunda kaldım. Tel almak için! Her gün çalmaya çıkıyoruz. Dışarıda yemek bile yemiyoruz. İçkinin en ucuzunu, kaçağını içiyoruz. Bu kadar kıt kanaat geçinmeye, sefilliğe dayanamadığım bir noktaya geldim. Tam orada pes edecektim. Edebilsem ederdim de. Ama geride askerlik bekliyor. Zaten Kolombiya'dan Türkiye'ye tek yön uçak biletleri 1.000 doların üzerinde. Gidişim zaten sessiz olmuştı... e dönüşüm de muhteşem olmayacaksa, ne anladım ben bu işten.

Az daha dişimi sıktım. Yol da bizi, altın madeni gibi Bogotá'nın Yedinci Caddesine getirdi. Sonunda İstiklal gibi bir cadde, bol seyirci. Polis, zabıta, karışan yok. O ara "El Turco" oldum. Esprileri, sunuculuğu da ufaktan kıvırmaya başladım. "Burada biraz duracağım. Gerçek müzisyenlerle düzgün müzik yapmak istiyorum," diyorum kendi kendime ama aslında açıkçası, her gün otel kirasını düşünmek istemiyorum, tel için para biriktirmek istemiyorum. Yani İstanbul'daki rahatıma biraz yakın bir hayat istiyorum. Alışkanlıklarıma dönmek istiyorum.

Yolu, dili, işi bir şekilde hallettim de şimdi de altı aydan uzun kalmak için vize lazım. Sağdan soldan tanıştıklarımdan bir şey çıkmadı. Azıcık bilinir olmuştuk. Grubun sayfasından duyurduk. "Beni bir şirkette çalışıyor göstererek ya da dernek gibi bir yerde gönüllü olarak dahil ederek vize almama yardım edebilecek birisi yahut El Turco'yla evlenmek isteyen var mı?"

"Yardım" diyebileceğim karşılıksız bir şey çıkmadı. Çeşitli derneklerin bağlantıları verildi. Şu dernekte şunu yapabilirsin, bu dernekte bunu yapabilirsin... ben aslında kendi işimin doğası gereği, dernek mernek olmadan da yeterince gönüllü amme hizmeti verdiğimi düşünüyordum. Sokakta herkese, çocuklara, yaşlılara, evsizlere, balicilere bedavadan müzik yapıyorum. Bu özverili sanat çalışmasını gören şirket sahibi bir zengin "sanata destek" diye

beni şirketinde çalışıyor göstermeye gönüllü olacağını umuyordum. Yanlış mahallede çalışırmışız. Zaten "baliciler.. evsizler.." kısmından anlamam gerekirdi. Öyle sanatsever zenginler bizim yedinci caddeden pek geçmiyor.

Karşıma gelen teklifler arasında karşılıksız bir şey yok. İlla etimden sütümden az ya da çok yararlanılacak. En uygunu, bir belediyede tam olarak ne iş yaptıklarını anlamadığım tiplerden geldi. Bizim grubun hayranıymışlar. Ne iş yaptıklarını anlamadım çünkü işin başka dilde kelime karşılığı yok. *Gestor*: iş ayarlayan, iş bağlayıcı gibi bir anlama geliyor. Belediye bünyesinde sıfatı ve yeri var. Herhangi bir birikim ve donanım gerektirmiyor. Belediye'nin parasıyla, müzisyenin arasında konumlanıyorlar, bol bol telefonla konuşup, Facebook'ta geziniyorlar. Neyse, en iyi teklif bunlarınkıydı, ben de onlarla anlaştım. Bizden belediyenin gençlik kolu için bir konser vermemizi istiyorlar. Ara sıra, belki 2-3 ayda bir de belediyenin pankartı altında parklarda marklarda çalışacağız. O arada da CD'lerimizi satmaya devam edeceğiz. "Belediye pankartı varsa, etkinlik sponsorluymuş gibi görünür kimse destek atmaz, CD almaz," dedim. "Tamam," dediler. Pankartı da iptal ettik, sadece konseri yapacağız.

Aslında bütün grubun para almadan gidip çaldığı bu konser, sırf benim vizemin bedeli. Neyse ki o zamanlar işlerimiz iyi gidiyordu. Altın yumurtlayan olmasa da en azından alüminyum yumurtlayan tavuk olduğumdan, orada kalıp çalmaya devam etmemiz için bir tane konseri de bedavaya yapmak kimsenin gücüne gitmedi. Gittik çaldık. Konsere on-on beş kişi geldi. Fakat biz bedelini ödedikten sonra bu *gestorlar* işi ağırdan almaya başladılar. Vize türlerine bakmak için avukat arkadaşlarının yanına gittim. Şu olur, bu olmaz... telefonla mesajla dönüp duruyoruz. Benim kalan sürem azalıyor.

"Biz belediyeye bağlı olduğumuz için o vize biraz komplike oluyormuş," dedi. "Sadece tam zamanlı çalışan olursa verilebiliyormuş. O yüzden seni sürekli çalışan olarak gösterip sigortalamadan buradan yapamıyoruz. Onun yerine bizim kardeş derneğimiz var, seni onlara yönlendireceğim. Şu arkadaşı arayıp onunla konuşacaksın."

"Yahu ben sizinle anlaştım." diye bağırdım. Biraz paniğe kapılmaya başlamıştım. "O yüzden başka yer aramadım. Üstelik de gelip sizinle konser yaptık. Şimdi hiç tanımadığım insanlar bana ne diye yardım edecekler?"

Cevap gelmedi. Sanki bir şeyde anlaşmamışız da bana karşılıksız iyilik yapıyorlarmış gibi. Benim de "Hadi ama, vizemin bitmesine beş gün kaldı ne oluyor?" diye ısrar etmem terbiyesizlik, nankörlük sayıldı. Ondan sonra telefonlarımı açmadılar, mesajlarıma geri dönmediler.

Neyse ki aslında vizemin bitmesine on gün vardı. Biraz olayın aciliyetinin farkına varsınlar diye beş demiştim. Hızlıca bir sonraki en iyi ihtimal olan diğer dernekle işleri ayarladım. Aslında iş çok basit. Göçmenlik bürosuna "Bir yıl boyunca yeme-içme, konaklama, yol masraflarını karşılayacağız" diye bir mektup yazacaklar onu da derneğin yetki sahibi imzalayacak. Bir bağlayıcılığı bile yok mektubun. En baştan bunun karşılıklı bir alışveriş olacağını konuşmamıştık. Ama yine de mektup imzalanır imzalanmaz iş tanımım yapıldı. Haftada bir gün oraya gelip altı saat ders vermemin uygun olacağına karar verildi.

Şimdi yanlış anlaşılın istemem. O derneğin yaptığı işler de orada zihin özürlü çocuklara verdiğim müzik dersleri de çok güzeldi. Kolombiya'da yaptığım en iyi işlerden biridir. Onu ayrı tutuyorum. Zaten mevzu o değil. Mevzu şu: Ben zor durumda yardım ararken, "Buna karşılık bize ne verebilirsin?" denildi. Üstelik bunu yapanlar; yardıma ihtiyacı olanlara karşılıksız yardım etmek için kurulmuş dernekler. Belki de Türkiye'yi Avrupa zannettikleri için beni de genel olarak o "tuzu kuru, rahatı yerinde" kategorisine dahil ettiler. Neyse. "Bütün masraflarını karşılayacağız" yazan mektubu cebime koydum. Benim bir yıllık vizem, onların da dolmuş masraflarını dahi karşılamadıkları bir gönüllü müzik öğretmenleri olacak.

Kağıtlarımı toplayıp göçmenlik bürosuna gittim. Her Vize-göçmenlik ofisinde olduğu gibi burada da hangi kağıtların geçerli olacağı, hangi başvurunun kabul edilip edilmeyeceği olabildiğince muğlak. Ama Kolombiya'nın göçmenlere karşı Avrupa kadar düşmanca bir tavrı olmadığını ve kapılarının yabancılara daha açık,

ya da kapılar kapalıysa da en azından kilitlerinin laçka olduğunu tahmin ediyorum. Zaten o yüzden böyle yalan yanlış evraklarla başvurma cesaretini gösteriyorum. Derneğin mektupta yazdığı gibi benim bütün masraflarımı karşılayacak bir bütçesi yok. Eğer bunları hangi parayla karşılayacaklarını sorarsalar, derneğin hesabında üç kuruş para ancak vardır. Neyse ki gereken belgeler arasında böyle bir banka hesap dökümü yok. Yoktu. 2017'de Venezuela'dan gelen göç çok arttıktan sonra; artık sivil toplum kuruluşlarında gönüllü-çalışan vizesi için bile, derneğin maddi olanaklarının beyanını istemeye başladılar. Öğrenci, sanatçı vizelerine burs belgesi yahut banka dökümü... bütün vizelere bir "Hangi parayla geliyorsun?" maddesi eklendi. Sınır komşusu daha da fakirleşip iş derdine düşünce, fakara Kolombiya'nın bile sınırları değere bindi.

Neyse ki o sene vizeler henüz rahattı. Ama göçmenlik bürosu tabii ki rahat değildi. İnternette yeterince açıklama yok hangi işi hangi sırayla yapman gerektiğine dair. Dolayısıyla deneme yanılma yoluyla gidiyoruz. Önce internetten form doldurma, sonra bankaya işlem parasını yatırma, sonra evraklarının ilk kontrolü ve makbuzla sıraya girme. İlk gün işlerin yapılmasının doğru sırasını öğrenmek için birtakım sıralarda bekleyip, binanın içinde aşağı yukarı mekik dokuyup, sonunda ikinci gün işlem sırasına girebildim. Vizemin bitmesine beş gün kalmıştı.

Makbuzu ve evrakları gösterip sıra numarası aldıktan bir süre sonra arka taraftaki bir görevliyle görüşmeye çağırıyorlar. Görevli kısa bir konuşmadan sonra kağıtlarını kontrol edip, pasaportuyla beraber teslim alıp işlemi başlatıyor. Tekrar geri salona beklemeye yolluyor. Sabah erkenden gitmeme rağmen numaram 150'lerdeydi. İki saat kadar bekleyip numaram gelince içeri geçtim, dernekte gönüllü olarak çalışacağımı anlattım. Bekleme salonuna geri dönüp oturdum. Sonra teker teker benden sonraki numaralar evraklarını teslim etmek üzere içeri geçmeye başladılar. O sırada da bizden daha önce gelmiş daha düşük numaralar çağırılıp vize basılmış pasaportlarını teslim alıp çıkıyorlar. Çıkanların çoğu başvurdukları vizeyi alıyorlar. Çok seyrek, arada bir, vizesini alamayan, bekleme salonundaki "beyaz telefon"u kullanarak sorunlarını çözmeye çalışanlar oluyor. Yüzlerinde, seslerinde, çözümsüzlüğün, daha

doğrusu dünyanın bütün devlet dairelerindeki beyaz telefonlardan onlara çözüm diye sunulan şeylerin imkan dışı olmasının verdiği çaresizlik var.

"Evraklarınızın konsolosluktan değil kendi ülkenizden getirilmiş ve imza yetkili yeminli tercüman tarafından çevrilmiş ve kendi ülkenizin dışişleri bakanlığından apostillenmiş olması lazım."

"Ben de, bütün ailem de buradayız. Kendi ülkemde hiç akrabam yok ki! İki sayfa kağıt için Nijerya'ya gidiş-dönüş uçak bileti mi alayım?"

Ya da:

"Geçici oturma vizesi almanız için Kolombiya'daki bir banka hesabında en az 6 aylık asgari ücret dengi para göstermeniz gerekiyor."

"İyi de Kolombiya'daki bankalarda hesap açmam için geçici oturma vizem olması gerekiyor!"

Kös kös çıkıp gidiyorlar. Neyse ki fazla değiller. Herhalde 100 kişiden 97'si güzelce vizesini alıp çıktı. 100 kişi demişken, beyaz telefondakileri dinlerken benim numaram da iyice yaklaştı. Yaklaştı, yaklaştı... 150'lere geldi, sonra geçti, 160'lara devam etti. 170'ler çağırılıyor, vizesini alan çıkıyor, benim numaram bir türlü çağırılmıyor. "Herhalde benim işlem biraz daha karışık, o yüzden ortalamadan daha uzun sürüyor," diye düşünürken numara 190'lara geldi. Salonda altı-yedi kişi kaldık. O zaman biraz korkmaya başladım. Vizemin bitmesine 5 gün var ama, 2 gün sonra Noel tatili. Yani "derneğin karşılayacağını söylediği uçak biletinin rezervasyonu lazım," gibi beklenmedik bir iş çıkarırlarsa onu halletmek için yalnızca tek bir günüm var. Başvurum açıklarla, yalanlarla dolu. Tek güvendiğim şey vize ücreti olan 300 dolara karşılık evrakları çok da fazla kurcalamamaları. Evrakların daha çok standart prosedür olması. Göçmenlik şubesinin gevşekliğine güveniyorum. Fazla sesimi çıkarıp dikkati üzerime çekmek de istemiyorum. Kağıtlarıma şöyle bir bakılıp damga vurulacakken şimdi çıkıntılık yaptım diye hepsini didik didik incelerler diye

korkuyorum.

Sonra o altı-yedi kişi de teker teker pasaportlarını alıp gittiler. Bekleme salonunda tek başıma kaldım. Sırtımdan soğuk soğuk terler akmaya başladı. Vizeyi almayı bırak... ya yalan beyandan başıma iş açılırsa? Ceza? Hapis? Sınır dışı? Bırakıp kaçsam? Pasaportum onlarda... yapacak bir şey yok, gidip soracağız.

Bekleme salonunda yetkili kimse yok. Beyaz telefon desen, dokunanı ağlatıyor. Hayatta açmam. Kapıda güvenlik görevlisi var, ona sordum.

"Yahu benim başvuru ne oldu acaba? Neden benim sıra gelmiyor?"

"Allahallah... çağırmadılar mı?"

"Yok, benim numaram geldi geçti."

"E geç içeri sor."

İçeri geçtim, en başta kağıtları teslim ettiğim adamın masasına gittim.

"Benim iş ne oldu?" diye korka korka sordum.

"A! Senin vizeyi vermedik mi biz?" dedi.

Tam da güvendiğim gevşeklikmiş başıma gelen. Benim dosya bir şeylerin altında kalmış, aralarda kaynamış.

"Senin işlem tamam," dedi. "Sen şu 300 doları yatırıp makbuzu getir, ben de o sırada senin pasaportunu hazırlayayım."

turquiano

Türkçe konuşurken "Türk" diyenleri hemen her koşulda düzeltiyoruz: "Türkiyeli". Benim çevremde hep böyle kullanıldığından, bir de uzun zamandır Türkiye'de yaşamadığımdan, kendi arkadaşlarım dışında kimseyle Türkçe konuşmadığım için bunun yaygın bir kullanım olduğunu sanıyorum. Ama öyle değil tabii. Ben uzakta olsam da "Türkiye Türklerin" olmaya devam ediyor.

Bogota'nın zengin semtinde kurulan sözde "bit pazarı"ndayız. Sokağın ortasında Ahmet Kaya söylüyorum, Kolombiyalılar buna bayılıyor. Sonra karşıda izleyenlerden biri haliyle "Türk müsün?" diye soruyor, Türkçe. Bu ne cüret, bu ne cehalet... Ermeni, laz, arap diye içimden olasılıkları sayıp en rahatsız edici olabileceğini tahmin ettiğimi seçiyorum. "Kürdüm bilader," diyorum. Sesimin tonu da: "Var mı?" diyor. Arkadaş canlısı olmadığım belli, ısrar etmiyorlar, zaten konserin ortasındayız, tanımadığım birileriyle Türkçe konuşayım diye seti yarıda kesecek halim yok. Zaten Türkiyelilere o kadar bayılsaydım, Ortadoğu'da, onlardan bol bol bulunan, benim de kalmak için vize almak zorunda olmadığım bir ülke var. Orada yaşıyor olurum.

Bu arada işin komik tarafı; Latin ellerinde benim lakabım "El Turco". Evet: "Türk". Yaklaşık şöyle bir şey:

"Türk sen misin?"

"Buyrun benim."

Ya da

"Merhaba adın nedir?"

"Türk!"

Türkçe konuşan herkese, Orta Asya'dan daha dün gelmiş ve neredeyse Çinli kadar çekik gözlü değilse hiç kimseye "Türk" diyemeyeceklerini ısrarla dayatırken, bütün Latinlere kendimi "Türk" diye tanıtıyorum. Lakabı kendim seçmedim, bir şekilde beni buldu, ben de reddetmedim. İlk defa lakabım oldu. Çok sevdim: "Kero el Turco".

Haftaya pazar yine aynı zengin bit pazarındayız çünkü orada CD'leri normal fiyatın iki katına satıyoruz. "Türk müsün?" diye soranlar bu hafta da geldiler. Bu sefer set arasını denk getirip yanıma yanaşıp kendilerini tanıttılar.

"Gel bir tanışalım bakalım. Sen bizi tersledin geçen hafta ama."

Bogota büyükelçisi ve eşi. Hayatımda ilk defa mevki sahibi birini yakından görüyorum. Amcam bir ara bakanlık yapmıştı ama ayda yılda bir evlerine gittiğimizde, her şey bakan olmadan öncekiyle aynıydı. Aynı orta-sınıf apartman dairesinde oturmaya devam ettiler. Aynısı büyükelçi için geçerli değil. Şehrin ortasında 900 metrekarelik bir köşkte oturuyorlar. Yemeğe davet ettiler.

Gözlerimi belerterek etrafa baktığımı görünce: "Evi konsolosluk tutuyor" dedi. "Kendi seçip tuttuğum bir ev değil. Kendime zaten böyle bir ev tutmazdım. Tutamazdım da, öyle bir gelirimiz yok." Böyle diyor ama bir yandan da evin içinde hiç eğreti durmuyor. "Viskileri 3. katta şömine başında içelim," derken de, "Yemeği birazdan aşağı katta yemek odasında alacağız. O masayı hazırla," diye zenci uşağa emir verirken de hiç bu lükse alışık olmadığı gibi bir izlenim vermiyor... ZENCİ UŞAK? Film gibi. Dev malikanede seçkin konuklarla yemek yerken mutfağa açılan kapının yanında hazırola dikiliyor. Üstelik de beyaz smokinli. E onu da konsolosluk tutuyor tabii. Smokini de konsolosluk giydiriyor. Tabii o evde bakan makan ağırlanacak. Peki. Ama keşke bu kadar da karikatür gibi olmasaydı. Sınıf sahibi insanlarla değil, köle tacirleriyle oturuyormuşum gibi. Tahminen o uşak ortalama bir afro-kolombiyalının 4 katı para kazanıyor. Hatta büyük ihtimalle *benim* iki-üç katım para kazanıyor. Ama lütfen ya! Beyaz smokin! Gerçekten mi? Evde bakan ağırlamazken bari kot pantolon giyseydi. *Rahat olunuz, misafiriniz hippidir.*

Afrika'nın kuzeyinden bir Cezayir şarabı açtılar... biraz ekşi. Bence sorun yok. Zaten Kolombiya'da bana en çok masraf çıkaran huyum şarap. Kokainle esrar bozuk paralarla alınırken şaraplar hep ithal olduğundan, en ucuzu bile pahalıya geliyor. Aylık harcamalarımda da kiranın önüne geçiyor. O yüzden ekşi diye geri gönderip bu sefer Afrika'nın güneyinden bir şarap gelince benim aklım öbür şişede kaldı. "Ben onu eve götürürdüm ki..." diyemedim tabii.

Nasıl alışıyorlar. Hallerine baksan, makul, mütevazı insanlar. Konuşmaları da bize yakın sayılır. Ortasolcular. Ama zenci uşağa bir şarabı götürüp ötekini getiriyor... en inanılmaz lüks, ayrıcalıklar birkaç sene sürünce hemen alışkanlık oluyor, normalleşiyor. Esas normal, Bogotá'nın normali o kadar uzaklaşıyor ki. Benim evin önünde ve Bogotá'nın bütün mahallelerinde gece donmamak için battal boy çöp torbasına girip uyuyan binlerce insan televizyonda belgeselde, hatta fantastik bir post-apokalis filminde görmüşüm gibi uzaktalar.

Onlar gördükleri Kolombiya'yı anlatıyorlar, ben benimkini. Şaşırtıyorlar. Neredeyse benim kadar gezmişler Kolombiya'yı. Bazı sosyal programlar dahilinde birtakım bölgeleri köy köy tanımışlar. Sazdan kulübelerde, bir yorgan bir döşek mütevazı yerlerde kalmışlar. Ne kör ne cahiller. Ama ben bir türlü rahat edemiyorum. Kafamda sazdan kulübeyle zenci uşağı aynı potada eritemiyorum. Ayağım bizim mahallenin zeminine alışmış. Burada yer altımdan kayıyor. Muhabbetin temelini bir türlü anlayamıyorum. Kıtayı adım adım gezip sefaleti tanıyan Che miyiz? Eşitsizliklere karşı eylemci miyiz? Yoksa uşağa şarap getirip götüren zengin miyiz? Bezirgan mıyız? En düşük ortak paydada havadan sudan, CHP ve AKP'den konuşup idareten vakit geçiriyoruz.

Saat on bire doğru gecenin sona erdiği anlaşıldı. Benimle beraber bir konuk daha vardı. Orada tatil yapan genç bir arkadaş. İnşaat mühendisiymiş de belki kahve ticaretine atılmayı düşünüyormuş. Yaşlarımızın yakınlığından herhalde, ikimizi beraber misafir etmeyi uygun görmüşler.

Çıkarken ben: "80. sokak civarlarında mıyız? Ben buradan yürürüm," dedim tabii. "Olur mu canım... şoför bırakır." dediler.

"Uyandırmısaydık şoför arkadaşı şimdi, taksiye falan bir şeye biner gideriz..." demeye kalktım. Diğer arkadaş herhalde uluslararası ticaret girişimlerinden, bir yerlerden alışkın büyükelçi ziyaretlerine, hiç sesini çıkarmadı. O şoför illa bırakacak. Uyumuyormuş da zaten. Şoför evde misafir olduğu sürece uyumuyor mu acaba? Ne bileyim ben.

Tatilci arkadaş güzelce otelinin önüne kadar yolu tarif etti. Ben ise: "Lourdes meydanına yakın bir yerde atsan yeter abi," dedim. Şoför meydana gelmeden biraz önce, "Burada bıraksam olur mu? Ben de şu 70. sokaktan U dönüşü yaparım," dedi. "Tabii olur, sana nasıl uygunsa," diyip evimden yirmi sokak ötede indim.

Ertesi gün biraz yeni yerler deneyelim diye şehrin güneyine inmeye karar vermiştik. Kolombiya'da her şehrin bir güneyi ve kuzeyi var. Hatta ülkenin güneyi ve kuzeyi var. Güney genelde fakir. Kuzey, güneyin sırtından geçiniyor. Güneyden gelip, kuzeydekilerin arabalarını yıkayıp, ayakkabılarını parlatıp, şarap servisini yapıp geri dönüyorlar. Benim gruptaki bütün çocuklar güney taraflarından. Noel zamanı yaklaştığından sokaklar her gece insan dolu. O yüzden o taraflarda bir meydanda şansımızı deneyelim dedik. "Acaba CD satabilecek miyiz? Bir liradan satmamız gerekebilir. Yine de bir bakalım."

Ne beş liradan ne bir liradan, CD falan satılmadı. Yine de özellikle de noel sarhoşlarının ilgisi, alakası çok neşeliydi. İki saatin sonunda para kazanma çabalarımızın boşuna olduğuna kanaat getirip çalmayı bıraktık. Biz de sarhoşların saflarına doğru yola çıktık. Noel geleneği, ballı bitki çayının içine bir shot ateşsuyu koyuyorlar. O bir shot gece ilerledikçe iki-üç... sonunda da "amaan siktiret bitki çayını, direk şişeden içelim" oluyor. O arada, çaldığımız müziği en çok seven delilerden biri yanımıza geldi tabii. O kadar seviyorlar ki bizi ne yapacaklarını bilemiyorlar. Aslında "Bu müzik nereden çıkıyor?" diye içimizi açıp bakmak istiyorlar. Çaldığımız şey çok yabancı ama gıdıklıyor dinleyenleri. Sözlerini, ritmini, dans adımlarını bilmedikleri birşeyden böylesi etkilenince başlarına ne geldiğini tam anlayamıyorlar. Birşeyler sorup, bunun sırrına ermeye çalışıyorlar. "Memleket nere?" diye sordu biri. Bütün herşeyi açıklayacak anahtar buymuş gibi. "Türkiye" dedim.

Japonya'da Japonlar, İskandinavya'da İskandinavlar olduğuna göre, dilin mantığına göre ülkenin adı 'Türkiye' ise oralılara da 'Türkler' denir. Ama bu amcamın mantık devreleri devredışı kalmış artık. Bulamadı. Zorladı, çıkaramadı. "Turquia... turquia???" diye düşündü düşündü. "*Turquesa... turquestani... turquesano...*" diye bayağı bir denedi. Sonunda; "Turquian... TURQUIANO!" diye yanlışlıkla, ayaküstü 'Türkiyeli'nin İspanyolcasını icat etti. Cebinden ateşsuyu şişesini çıkardı: "Al bakalım Turquiano, şundan bir bardak iç!" İçtim. İçim ısındı.

adamlar para olmadan da mutlu 3

Emekli bir iş adamı Karayip kıyılarında bir köye yatıyla yanaşmış. Orada balık tutan köylüyü görmüş. Çok becerikli ve tecrübeliymiş. Her attığında çekiyormuş balığı. Sonra günde toplam 2 saat balık tuttuğunu görünce hemen akıl vermeye başlamış. "Günde 2 saat yerine 8 saat balık tutsan, sonra işleri büyütürsün, o kayık yerine büyük bir balıkçı teknesi alırsın..."

Gerisini biliyorsun işte. Hippilerin facebook paylaşımlarında yahut kişisel gelişim sayfalarında görmüşsündür. Bilmiyorsan özetle şöyle:

İş adamı balıkçıya demiş ki: "İşleri büyütürsün, zengin olursun, sonra da Karayip kıyısında küçük bir köyde emekli olursun, arada balık falan tutarsın."

Ama aslında olay öyle gelişmiyor. İş adamı değil de, artık her ne bakanlığındansa birileri kalkındırma projesiyle köye geliyor. Büyük ihtimalle Dünya Bankası onaylı bir proje. Köyün adı Dibulla. Bakıyorlar buraların en sağlam doğal kaynağı balık, köylüler de bu işin ustası, ama yine de fakirler. "Eğitimsizlik!" diyorlar, "Vizyonsuzluk!" Köylüler cahil oldukları için işletme modelleri yok, beş yıllık büyüme projeksiyonları yok. Bunlar da pilot bölge olarak seçtikleri yerlerde balıkçılıkta usta olan bazı ailelere balığı muhafaza etmek için buzdolabı ve satmak için elektronik tartı veriyorlar.

Üzerinden bir ay geçiyor. Buzdolabına bira doldurmuş, bira satıyorlar. Tartıyı okutmuşlar. Balıkçılık işletme modeli çalışmamış. Bütün köy balık tutmayı biliyor, köyün yarısı işsiz. Kim satın alacak ki balığı? En yakın büyük liman şehri 2 saat

mesafede. O şehirde de herkes balık tutmayı biliyor. Bütün kıyı boyunca, Guajira'dan Panama sınırına kadar, bütün köylüler balık tutmayı biliyor. Şehre göndereyim balığı deseler, zaten o şehrin hemen yakınındaki bütün köyler balıkçı köyü. Ülkenin içerilerine gidecek balığı satmak için de Dibulla'dan 2 saat daha avantajlılar. O köyler zaten bütün ülkenin deniz balığı talebini karşılamaya yetiyor.

Bunu anlamak için ekonomi uzmanı olmaya da gerek yok, sınırsız bollukta elde edilebilir bir kaynak, aynı derecede değersizleşir. Ama kalkınma bakanlığı projesi yürütmek için herhalde ekonomi uzmanı olmaya gerek vardır. Herhalde uzmanlar da "Arz, talebi yaratır" suresini okuyup işe başlamışlar. Yaratmamış. Yine de köylüler, akıl vermeye gelen iş adamına "evet, aklımız kıt bizim," diyip, bir şekilde buzdolabını almışlar. Soğuk bira var.

.....

Yıllar sonra Karayip kıyılarında bir köye otostopla bir hippie gelmiş. Balıktan dönen köylünün yanına yanaşıp bu kişisel-gelişim hikayesini anlatmış. "He, he" demiş balıkçı. Aynı günün gecesinde de bir güzel soymuşlar bunu. Ayağından Quechua sandaletlerini bile almışlar.

Balık yemekten bıktık anasını satayım! Götümüne giyecek donumuz yok. İçecek temiz su yok. Yağmurda başımızı sokacak yerimiz yok. 5 kişi bütün aile üç metreye dört metrelik muşambanın altında yaşıyoruz. Milyoner iş adamının emekliliğine mi benziyor? Tropik coğrafyada tatil yapanlar, orada yaşayan bütün köylüleri 365 gün tatilde sanıyorlar. Ortamda palmiye varsa, kesin tatildir!

.....

Daha sonra Soledad geldi Dibulla'ya. Soledad, Şilili mimar. Emekli olmuş ama boş duramıyor. Şili'de insanların en çok tatil yaptığı güney taraflarında, ormanda yazlık evler inşa ediyor. Dibulla'ya da oğlu aracılığıyla geldi. Oğlan önceki sene California'da marihuana hasadında çalışıp biriktirdiği parayla araziye almıştı. Parası esas istediği Palomino'da arazi almaya yetişmemişti. Palomino turistik,

hareketli. Her şey pahalı, her sene de pahalaniyor. Balık bile para ediyor! Merkezden ve turizmden uzaklaşa uzaklaşa, sonunda parasının deniz kıyısında yarım dönüm arazi almaya yettiği Dibulla'ya kadar geldi. Palomino'nun turizmi büyüye büyüye, oraya kadar sarkar diye düşündü. Hiçbir şey olmazsa yatırım olur diye orada aldı araziyi. Parası evi yapmaya da yetmeyince, Soledad ortak olup inşaatı bitirmeye geldi.

İnşaat bittikten sonra oğlan, Dibulla'nın hareketsizliğinden, turist ve ortam yokluğundan sıkılıp Şili'ye gitti. Soledad kaldı. Kalış o kalış. Bütün köyü tanıyor, bütün köy de onu tanıyor. Ziyarete gideceğim zaman adres vermedi. Zaten sokak ismi, ev numarası falan yok. "Köye vardıktan sonra, Şililinin evi nerede diye kime sorsan gösterir," dedi. Gösterdiler de.

8 ayda Soledad köyün bütün yaşantısına dahil olmuş. İlk başta evin inşaatında çalışmak için tuttuğu adamlarla, daha sonra hepsinin aileleriyle, sonra da komşularıyla tanışmış. Kimseye "balık önünüzde, kokonat tepenizde, hayat size güzel ha!" demiyor. Yaşadıkları yerleri ve çocuklarının isimlerini biliyor.

Yerinden edilmiş, göçe mecbur kalmışların devletten talep ettiği atıl duran otuz dönümlük bir alanda yaşıyorlar. Köyün hemen kıyısındaki bu arazi, 500 kadar aile arasında bölüştürülmüş. Her aileye beş metreye yedi metrelik bir parsel düşüyor. Soledad çoğu parselin kimlerin olduğunu biliyor. Arada durup onun bunun inşaatının nasıl gittiğini soruyor. İnşaat dediğim; vakit bulup, kamyonet tutacak parayı denkleştirebilenler ormandan kestikleri sekiz on ağacı getirip, çatının iskeletini yapıyorlar. Tepesini geleneksel yöntemle, palmiye yapraklarını örerek kapatıyorlar. Hem çok güzel görünüyor hem de malzeme maliyeti sıfır. Yine de çatıyı dikebilen şanslı. Duvar yok. Bazıları sadece parselin etrafını iple çevirip bırakmış, inşaaata başlayamamış bile. Ya şehirde iş arıyorlar ya da kuş uçmaz turist geçmez bu köyde, 35 metrekarelik araziye yapacakları evden bir hayır geleceğine inanmadıkları için öyle atıl bırakmışlar.

Soledad benim permakültür işleriyle uğraştığımı bildiği için, bu parsellere kompost tuvalet projesi yapmak için fikrimi sordu. Onun olabilirliğine bakmak için, Soledad'ın evinin inşaatında amelelik

işleri olduğunda çalışan Jose'nin evine gittik.

Mahalleye geldiğimizde, mahalle dediğim, otuz dönümlük çamur arazi. İşte oraya geldiğimizde Soledad'ı herkes gülümseyerek karşılıyor. Hep iyi haber getiriyor çünkü. İyi haber dediğim: İş. Ya Jose'ye amelelik işi ya karısına çamaşır işi ya da örgü heybe siparişi. Lazım olduğundan da değil. Sadaka verse gurur yapıp almamak gibi bir lüksü yok kimsenin. Ama ona alıştırmak istemiyor, öyle kesenin dibi görünmeyen bir zenginliği de yok zaten. O yüzden evin inşaatı bittiğinden beri iş uyduruyor. Jose'ye balık sipariş ediyor, heybe meybe... artık aklına ne gelirse.

Jose'lerin evine geldik. Henüz gereken boyda ağaçları kesip getirememiş. Sağdan soldan bulduğu başka inşaatlardan artmış kalaslardan denkleştirip bir buçuk metre yüksekliğinde bir dikdörtgen yapmış. Üstünü de parça parça, ondülin plaka, muşamba ne bulduysa onunla kapatmış. İki metreye üç metre. Karısı kafası neredeyse tavana değerek ayakta durabiliyor, Jose eğilerek giriyor.

"İşte arazi bu. Kompost tuvalet şuraya yapılabilir diye düşündüm," diye bana köşeyi gösterdi Soledad.

Kompost tuvaleti yükseğe yapmak lazım ki, altında biriken kompost sonra gübre olarak kullanmak üzere oradan çıkarılabilirsin. Sonra yanına bir tane daha dikmek lazım. Bir taraftaki hazne dolunca, oradaki bok-püsür atık ayrışıp gübre olmaya uygun hale gelene kadar diğer taraf kullanılsın. Sonra o hazneyi açıp, boşaltıp, diğerini ayrışmaya bırakacaksın, böyle değiştire değiştire gidecek. Kısacası, Jose'nin "ev" diye diktiği şeyin iki-üç katı bir yapıdan bahsediyoruz.

Ha bir de sonuçta bütün hane halkının bokunu biriktiriyoruz. Ne kadar temiz, sağlam yapsan da kompost tuvalet kokar. Evden en az on metre uzağa yapmak lazım. Arazide on metre mesafe yok. En uzak köşesine koysan, komşunun burnunun dibi. Bütün bu permakültür teknolojileri, bankada şöyle birkaç bin doların olduğunu, birkaç hektar alanın olduğunu, mevzu geri dönüşüm ise, geri dönüştüreceğin malzemeleri gidip toplayabileceğin bir kamyonetin, "bir ara lazım olur" dediğin malzemeleri biriktirip saklayabileceğin genişçe bir yerin olduğunu varsayıyorlar. Geri-

dönüşüm, geri-kullanım malzemelerini sırtında taşıdığı zaman iş zor. Bir de köydeki herkes atılan her şeyi tekrar kullanmanın uzmanıysa, bulunacak pek bir malzeme de kalmıyor. İnşaat yapacaksan çivi bile önemli bir gider kalemi. Bütün atılan kullanılmaz haldeki tahtaların üzerindeki çivileri söküp düzlüyorlar. Tabii eğer tahtayı atan çivileri önceden söküp ayırmadıysa.

"Ne diyorsun?" dedi Soledad. İrkildim. Jose'nin ev diye oturduğu yere bakakalmışım.

"Yok," dedim. "Burada olacak iş değil kompost tuvalet. Komşulara ayıp olur."

"Nereye sığıyorlar?" diye diğer parsellere baktım, çözemedim. Ne kompost, ne başka türlü bir tuvalet görünmüyor etrafta. Soramadım. Soledad'ın getirdiği tek tepeden inme proje denemesi bu oldu. En iyisi balık, heybe sipariş etmeye devam etmek. Nereye sıcaıklarını bizden öğrenecek degiller.

Birkaç hafta sonra da eğitim çalışanları grevi başladı. Çocuklar için çok da fark eden bir şey yok. Okula gideceklerine ortalıkta koşuşturuyorlar. Ama okul, hiç olmazsa günde birkaç saat çocukları annenin ayağının altından çekip, rahat ettiriyor. Kadınlar o arada ya işlerine güçlerine bakıyor ya da altı metrekairelik evde yalnız kalabildikleri tek vakit olduğu için yatıp dinleniyorlar. O da eğer kucakta bebekleri yoksa. Ama bu öğretmenlerin grevi anneleri mahvetti. Bunu görünce de Soledad, tanıdığı kadınların çocuklarını evine aldı. Her gün sabahdan öğlene dört saat, sekiz tane çocuğu eve doldurup, okuma-yazma, matematik dersi veriyor.

İşte böyle. Köyün yaşamının parçası olmuş. Herkes onu tanıyor. Herkes gülerек karşılıyor. Boyuna da evini soyuyorlar. Şimdiye kadar dokuz kere soymuşlar. Artık dokuz anahtarla geziyor. Her kapı ve pencere için bir asma kilit. Her seferinde biraz daha önlemi artırmış. Artık en son seferinde, geceleyin, kapıyı sürgüleyip uyurken, hırsız evin kerpiç duvarını fare gibi oya oya delik açmış, oradan elini sokup sürgüyü açıp girmiş. Soledad içeride uyurken başucundan telefonunu çalmış.

Şimdi en ucuzundan bir telefon almış, ama kimseye

göstermiyor, köyden kimseyi telefonla aramıyor, kimseye de arasın diye numarasını vermiyor. "Köylüye sorulacak olursa, benim artık telefonum yok," diyor. "Sen de olabildiğince gösterme seninkini." Artık kapının sürgüsünün de asma kilidi var.

Hırsızlığa karşı son çareyi, olabildiğince evde çalınacak hiçbir şey olmadan yaşamakta bulmuş. Ama diğerlerinin evinde o kadar az şey var ki, ne kadar azaltsa da Soledad'ın evinde illa ki diğerlerinde olandan birazcık daha fazlası olacak. Mesela, tencere... mesela, kapı... çatı! Soledad mal varlığını kendisi azaltmıyor zaten, doğal olarak azalıyor. Eve hırsız girmesi düzenli bir doğa olayı gibi. "Dün gece çok yağmur yağdı... bu hafta da amma çok hırsız yaptı..." Köyün yaşamına yanaştıkça, ortamın fakirliği, yavaş yavaş Soledad'ı da ortalamaya doğru çekiyor.

Alınma, gücenme yok. Yağmura ne kadar kızılırsa o kadar kızıyor hırsızlığa. "Her şey için çok teşekkürler," diyor köy. "Ama bizde olmayıp da sende olan her şeyi çalacağız. Gerekirse bir telefon için bütün gece kemirgen gibi, sürüngen gibi kerpici oyacağız." Köye ara sıra gelen orta halliler, doğal kaynaklar arasında sayılıyor. Ağaçlar, hindistan cevizleri, balık, Şililinin evi...

En son konuştuğumda, evi satılığa koymuşlardı. Para olmadan mutlu insanları arayışımız sürüyor.

kriminal aktivite

"Sevenimiz olmasa da peşimizden koşanımız var elbet. Saol Emniyet!" diyor Gezi zamanı bir duvar yazısı.

Copla, gaz fişegiyle kovalanacak kadar önemseniyorsak, belli ki ciddi bir tehdit oluşturacak kadar olay çıkarmışız. İnsanın içi gururla doluyor. Galatasaray Lisesinin önünde şu ya da bu nedenle 30 kişilik eylemleri hatırla. 30 kişi toplanıp, basın açıklaması yapıp, olaysız dağılıyorduk. Genelde açıklanacak basın olmasa da yine adı "basın açıklaması" idi. Keşke ciddiye alınsak da olaylı dağılsak. Bir gaz fişegini bile hakkedecek etkisi yok mu eylemimizin?

Ciddiye alınmak istiyorum. Dünyada bir etkim olsun istiyorum. Tarih/siyaset/felsefe yahut aklıma ne gelirse makale-deneme formatında yazdığım bir blogum vardı. Yazdıklarımı facebooktan paylaşırken artık biri şikayet mi etmiş ne olmuşsa, facebooka koyamaz oldum. Hatta mesaj olarak bile linki kimseye gönderemez oldum. Çok heyecanlandım. Hayatımda ilk defa sakıncalı fikirlerim sansürcü medya tarafından yasaklanıyor! Üstünü örtmeye çalışıyorlar. Susturmak istiyorlar! Nasıl gururla doldum. *Okuyanımız olmasa da yasaklayanımız var elbet. Sağol Zuckerberg.* En çok okunan makaleye toplansan 100 kere tıklanmış. Ama sağolsun Facebook, ufak tefek dememiş, ciddiye alıp yasaklamış içeriğimi. Gerçi sonradan baktım da meme fotoğrafı falan koyanlara da aynı muamele yapılıyor. Ama beni bozmaz. Memenin ciddiye alındığının çeyreği kadar ciddiye alınsam, daha ne isterim.

Şimdi, sokakta çalarken de her zaman karşılaştığımız şey bu: Tam ne yapacaklarını bilmiyorlar. Olayın ruhuna çok aykırı bir şekilde izin ve ruhsata bağlamaya çalışan yerler var. Ama yasal

düzenlemenin belirsiz olduğu zamanlar daha mı iyi daha mı kötü bilemiyorum. Mesela:

"Çalabilirsiniz ama herkesin geçtiğı ana caddede değil, 4 sokak arka tarafta, hafif şehrin dışına doğru..."

Ya da:

"Çalabilirsiniz ama üflemeli, vurmali ve amfi kullanmadan."

Veya:

"Çalabilirsiniz ama önünüzde kalabalık toplanmaması kaydıyla."

Ve en güzeli:

"Çalabilirsiniz ama para toplayamazsınız. "

Yani insanların çokça geçtiğı yerlerde, güzel ve ilginç bir şey yapıp para kazanmamak kaydıyla tabii ki çalabilirsiniz. Sanata saygı.

Bogotá'da ve Kolombiya'nın birkaç şehrinde daha, pazar günleri şehrin pek çok arteri motorlu araç trafiğine kapatılıp, bisiklet, kayak, paten trafiğine açılıyor. Öğleden sonra ikiye kadar buralar insan dolu oluyor. Biz de müzisyenliğin tanımına aykırı olsa da pazarları erken kalkıp bisikletçilere çalışıyoruz. Yedinci cadde, her zaman çaldığımız yer. Normalde yaya caddesi olan bu bölüm de bisiklet yolu olan arterlerden biri. Yani aslında normalde araç trafiğine kapalı olan bu cadde, pazar günleri bisiklet trafiğine açılıyor. Ara sıra bir işgüzar polis çıkıp "bisiklet trafiğini kapatıyorsunuz" gibi uyarılarda bulunabiliyor. Yani haftanın 6 günü bizim işyerimiz olan bu caddede şimdi bisikletle geçecekler diye çalmayacakmışız. Bir şekilde "tamam o zaman az daha geride çalışıyoruz, biraz daha kenarda çalışıyoruz, belediye başkanı zaten tanıdık..." falan filan diyerek işgüzara işgüzarlık yapıp çalmaya devam ediyoruz. Fakat bir pazar idare edemedik. Çalarsınız çalamazsınız derken tartışma uzadıkça uzadı.

"Trafığı kapatıyorsunuz..."

"Yahu nasıl kapatıyoruz? Üç şerit yol. Son 2 şarkıdır bin tane bisiklet geçti."

"Evet ama zor geçtiler."

"Yahu bizi izleyenlerin işgal ettiğini söylediğin şeritte zaten seyyarlar tezgah açmış."

"Ben sana işini nasıl yapacağını söylüyor muyum?"

Yani aslında tam da onu söylüyorsun ama tartışmanın anlamı yok, iki yıldır her pazar çaldığımız yerden atmaya çalışıyorlar. Kimlik istiyor. Buyrun pasaportumun fotokopisi. "Bu özgeçmişinde çok güzel durur" diyip ceza makbuzunu doldurmaya başlıyor-sanki müzisyen özgeçmişle iş ilanına başvuracak da-. Öyle de olsa zaten kabahatler kanunu cezaları müzisyen CV'sinin olmazsa olmazı olurdu... Makbuzu doldurmaya başladığında dört sayıp sıradaki şarkıya giriyorum. Bütün boşlukları doldurması iki şarkı sürüyor. Bir şarkı da elinde makbuzu sallarken bekletiyorum. Önümüzdeki kalabalık dayakla ve tutuklanmayla aramızdaki tek savunma olduğu için onları kaybetmemeye çalışıyorum. Seyirci oldukça müdahale edemezler diye sürekli soytarılık halindeyim.

Biraz da ilgiyi canlı tutmak ve destek almak için mikrofona: "Yaya trafiğini engellemekten ceza aldığıma göre, trafiği biraz daha tıkayalım ki cezanın hakkını verelim," diyorum. Polis kuduruyor.

Ama bir saati aşkındır çalışıyoruz ve illa bir yerde durmamız lazım. O sırada kenarda bekleyen polis nüfusu da artıyor. Çalışmamızı imkansızlaştırıyorlar. Bir de "enstrümanlara el koyma" lafları duyulmaya başladı. Durduk. Sonradan gelen polislerin amir olanı biraz daha makul çıktı. Sanırım rütbesi de daha yüksek. Kuduruğu sakinleştiriyor. Bize de, "Ama siz de şu taraftaki geniş kaldırıma geçin," diyor. Zaten artık tartışacak halim de kalmamış. Karakolun yarısı işi gücü bırakmış Tarantismo'yla uğraşıyor. En son toplanırken Kuduruk gelip pasaportumun fotokopisini geri veriyor:

"Bir dahaki sefere bu da geçmez ha! Yabancılar şubesini

çağırır, sınır dışı ettiririm."

"Ha sınır dışı işlemleri senin istemenle mi oluyor?"

"Evet benim istememle. Bugün de çağırırdım aslında ama bugün pazar, çalışmıyorlar. Ama pazartesi sizi burada görürsem direkt ararım şubeyi."

Yedinci cadde her gün çalıştığımız yer tabii ki pazartesi tekrar çıkacağız. Tamam, pazartesi çıkmadık. Bütün hafta sonu çalışmaktan gebermiştik. Salı çıktık. Biraz tedirgindim açıkçası. "Ama sen pazartesi görürsem demiştin, bugün salı..." gibi sınır dışı olmadan önceki son sözlerimi hazırlıyorum kafamda.

Ama önce o coğrafyaya yabancı olanlar için biraz bu sınır dışı ve yabancılar şubesi mevzusunu biraz açmam gerek. Sınır dışı çok ciddi bir mesele değil çünkü zaten Avrupa'dan, Asya'dan bildiğiniz anlamda bir sınır yok. Ekvator-Kolombiya-Peru-Bolivya-Paraguay-Brezilya... yani Arjantin ve Şili hariç Güney Amerika'daki bütün ülkeler arasında gerçek anlamda sınır kapısı yok. Sınır tabii ki var. O sınırda pasaport, gümrük görevlileri, bunların hepsi var. Fakat *kapı* yok. Yani durup, pasaport kontrol binasına girip pasaportuna giriş-çıkış damgalarını vurdurmak tamamen senin inisiyatifinde. Bir Kolombiyalı yanına kimliğini bile almadan beş ülke geçip, Brezilya'ya kadar gidip dönebilir. Yolda polis kimlik kontrolüne yakalanmadığı sürece hiçbir sıkıntı yok. Hatta birçok kimlik kontrolünde de büyük ihtimalle başına bir şey gelmez. Yani giriş yaptığım kapı olan Ekvator sınırından sınır dışı etseler, hemen arkamı dönüp geri girebilirim. Zaten bir sürü kez de pasaport damgalatmadan geçtim bu sınırlardan. O ayrı hikaye, ama ileride Kolombiya'da yasal olarak sürekli bir oturma izni çıkarmayı düşündüğüm için, sınır dışı edilmek pek işime gelmiyordu o sırada.

Yabancılar şubesi denen şeyin ise, şehir efsanesi olduğuna kanaat getirdik. Bir *yabancılar şubesinden* bahsediliyor ama gözüyle gören, başını yabancılar şubesi polisiyle belaya bizzat sokan yok. 2-3 yıldır orada vizesiz, izinsiz yaşayan bir Arjantinli: "Ekvator'da çok sıkıntılıydı, polis sürekli vize kontrolü yapıyordu, ama Kolombiya'ya geldiğim güne şükrediyorum. Burada kimliğine

bakar, 'ha yabancı mısın?' diyip geri verir polis." diyor. Yabancılar şubesinde değilse pasaportunda vizenin bitiş tarihine bakmıyor. Büyük ihtimalle o tarihi tam nerede bulacağını bile bilmiyor. Yabancılar şubesindekiler ise zaten pazar çalışmıyorlar, üç pazartesienden biri de Kolombiya'da hep tatil... salı sallanır, çarşamba çarşafa dolanır derken dükkandan hiç çıkmıyorlar görünüşe bakılırsa.

Evet, sınır, sınır dışı çok ciddi şeyler değil. Yabancılar şubesi hayal ürünü. Ama yine de böyle açık açık kişisel tehdide hiç uğramamıştım. Öte yandan sokağa çıkmamız da olacak iş değil. Kolombiya'da olmamın yegane sebebi sokakların bu kadar canlı olması. Yedinci caddeye çıkmayacaksam, kendi kendimi sınır dışı ederim daha iyi. "Öyle yaparsanız şöyle olur, çalamazsınız" gibi aba altından sopa göstermeler hep vardı ama sallamıyorduk. Bire bir, yüzüme karşı olunca tehdidi ciddiye aldım. Biriktirdiğim biraz para ve en önemli eşyalarımın bir çanta hazırlayıp, olası bir tutuklanma durumunda bana getirmesi için kız arkadaşıma verdim. Sonra salı günü adrenalin dolu olarak grupla çalmaya çıktım. Biraz sonra da sol çaprazımızda 50 metre ileride beni tehdit eden polisi güneş gözlüğünden tanıdım. Devriye arkadaşıyla durmuş bekliyor. Bir süre beklediler, sonra onlara iki polis daha katıldı. Sonra iki tane daha. Ben akorları falan unutmaya, şarkı sözlerini şaşırmaya başladım. İki polis daha katıldı. Normalde seyyar satıcıların el koydukları mallarını topladıkları, sık sık da seyyar satıcıların kendilerini de tutuklayıp doldurdıkları polis kamyonu da geldi... belli ki büyük operasyon yapılacak.

Çaldığımız yerin sol tarafında korsan kitap satan tezgahlar duruyor. Polisler karışınca tezgahları kaldırıyorlar, hemen arkalarındaki binanın kapısından içeri giriyorlar, yarım saat sonra da geri çıkıyorlar. Polisler sayıları 14-15 kişiyi bulunca hep beraber o kapıdan içeri daldılar. Korsan kitapçıya baskın yaptılar. Kitapları kamyonu yüklediler. Ama herhalde önceden de haberi alınmıştı ki, toplasan en fazla iki-üç koli kitap vardı. Operasyonu izledik. Ben yay gibi kurulmuşum, bir süre olduğum yere çöküp kaldım, bir on-on beş dakika kalkamadım.

Sonra yavaş yavaş rahatlama boşluğa dönüştü. Ne büyük hayal

kırıklığı! Polisin sokak sokak beni aradığı kanun kaçaklığı tecrübem iki gün sürdü.

“Ben” demiştin... “seni” demiştin... “sınırdışı” demiştin! Şimdi geçen pazar hiçbirşey olmamış gibi korsan kitapçılara baskın yapıyorsun. Peki ya ben? Vaatlerin? Yaşadıklarımızın hiç bir anlamı yok muydu? Senin için herhangi bir seyyar satıcıdan farkım yok muydu ha!?

öyle acayip bir yerdeyim ki

Palyaço kıyafetleri giydirilmiş bebeği kaldırımda zıplarken görünce bir acayip memlekette olduğuma iyice emin oldum. Durduğu yerde zıplıyor. Dans ediyormuş. Müzik falan yok. Annesi de aynı kıyafetlerin daha eskisini, iyice biçimsiz ve kirlisini giymiş kenarda oturuyor. Anladık ki bunlar birilerinin geleneksel kıyafetleri. Önünde karton kutu, içinde ufak tefek birkaç bozuk para. Sokak performansımı. Çocuk bütün gün olduğu yerde aşağı yukarı zıplıyor. Böyle olunca kültürel etkinlikten sayılıyor, dilenci diye kovalamıyorlar.

Üçüncü dünyanın pazar yerlerinde satılan yılanlar, timsah dişleri, kertenkele kuyrukları beni şaşırtmaz. Çöp şişe geçirilmiş envai çeşit böceği Tayland'da zaten gördüm. Yemedim. Yağda kızartılmış örümcek, karafatma, her türlü haşerat lolipop gibi tezgahta duruyor. Yanımda o zamanki kız arkadaşımla geziyorduk. Kız Taylandlıydı.

"Bunların hepsi yeniyor mu gerçekten?" diye sordum.

"Örümcekler falan hikaye, turistler için. Sonuçta derin yağda kızarttıktan sonra her şey yenir. Ama esas Tayland yiyeceği çekirgelerdir." dedi.

"E haydi çekirge yiyelim o zaman."

"Ben pek sevmiyorum. Sen ye."

Yemedim. Yıllar sonra Meksika'da yine aynı şey. O sırada yanımdaki arkadaşım Meksikalıydı. Şehir merkezinde, pazardayız. Sepette çekirgeler.

"Bunlar ne?"

"Meksika klasiği, *Chapulinler*. İstersen bir dene."

"Olur, haydi yiyelim. Önce sen."

"I-ıh. Ben sevmem."

Bir tane bile mi? Hatırım için? Etrafa bakıyorum, bütün Meksikalılar çekirgeleri inceliyor, üzerinde yorum yapıyorlar. Ama ağzına atan yok. Sanki bir pislik var işin içinde. Yabancıya olmadık bir şey yedirecekler de sonra bir anda pazar yeri sessizleşecek, hepsi bana dönüp kahkahayı basacaklar, ağzımda çekirgeler. Yemedim. Her şeyi denemeye varım, ama önce yanımdaki yesin. Hayır, nereden belli, belki çekirgeler bayat? Belki ben çekirgeden anlamıyorum diye altlardan, çürüğü çarığı kakalayacak?

Neyse... pazarda satılan börtü böcek beni şaşırtmaz. İnsanoğlunun bir şekilde pişirip ağzına sokmadığı canlı yok, anladık. Ama bütün gün zıplayan çocuk beni şaşırtır. Ev-kur'dan gitar teli almak beni şaşırtır.

Santa Cruz de la Sierra'da gitara tel alacağım. Aydınlanmaları, farkına varmaları hep gitara tel alırken yaşıyorum zaten. Bir şekilde çalgıcı esnafının rutinine dahil oluyorum. O zaman turiste gösterilen perdenin arkasından, oradaki gerçekliğin bir parçası görünür oluyor.

"Şu tarafta dükkanlar var, oradan bulursun," dediler.

Gittim o tarafa, hiç müzik dükkanı göremedim. Geri döndüm. Başkalarına sordum. Elinde gitarla lokantalarda çalan ihtiyar dahil herkes aynı sokağı söylüyor. Tekrar gidip biraz daha dikkatli baktım, o sokakta, mobilya, beyaz eşya falan satan dükkanların bir köşesinde gitarlar var. Koltuk takımı, buzdolabı, çamaşır makinesi, nevresim takımı, gitar, org... evin bütün ihtiyaçları işte. Üstelik aradığım D'addario telleri de buldum. Tabii ki şehrin bambaşka, biraz daha zengin bir tarafında gerçek enstrüman dükkanları da varmış. Fakat merkezde bu boşluğu beyaz eşyacılar doldurmuş. Aynı günün sabahı sokakta bütün gün müziksiz zıplayan çocuğu gördüğüm için, bu da normal geldi. Tekelde satılıyor deseler: "Doğru. Müzik... bira, rakı... içmeden olmaz. Demek ki Bolivya

kültürü..." diyeceğim.

Her şeyin mantıklı bir açıklaması var. Sadece bilmediğimiz bir mantık kullanıyorlar. Tamam, "her şeyin" değil. Sonuçta Türkiyeliyiz, işlerin ne kadar absürt, ne kadar mantıkdışı boyutlara varabildiğini biliyoruz. Ama hangisi gerçekten saçma, hangisinin mantığını İspanyolcan yahut aklın yetmediği için anlamıyorsun, ayırt etmek zor. Telleri Evkur'dan alıp köşe başında kimsenin bilmediği dillerde şarkılar söylüyorum, onlar da beni anlamıyor, dinlemiyor. Para yok. Yanlış şarkı, yanlış saat ya da yanlış köşe... daha çözemedim. Peru'ya devam ediyoruz.

Cusco, Peru. İnka başkenti. Herkes İnka milliyetçisi. Bildiklerinden, okuduklarından da değil. Hafiften yerli suratu olanlar, bunu nakde çevirelim demişler. Türkü, İspanyolu, İnka'sı fark etmiyor, milliyetçi her yerde cahil. İşine gelen çarpıtılmış tarih bilgisini nasıl kendi çıkarına göre kullanacağına bakıyor sadece. Kızılderili posterlerinden bildiğin "son ağaç da kesildiğinde, paranın yenmeyeceğini anlayacaksınız..." türünden hippie işi bilgeliklerle yürüyorlar. Bunların Peru'daki ismi *Brichero*. Esas uğraşları turist kızların peşinden koşmak. *Amor de mi vida*- 'Hayatımın aşkı'nı, *Amor de mi vida*- 'vizemin aşkı'na çevirmişler. Ne kadar egzotik görünürlerse o kadar avantajlı olduklarının farkındalar. Kızı eve getirmek için en yaygın yöntem şu: *Geleneksel İnka masajını denemek ister misin?* Araya da, dili konuşmasan da birkaç Quechua sözcük sıkıştır, *killa*: ay, *sumac*: güzel... bir mistik haller, bir kadim bilgelik parodisi. Milliyetçilik de işte oraya kadar. Yersen. Yiyecek var mı? Var.

İspanyolların getirdiği her şey kötü. Kolomb öncesi her şey iyi. "Bu Machu Picchu nasıl yapıldı arkadaş? Köle emeği, kırbaç olmadan dikilir mi böyle inşaat? Maaşlı işçi bir dağdan diğerine bu taşları taşır mı?" diyorum.

"Yok öyle değil. Gönüllü harç sistemi vardı. Her köyden, kasabadan merkeze nüfusa orantılı bir miktar gönüllü gönderiliyordu. Tarım, inşaat ve orduda kullanılmak üzere."

O köyleri de fethetmiyorlarmış, ikna yoluyla kendilerine katıyorlarmış. Şöyle oluyor: Bırak orduyu, silahları bile olmayan

kabilelerin, köylerin sınırına binlerce kişilik orduyu yığıyorlar. Sonra köyün ileri gelenlerini çağırıp İnkalara katılmanın avantajlarını, tarımda falan ne kadar ileri olduklarını anlatıp medeniyete çağırıyorlar. "İstersen katıl, istemezsen de işte bu ordu sizin köyün üzerinden geçip yoluna dümdüz devam etsin. İyi düşün bak, patates, mısır ekimindeki son İnka teknolojilerini sizinle paylaşacağız, medeniyet getiriyoruz!"

Kocaman İnka patatesini gören hemen ikna oluyormuş. Zaten o zamanlar kendi ordusu olan "krallık" denebilecek yerleşimler tek tük. Bunlar da nedense kendi küçük, tatsız patateslerinden vazgeçmiyorlarmış. Bu medeniyetten ve patatesin iyisinden anlamayanlarla mecburen savaşlar çıkmış. Hayır şimdi cahil dedim, kafasız milliyetçi dedim de... koskoca Galeano bile böyle düşünüyor. Demek ki cehaletle değil, taraf olmakla ilgili. Galeano'nun esas derdi Avrupa'dan bağımsızlık. İnkaları, Aztekleri kılıçtan geçirdiler, onlardan bir şeyler öğreneceklerine medeniyetlerini hiçe sayıp yok ettiler diye İspanyollara kızıyor. Halbuki İnkalar da, kendi çevreleriyle iyi kötü uyum içinde yaşayan, kendi kültürleri olan ve kendi ekosistemlerinin bitkilerini yiyen küçük kabileleri yok edip hepsine tek tip mısır, patates ettirdiler, taş taşıttılar. İspanyol sömürgeciliğinden farkı nedir? Sadece İspanyollar bu soykırım işini daha iyi becermişler. İnkalar zulümde yeterince becerikli değiller diye onları mı tutacağız? Açgözlü İspanyollar altın-gümüş için bütün kıtanın anasını ağlatmışlar. Son İnka kralını esir aldıklarında, adam canının bağışlanması için bir oda dolusu altın ve iki oda dolusu gümüş vaat etmiş. Bu vaadini de yerine getirmiş. Nereden geliyor bu altın-gümüş? İspanyolların aksine hiç parada pulda gözü olmayan İnkalar, ellerinde demir-çelikten yapılmaz kazma-kürek bile olmadan bu kadar altını gümüşü nasıl çıkarıp biriktiriyorlar?

Ama tarih konuşmayı, mantık yürütmeyi bırak; konu her açıldığında saçmalık tahmin edemeyeceğim boyutlara varıyor. "İnkaların ordusu da yoktu zaten, imparatorluk ikna yoluyla genişliyordu," diyen bile var. Sonra iki dakika bakkala gitmemi fırsat bilip kız arkadaşşıma İnka masajı teklif ediyor. Meşhur İnka İknası'nı mı deniyor acaba? Neyse ki kız zaten Perulu, bunlara karmı fazlasıyla tok. "Sağol canım. Ben sertifikalı Thai

masözüyüm. İstersen ben sana Thai masaj yapayım. Ama 250 liranı alırım." diyor. O zamanlar İspanyolcam iyi değildi, fazla tartışamıyordum. Şimdi gayet yeterli. Hemen bir bahane uydurup mekanı terk edebiliyorum.

Peru'nun en önemli turistik atraksiyonu olduğundan Cusco'da çok fazla rant dönüyor. Sokaklar bile parsellenmiş. Mafya şeklinde organize olup belediyeyle işini ayarlamış tek tük satıcılar dışında kimseye sokakta bir şey yaptırmıyorlar. Zaten İnka'dan bezmişim, bir de üstüne bir sürü para ödeyip Machu Picchu'ya çıkacak değilim. Dağlarda biraz vakit geçirip, Lima yoluna düşüyoruz.

Lima'da sırf sırtımda akordeonla zengin mahallesinde yürüyorum diye ilk paralı işimi aldım. Doğru yer, doğru zaman. Zengin mahallesinde saatler hep doğru zamanı gösteriyor. Bir özel anaokulunda noel ilahileri söyleteceğiz çocuklara. Ateist noel kutlamaz ama parası iyi, yapacak bir şey yok. 4-5 tane ilahinin melodisini, akorlarını çıkaracağım. Ben çalacağım, kız arkadaşım da çocuklara hep bir ağızdan söyletecek.

Hesapta bir gün provaya gidip, diğer gün çalacaktık. Sonra hep olduğu gibi, bir prova daha çıktı, işin saatleri değişti, uzadıkça uzadı. Aslında çalışılacak süre iki katına çıktı ama bunu alınacak paraya yansıtmayı, hatta en azından fazladan geldiğimiz gün için yol-yemek gibi masrafları karşılamayı teklif eden bile yok. Bir el sıkıştık diye sıkıp suyumuzu çıkarmaya çalışıyorlar. Bir okyanus bir de kıtayı boydan boya aştım da kendimi sonunda yine bildiğim sularda buldum. Fazladan dayatılan iş için fazladan para istedim. Vermeyince olay çıkardım. Parayı önden alıp, o kadar paraya bu kadar iş deyip son bölümü çalmadan çıktım. Nihayet bu kıtayı çözeceğim gibi...

Çıkışta otobüsle eve dönüyorduk. Kavgayı kazandım, hakkımı yedirmedim ama yine de bu kadar sinir stres etkisini bırakıyor. Konuşmadan gidiyoruz. Otobüse çeşit çeşit seyyar satıcı, şarkıcı binmesi normal. Biz de bazen daha iyi bir iş bulamadığımızda binip çalışıyoruz. Fakat bu sefer bambaşka bir gösteri çıktı. Oldukça eski, yıpranmış takım elbisesi, elinde evrak çantasıyla bir adam bindi. Ön dişlerinden birkaç tanesi eksik. Önce ismi, soy ismi ve unvanıyla kendini tanıttı.

"Psikoloğum," dedi. "Şimdi size grup terapisi yapacağım."

Kulak kesildim. Hepsini anlayamadım ama kız arkadaşımın da çevirisiyle bazı kısımlarını parça parça yakalayabildim.

"... öyle 'bir tek seni seviyorum, sonsuza kadar seveceğim' diye yalanlar söylemeyin. Her şeyden önce kendinizi kandırmayın. Açık olun, dürüst olun. Bir dürtüyle arzuladığınızı elde etseniz bile ödeyeceğiniz bedel daha fazla olur. Böylesi yalanları duyunca da sırf işinize geliyor diye inanmayın. İnsanlar işlerine gelen şeylere, yalan olduğu kabak gibi belli de olsa, kendilerini ikna edip inanmaya meyillidirler..."

"... sırf tek yönüyle bildiğiniz olaylarla insanları yargılamayın. Diğer yönünü öğrenmek kolay olmayabilir. Ama doğru bir yargıya varmak istiyorsanız bunu yapmak zorundasınız. Kendinizi her zaman karşı tarafın da yerine koymaya çalışın..." gibisinden akıl öğütlerle devam etti. Oh ne güzel! Trafik sıkışıklığında ilaç gibi grup terapisi.

Sonunda bitirdi. İlginiz için teşekkür edip, katkılarımızı kabul edeceğini söyleyerek koltukların arasından ilerlemeye başladı. Cüzdandan 20 Sol çıkardım. "Şunu verelim adama," diye koridor tarafında oturan kız arkadaşıma uzattım.

"Bunu mu?" diye şaşkınlıkla itiraz etti. "20'lik bu!"

Normalde otobüste sanatçıya verilen para 1 en fazla 2 sol.

"Ver, ver!" dedim. "İyi geldi."

.....

Üç-dört yıl geçti, yolum yine Lima'ya düştü. Artık bağıra çağıra kavga edecek, gerekirse atar yapacak kadar İspanyolcam var. Ama kıta yine şaşırtıyor. Şimdi Türkiye'de 11-12 saat süren otobüs yolculuklarına 'çok uzun' diyenleri görünce hep anlatmak istediğim bir hikaye var... dı.

Şimdi, tam burada, Lima'dan San Pedro de Atacama'ya çileli bir otobüs yolculuğunu anlatıyordum. Baktım daha yolun yarısına

gelmeden hikaye on iki sayfa olmuş. Gulyabani gibi büyüyüp her şeyi yutuyor, diğer hikayeyi ele geçiriyor. Kafka romanı olmaya doğru gidiyor. Üstelik derdi nedir o bile belli değil. Kassam *"Modern dünyada bireyin yalnızlaşmasını ve yabancılaşmasını bir yolculuk metaforuyla..."* falan diye anlam uydururum da... okuyana yazık. Özet geçiyorum. Buyrun:

San Pedro'daki arkadaşşıma 48 saate oradayım yazıp evden çıktım. Peru'da milli bayram tatili, bütün otobüsler dolu... Arequip'e'de deprem, toprak kayması, anayol kapalı, açılması beş gün mü on gün mü sürer belli değil... Cusco üzerinden yolu üç kat uzatarak gidiş... bisikletimi almaya bütün otobüslerin itiraz edip sonra para istemesi... otobüs saatlerinin birbirine uymaması, Cusco'ya geç geliş... otuz Venezuelalı göçmenle Puno üzerinden aktarmalı otobüs ayarlama... aktarmada bizi alacak otobüsün gelmemesi... onun yerine ayarlanan otobüsün bozuk olması... şöförün iki saat mesafeye yedek parça almaya gidip yanlış parçayla dönmesi... tornacı yapsın diye biraz daha bekleme... sonunda olmayacağı anlaşılınca başka bir otobüs ayarlanması... her otobüs değişiminde bisikletim en arkada olduğundan bagaja girip bütün çantaları yükleyip boşaltmaya gönüllü olmam... yeniden ayarlanan otobüsün de aslında ayarlanmamış olması... olay çıkartıp parayı geri istemem... Tacna'ya son kalkan otobüsü yakalamam... sınırdaki otobüslerin yine bisiklet için bir tam bilet parası daha istemeleri... ben adamın anasına sövünce ne bisikleti ne beni otobüse almayı toptan reddetmesi... dolmuş-taksiyle geçiş... otobüs saatlerinin yine saçma sapan olması yüzünden Şili'de sabahtan akşama kadar şarap içerek bekleme... bileti alırken bisikleti özellikle belirtmeme ve fazladan bagaj ücreti ödemeyi teklif etmeme rağmen şöförün "almam, git biletini iade et paranı al!" demesi... o günün son otobüsü olduğu için bunun imkansız olması... sonra muavinin şöför bakmazken bagajın içinden "beş dolar ver hallederiz" diyip bisikleti alması... o otobüsün de çölün ortasında bozulması... diğer taraftan bizi alması için yolladıkları otobüs diğerinden küçük olduğu için on-on iki kadar kişinin ayakta kalacak olması... "yeter artık bir an önce bitsin bu yol," diye tekrar bagaja girip bavul yükleme-boşaltmaya soyunmam... koltuğumu çocuklu bir kadına vermem... "hadi yeter artık" diye orada kendi aralarında konuşan şöförlere çıkışmam... ayakta kalan başka bir kadının "biz böyle mi

gideceğiz?" diye harekete geçmemizi engellemesi... "istersen paranı iade etsinler in. etmezlerse ben vereceğim. çölün ortasındayız, yarına kadar hiçbir şey geçmeyecek buradan" diye bir tur da ona bağırp çağırmam... bir saat yol aldıktan sonra milletin bavullarını yüklerken kendi akordeonumu ve bilgisayarımı diğer bozulan otobüste unuttuğumu fark etmem... gecikme yüzünden Calama'da San Pedro'ya aktarma yapacağım diğer otobüsü de kaçırmam... diğer otobüs gelince akordeonu San Pedro otobüsüne koymalarını ayarlamaya çalışıp San Pedro'ya varmam ve akşam akordeonumun da peşimden benimle dalga geçer gibi tıkr tıkr gelmesi. Sanki "sen bu işi pek beceremedin, ben tek başıma daha rahat giderdim" dedi enstrüman.

İşte böyle. 48 saat diye çıktığım yol 130 saatte bitti. Genel olarak insanlıktan ve tek tek insanlardan isim vererek ve parmakla göstererek tiksiniyorum. Tanımadıkları karşısında en ufak bir yardımlaşma, güzel davranış yok. Otobüs terminalleri, havaalanları, dinlenme tesisleri zaten başka seçeneği olmayan insanlara fahiş fiyattan yiyecek satma ilkesiyle çalışıyorlar. Bir de altı günü kesintisiz otobüslerde ve terminallerde geçirince ruhumu tabuta koyup gömmeye hazırlanıyordum ki, Şili şarapları imdadıma yetişti. İki günde kendime gelip akordeonu yine elime aldım.

Sonuç olarak: "İstanbul-Bodrum yolu çok uzun, otobüsle çekilmez" diyenler akıllı olacak! Volkanik depremler, bozulan otobüsler, milli bayramlar... sanki evren San Pedro'ya varamayayım diye bana komplo kurmuş. Yahut çırpınarak çeşitli sinyallerle oraya gitmemem için beni uyarmaya çalışıyormuş. San Pedro'da dans yasak.

Yobaz, kökten dinci diktatörlükler dışında dansın yasak olduğu bir yer daha var mıdır bilmiyorum ama, San Pedro'da dans yasak. Çok turist çeken bir kasaba. Atacama çölünün ortasında bir vaha. Astronomi gözlemleri, ay yüzeyi gibi garip yer şekilleri, balon turları falan derken on iki ay turizm sürüyor. Her yerden insanlar geliyor. Bir şekilde de eğlence ihtiyacı var. Ama hem Bolivya hem de Arjantin sınırlarına yakın olduğu için, aslında yüz yıldır bir savaş çatışma da olmamasına rağmen hala hassas bölge olarak

geçiyor. Bu yüzden de mekanlara eğlence ruhsatı verilmiyor. Sadece lokanta var. Bar, canlı müzik, diskotek, kulüp ruhsatları yok. Burası şili olduğundan, şarap sudan daha fazla içildiği için, lokantaların ikisiz olması söz konusu olamaz. E o kadar da turist olunca, biraz da *kültür turizmi* bahanesiyle adını "kültürel etkinlik" koyup, canlı müzik, dans gösterisi vs. izinleri alabilmişler. Barlar kağıt üstünde *Kültürel etkinlik gerçekleştiren lokanta* olarak görünüyor. Aslında işleyiş olarak tamamen bar olsa da dükkanın lokanta kılıfına uyması için bütün masalara servis açılıyor. Ayakta durmak, bara yaslanmak zaten yasak. Masaya oturuyorsun, biranı söylüyorsun. Garson biralardan önce atal, kaşık getiriyor, ortaya da iki dilim ekmekle çok bir ufak tabakta bir tür acılı ezme koyuyor. Görünüşte, yemek siparişi vermişsin, biranı içerek onu bekliyorsun. Bu dekor, eğer jandarma kontrole gelirse diye. Ama dükkana baktığında otuz masanın otuzu da sözde yemek siparişi vermiş, beklerken bira içiyor. Ama Jandarma gerçekten de kontrole geliyor, servis açılmamış masa görürse arıza çıkartıyor.

Dans meselesine gelince, o kadar canlı müzik olan "lokanta" varken, insanlar tabii ki dans etmek istiyor. Lokantanın ruhsatında bu yok. Eğlence hizmeti sunmuyorsun. Sadece kültürel etkinlik. Yani bir lokantanın içinde birileri dans ediyorsa, bu sadece sahnede "kültürel" bir dans gösterisi vardır demektir. Seyirciler yerlerinden kalkarsa müziği hemen kesiyoruz. Teker teker anlatmaya uğraşıyoruz. E tabii milleti 21. yüzyılda, şili'de, turistik bir kasabada, üstelik de canlı müzik olan bir barda dansın gerçekten de yasak olduğuna inandırmamız bayağı zor oluyor. Bir şekilde allem edip kullem edip seyircileri yerlerine oturtup konsere devam ediyoruz. Eğer Jandarma seyirciyi ayakta görürse, mekana mühür, müzisyenlere ceza... dans edenleri de tutuklayıp nezarete atıyor. şili'de bir müzisyenin bu kadar fazla çalıp para kazanabileceği başka bir yer de yok.

"Dans yasak olsun, canıma minnet," diyorum. Ben zaten dansımı bakkala giderken, metrobüs beklerken ya da yemek yaparken ediyorum. Saati, yeri, adımları belli, sanayi tipi dansa karşıyım. İçlerinden geldiği halde yerlerinden kalkamayan seyircilerin karşısında sahnede oynamaktan gizli gizli zevk bile alıyorum.

Ama Kolombiya'dan çıkarken amacım bu değildi. Kolombiya'yı dansla, partiyle, eğlenceyle uyutuyorlar. Herkes cumartesi içip, dans edip dağıtacağız diye pazartesi asgari ücretle işbaşı yapıyor. "E bunun için çalışmıyor muyuz zaten," diyerek hafta sonu fiestasında yevmiyeyi eziyor. Bir zamanlar köleleri ayağa kaldıran Afrika davulları, şimdi fakirleri mesaiye devam ettiriyor. Ben: "Şarkılarımda politik, sosyal bir içerik var arkadaşlar..." demeye çalıştıkça: "Neşeli bir şeyler çal da kurtlarımızı dökelim..." diyorlar. İkinci albümün başarısızlığından sonra, "Şili, Arjantin biraz daha Avrupai yerler. Acaba oralarda biraz daha kendime göre dinleyici kitlesi bulur muyum?" diye aramaya çıkmıştım. Ne dilek tuttuğuna dikkat etmek lazım. Akustik bir şeyler çalayım istiyordum. Seyirci iki dakika yerine otursun da sözlere, müziğin ayrıntılarına dikkat kesilsin istiyordum. Al sana yerinden kıpırdamayan seyirci!

Birkaç hafta çalıp, Arjantin'e doğru yola devam ettim. Cafayete, Salta... şarap-gurme turizmi. San Pedro kadar olmasa da kurak bir iklim. Dans mans yasak değil ama dans eden yok. Düşük sezon, lokantalar biraz boş. Zaten hepsinin de birer sabit gitarist-şarkıcısı var. Gitaristlerin hepsi de *Cafrune*'nin aynı on aşk şarkısını döndürüp döndürüp çalıyorlar. Çalmak istediğimde hepsi kendi sabit müzisyenleri olduğunu söylüyorlar. "Birkaç şarkı çalıp şapkeyi gezdireyim," desem de, müzisyenin zaten bahşış usulü çalıştığını, onun kazancını böyleceymi söyleyip çaldırmıyorlar.

Beterin beteri varmış. İki hafta işsiz gezip, arkadaşımın ilkbahar için bostan hazırlamasına yardım ettikten sonra sezonun açılmasını bile beklemeden San Pedro'ya geri döndüm. Ama turistik mekan, aradığım şeyin tam tersi. Turistler, yasal olarak sandalyeye yapışmış olsalar da oturup dinlemek için değil, eğlenmek için yüzeysel, hafif bir şeyler istiyorlar. Yaka silkip kaçtığım Kolombiya'da sokakta çalıp, evsizleri, balicileri dans ettirmek yaptığım en iyi işmiş aslında. Birkaç ay para biriktirip tekrar yola düşünüyorum. Bu sefer kazasız, belasız 5 gün durmadan otobüsten otobüse atlayarak Kolombiya'ya varıyorum.

.....

Normalde aşığı yukarı buralara geldiğimde; hikayenin ana fikri, merkezinde atan kalbi kendiliğinden belirginleşmiş oluyor. Hikaye bağıra bağıra neden bahsettiğini kendiliğinden söylüyor. Bu belli olunca da nerede nasıl bitireceğimi, hikayenin sonunu, son paragrafını nasıl bağlayacağımı zorlanmadan buluyorum. Fakat şimdi, Güney Amerika'da gördüğüm en garip, en abuk sabuk şeyleri anlattıktan sonra, bütün bunların ne anlama geldiğı hakkında net bir fikrim yok. Belki de hikaye bitmedi, devam ediyor, o yüzden sonu bağlanmıyor.

Yine de, çocukluğu *Olacak O Kadar* ve *He-Man* izleyerek geçmiş biri olarak bir ana fikir denemesi yapmadan bitirmeyeceğim. Buyrun:

Zincirlikuyu metrobüs durağını falan kalabalık bulan insanlar Hindistan'da belediye otobüsüne binmeli. Normalde turistler taksi kullanıyorlar. Biz *gezzin* olduğumuz için bir saatlik yolu otobüsle gidelim, halka karışalım dedik. Dolmuştan az daha hallice bir midibüs, senin "artık daha alamaz" dediğın yerden sonra on durakta daha durup toplam elli kişı daha tepeliyor içeri. Arkadaşım, "gelin cebime de girin, yer var!" diye bağılıyor. İtip kaktıkça vücutlar şekilden şekle giriyor. Yoga tam da burada icat ediliyor. Ve otobüs hala her durakta duruyor. İnsanlar biniyor. İnen yok.

İnsanlar şekilden şekle girip en olmadık koşullara bile bir şekilde uyum sağlıyorlar. Su gibi, konuldukları kabın şeklini alıyorlar. Ama bazı kaplar da o kadar yamuk ki, uyacağım diye eğilip bükölüp, sonunda omurgasız olup çıkıyorsun.

Nasıl?

düşmeler ve kalkmalar

Bogotá'ya cebimde 70 dolarla vardım. İlk iş bunun 30'uyla sokakta satmak için CD bastırdım. Bir-iki haftaya hostelden çıkacağım zaman param olur diye umuyorum. Daha doğrusu, bir şekilde para denkleştirmem lazım ki bir odanın aylık kirasını ödeyip hostelden çıkabileyim.

Daha önce yolumuz düştüğünde Bogotá'da işler hep çok iyi gitmişti. Son seferinde kontrbasçı, tromboncu falan derken grup büyümüştü. Güzel de para kazanmıştık. Ben de zaten ona güvenip buraya geldim. Latin Amerika'da ilk defa yalnız kalıyorum, ayağımı basacak sağlam yer lazım. Kız arkadaşımın yeni ayrılmıştım. O zamana kadar hep beraber çalışıyor, beraber tezgah açıyorduk. Bir yerde duruyor, yola yetecek kadar para birikince devam ediyorduk. Yeterince biriktiyse, vakit geçirmeyi sevdiğimiz bir köyde-kasabada bir süre kalıyorduk. Yolları ayırdığımız yer de Ekvator'da Vilcabamba kasabasıydı. Paralar suyunu çekmek üzereydi. Takı tezgahı zaten benim işim değil. Hiç de tek başıma çalışmadım. Çalarken sunumu, para toplamayı falan hep yanımda İspanyolcası daha iyi olan kim varsa ona bırakıyordum. Tek başıma birkaç mekanda iş bağlayıp çaldığım olmuştu ama lokantalara, otobüslere falan tek gidip çalacak kadar kendime güvenemiyordum. Mekan başka. Gelenler dinlemeye geliyor. İstemeyen kalkıp gider. Ama otobüse binip millete zorla dinleteceksem kendimden iyice emin olmam lazım. Otobüslerde ne kadar rezalet çalgıcı şarkıcı gördüysem de, tek başıma milletin önüne çıkacak cesareti toplamama yardımcı olmadı. Yanıma müzisyen bulabileceğimden emin olduğum tek yer Bogotá'ydı. Yola koyuldum. Otobüsten otobüse atlayarak hiç durmadan 50 saat yol yaptım. Bogotá'ya varıp çantalarımı hostele bırakır bırakmaz Yedinci Cadde'ye yetenek avına çıktım. Kaybedecek vakit yok.

Davul setini kurmuşlar, başına iki kişi oturmuşlar, iki taraftan çalıyorlar. Kafalarına göre kompozisyon yapıyorlar, ortada bir gösteri yok. Millet şöyle bir bakıp, geçip gidiyor. Durup dinleyen yok. Yaptıkları biraz saçma bir iş. Durdukları ilk aralıkta yanlarına yanaştım. Tanıştık. İlk defa sokağa çıkmışlar, tam ne yaptıklarını da bilmiyorlar. "Bir çalmayı deneyelim mi?" dedim. Akordeonu çıkarıp benim şarkılarda genelde kullandığım birkaç ritim gösterdim. Biraz blues, biraz bolero... iyi kötü yakaladılar. Yanımda amfi yoktu. Pek dinleyen olmadı. Ama çocukların hoşuna gitti. "Oturup parçalara bir bakalım, sonra da yavaş yavaş teşkilatı kurup çalmaya çıkarız," dedim. Onlar da bana bir başçı arkadaşları olduğunu, hatta az önce selam verip önümüzden geçtiğini, iki sokak ilerde oturduğunu söylediler. Aradık, evine gittik. Başçı çok iyiydi. Her şeyi hemen kapıyordu. Bu aralar da hiç işi gücü olmadığını söyledi. Ertesi gün davulcuyla prova yapmak üzere sözleştik.

Davulcu çekinerek geldi. Belli ki ilk defa iş olarak çalacak. Sürekli kaçmaya bahane arıyor:

"Acaba sizin youtubedaki videolardaki gibi, iki kişi çalsak olmaz mı? Benim arkadaşları da arasam?" dedi.

"Yahu çalacağın bateri zaten üç parça. Kick, hi-hat bir de trampet. Bunu ikiye bölmenin anlamı var mı? Bak hem levan da bölünmez. Azcık denesen yaparsın. Şimdi çaldıkların da oluyor zaten. Rahat ol sen, yavaş yavaş oturur. Haydi bir tane daha blues deneyelim."

"Daha çok şarkı var mı çıkaracak?" dedi.

"Yok, yok. Bunlar işin temelleri. Diğer bütün şarkılar bu ritimlerle çalınıyor. Yedi-sekiz tane daha şarkı hazırlasak hemen yarın çalmaya çıkabiliriz."

"Yedi-sekiz mi? Ne zaman çıkarız? Yarın mı? Benim bi' üç günlüğüne ailemle bir yere gitmem gerekebilir de."

Biz parkta prova yaparken elinde gitarla biri yanaştı. Hippiler nerede enstrüman görseler, ortam var diye yanaşıyorlar. Genelde

meşgulüz diye terslerim. Aslında gitariste de ihtiyacım yok ama, hiç sormadan "ben bu şarkıları biliyorum," diyip hemen gitarı çıkarıp oturdu. Adı Miguel. İyi kötü ritim çalabiliyor. Majörler minörler bazen karışıyor, şifreleri pek takip edemiyor ama heyecanı yerinde. Benim de müzisyen seçecek durumum yok. Sokakta çalmaya istekli kim varsa kabulüm. "Belki bir şeyler yaparız." diyip telefonunu aldım. Aynı gecenin daha ilerleyen bir vaktinde de daha önceden tanıdığım bir başka gitariste rastladım. Metrobüste çalışıyormuş. Ona da ister akordeonla, ister trompetle eşlik edebileceğimi söyleyip, numaramı verdim. Üç-beş kuruş gelebilecek her taraftan şansımı deniyorum.

Ertesi gün davulcunun yolculuğa çıkacağı kesinleşti. Metrobüsçü beni aramadı. Hatta sonradan; o gece aslında beni hiç hatırlamadığını, kibarlık olsun diye "tamam çalarız" dediğini anlattı. O gün artık cebimde bir günlük hostel parası kalmıştı. Akşamüstü Miguel'i aradım:

"Haydi basçıyla sen, ben üçümüz çıkalım, çalalım," dedim.

"Abi ben darmadağın durumdayım, dün fena takıldım. Hiçbir yere çıkamam. Ayakta duracak halim bile yok," dedi.

"Bi tabure getiririz, sen oturur çalarsın." dedim. Yok.

Aslında en serseri müzisyenlerin bile öğleden sonra üçe-dörde kadar yatacak lüksü yok. Sabaha kadar rom-kokain karıştırıp takılsa da ertesi gün en geç öğlen vakti, metrobüsün ne çok kalabalık ne çok boş olduğu en uygun saatlerinde gitar elinde işbaşı yapması lazım. Miguel de pek müzisyen değil, daha çok hippie esnafıymış. Alman kız arkadaşıyla yarı değerli taşlar alıp-satıyorlar. Miguel buralardan malzemeleri topluyor, kız Avrupa'ya gittikçe çantasında havayolunun bagaj izni ne kadarsa o kadar taş götürüyor. Yanında da kendi yaptıkları birtakım oyma işleri koyuyorlar. Böyle güzelce geçiniyorlar. Müziği de kendi keyfi için yapıyor. Majöre minöre önem vermemesi, akşamdan kalmalıktan çalmaya çıkamaması ondan.

Derme çatma kurduğum grup ilk günden dağıldı. O gün de hosteli ödedikten sonra tek kuruş param kalmıyor. Bana para

göndersin diye birilerini aramam gerekecek. Hiç istemiyorum. Başaramadığımı, gerekirse limon satıp geçinmeyi bile beceremediğimi kendime ve herkese itiraf etmiş olacağım. İyice çaresiz, başçıyı aradım:

"Miguel de gelemiyormuş. Biz ikimiz çıkalım, artık üç-beş, ne kazanırsak kardır."

Başçı zaten her şeye tamam diyor. Artık ritim olarak ayağımla tef çalarak bir şekilde idare edeceğim. Buluşacağımız saatten biraz önce caddeye çıktığımda başka bir davulcuya rastladım. Hoparlörden altyapı verip, caz standartları üzerine davul çalıyor. Bunun da hiç dinleyicisi yok. "Beraber çalalım mı?" diyince hemen kabul etti. Hemen yine temel ritimleri buna da gösterdim. Diğer prova yaptığım davulcudan daha bile iyi çıktı. Başçı geldiğinde hazırдық. O akşam, ayaküstü otuz beş tane CD sattık. İşte böyle üç günde kuruldu grup. Ondan sonra iki yıl boyunca hemen her gün o caddede çalıp durduk.

Kavgalar edildi, elemanlar değişti... herhangi bir müzik grubunun normal işleyişi. Barlarda, etkinliklerde ara sıra işler çıkıyor ama dönüp dolaşıp Yedinci Cadde'de çalıyoruz. Millet bizden sıkılmıyor. Her gün deliler gibi CD satıyoruz. Yükselişimizin sonu yokmuş gibi görünüyor. Hatta başçı, sokakta tutulur olmaya başladığımızdan beri, onunla daha önceden selamı sabahı kesmiş bazı eski arkadaşlarının tekrar hal hatır sormaya başladığını söylüyor. Ünlü olduk sayılır. Herkese iyi para kazandırıyor olmak beni bir gururlandırıyor. Kendimi pek beğeniyorum. Hatta arada ufak tefek despotluk da yapabiliyorum: "O kadar para kazanıyorsun, vaktinde gelsene!"

Çocuklar güzelce yiyip içip, paranın tadını çıkarıyorlar. Pizzayı pahalı pizzacıdan alıp, biranın iyisini içiyorlar, kızlara da ısmarlıyorlar. Esrar zaten ucuz, günlük tüketiliyor. LSD de haftalık tüketime giriyor. Benim tek lüksüm şarap. Tropik kuşakta doğru düzgün üzüm yetişmediği için Kolombiya'da şarap hep ithal ve pahalı. Onun haricinde huyum gereği sürekli para biriktiriyorum. Müzik işleri belli olmaz. Yarın bir gün küt diye düşüverir. İş çıkmamaya başlar, sokağı yasaklarlar... bir şey olur, para kazanamaz oluruz. Köşede dursun. Hiçbir şey olmazsa da

biriktirdiğin parayla git bir tur gez gel, Yedinci Cadde'ye dön. Bankamatik gibi, sigortalı iş gibi orada bekliyor. O kadar düzenli akıyor ki para, sonu belirsiz bir işte olduğumuzu ben bile unutuyorum. İçim rahat edecek kadar kenara para koyduktan sonra çocuklara şarap ısmarlayıp duruyorum.

Ama illaki işler düşmeye başladı. Müzikten çok sirk gösterisi gibi bir şey olduğumuz için, şehir aynı numaralardan bir süre sonra sıkıldı. Sokaktaki garip El Turco ve akordeonu yeniliğini yitirdikçe yavaş yavaş satışlarımız azaldı. Ben de biraz aynı numaraları yaptıktan sıkılmaya başlamıştım, gelirin azalması da yardımcı oldu da aslında düğün şarkıcısı değil, besteci olmak istediğimi hatırladım. Ful bestelerden oluşan bir albüm yapacağız diye tutturdum. Yarım kalmış işlerimi tamamlamaya başladım. Tam "bir albümü dolduracak kadar malzeme oldu, kayda girelim" derken Yakov'un saksafonu çalındı. Hah!

Varyemez gibi para biriktirmek bir de bu gibi durumlar için faydalı oluyor. Yakov birkaç hafta arayıştan sonra bana gelip borç istedi:

"1350'ye çok iyi bir tane buldum. 150'ye de yanına güzel bir bek veriyor."

"İyiymiş, kararın kesin mi? Alacak mısın?"

"Evet. Çok iyi fırsat denk geldi, kaçırmamak gerek. Ama borç almam lazım. Sende var mıdır diye soracaktım."

"Tabii ki. Ne kadarın eksik?"

"1500 kadar tutuyor."

"Tamam onu anladım da sende ne kadar var? Ne kadarını borç alman lazım?"

"1500 kadar."

Hiçbir şey kalmamış. Çocuklar yirmi üç-yirmi dört yaşlarındalar. Azcık para kazanmaya başlayınca "kariyerimiz burada başladı, burdan artık sadece daha iyiye gidebiliriz," diye

düşünüyorlar. Geleni de geldiği gibi eziyorlar. Kara günü tanımıyorlar, bilmiyorlar. E albüm kaydedeceğiz, borcu verdim tabii. Gerçi albüm olmasa da verirdim.

Ama işler düşmeye devam etti, o borcu da hiç geri alamadım. İsteyemedim de. İki senedir bu çocuklara hep ben para kazandırıyordum. Başka işler yüzünden gelemelerse kızıyordum. İki sene körü körüne beni takip etmişler, şimdi de benimle birlikte batıyorlar. Seyirci terk ediyor. Onlar da terk etmeli diye düşünüyorum. Ama bir yandan da sanat yapacağım, bestelerimi çalışacağım diye tutturuyorum. Sanatımı dinleyen yok.

"Daha çok balkan çingene müziğine yönelmeliyiz," diyor Diego.

"Yahu bitti o iş, bitti. Zaten oradan geliyoruz. Kimse artık o numaraları seyretmek istemiyor. Bir şekilde insanların takip edeceği, oturup sözlerini falan dinleyeceği bir müzik yapmamız gerek. Bak o kadar çingene müziği yaptık, yeni albümü alan, soran yok. Repertuarın yarısını son senede ekledik, yeni CD var, hala millet 'hep aynı şarkıları çalıyorsunuz' diyor. Nereden tutturacağız bilemiyorum. En iyisi herkes ufaktan para kazanacak ek işler bulsun kendine."

Herkesi neredeyse zengin ve ünlü edeceğim sanırken bu hale gelmek bana çok koydu tabii. Yeni beste, kayıt ya da çalma işi olunca utana sıkıla arıyorum. Başka işi olan varsa hiç itiraz etmiyorum. Edemem de zaten. Neden benimle çalıp da öbür taraftan kazanacağını üçte birini kazansın? Ama yine de çok fazla iş almıyorlar. Bizim grubu yine öncelikli tutuyorlar. Eskiden kazandıklarımızı hatırlamak onlara umut veriyor belki. Bir şekilde silkinip doğrulacağız diye bekliyorlar. Doğrulamıyoruz, ama sürekli zorluyoruz. Davulcu değiştirip, farklı yerler deneyip...

Ben o arada dışarda sefil oluyor da olsak içerde hayal dünyamda mutluyum. Kendimi Bukowski gibi görüyorum. Değeri anlaşılmayan tutkuyla yaratan sanatçiyim! Küçük çirkin odada kimsenin dinleyip dinlemeyeceği meçhul şarkılar yazmaya çalışıyorum sabahtan akşama kadar. Bir albüm daha kaydedeceğiz, bu sefer tamamı İspanyolca! Çocuklar çok heyecanlandılar.

Şarkılara ilk provadan itibaren ezbere eşlik etmeye başladılar. Parasız olunca kayıtlar zor oldu. Herkes sağa sola işe gittiğinden hepsini bir odaya toplayıp prova yaptırmak bayağı hokkabazlık gerektirdi. Saksafoncuyla, tromboncuyla ayrı, basçı ve davulcuyla ayrı, perküsyoncuyla ayrı prova yapıyorum. Bana kayıtlarda, prodüksiyonda hep Diego yardım ediyordu ama o da stüdyoda düzenli işe girdiğinden gelemiyor. Sonunda iyi kötü bir araya getirdik albümü. Lansmana bir önceki albümün yarısı kadar insan geldi. Artık dibe vurduk, daha da fazla düşemez işler dedikçe, bakıyoruz ki dibin de dibi varmış.

Son hafta iyice berbat geçti. İlk iki gün yağmurdan çalmaya çıkamadık zaten. Sonunda yağmur azıcık ara verip çıkmamıza müsaade edince bu sefer de polis "çalamazsınız" diye tutturdu. Artık yasak olduğunu, akşam altıdan önce çalınmayacağını söylüyor ki o saatten sonra zaten bütün satıcılar tezgah açıyor, bize yer kalmıyor. Yok o sokaktan itibaren aşağı doğru çalınacak, yok bu sokaktan itibaren yukarı doğru çalınmayacak, yok belediyenin yönetmeliği, yok valiliğin emirleri... diye her gün değişen kurallar getirip duruyorlar. Bütün eşyaları bir aşağı bir yukarı taşıyıp duruyoruz.

Neyse ki cuma günü özel bir etkinlikte çalacağız da haftayı oradan kurtarıyoruz derken o da son dakikada iptal oldu. Cumartesi ofisler kapalıyken kimse şikayet falan etmiyor rahat rahat çalarız diye tekrar sokağa çıktık. Herkes de bizim gibi düşünmüş. Cadde ağzına kadar dolu. Yer bulamadık. Saçma sapan breakbeatle dans eden bir ekibin olduğu sokağa yerleştik. Eski break dansçılar gibi acayip hareketler bile çekmiyorlar. Dandik bir minimal elektronik müzik açıp gelişi güzel dans ediyorlar. Bunlarla aramızda olabildiğince mesafe bıraktık, arabaların geçtiği diğer sokağın köşesine kadar sıkıştık ama yine de rezalet elektronik müzik soldan soldan hala duyuluyor. Sonra sokağın karşısına, sağ tarafta az ilerimize sanki hiç orada değilmişiz gibi gelip ses sistemiyle koca salsa orkestrası yerleşti. Belediye etkinliğiymiş. Yine de çalım dedik ama zaten dansçıların sesi bizi zorluyordu. Sonra belediye sponsorlu etkinlik başlayınca tamamen çalınmaz oldu. Toparlandık. Biz giderken dansçılar sesi iyice köklemişler, hiçbir şey yokmuş gibi devam ediyorlardı. Benim çocuklar şikayet

etmiyorlar. Bir şey de demiyorlar. Akıllarını okumaya çalışıyorum. Karamsarlığı mı bilmiyorlar? Tekrar yükseleceğiz mi sanıyorlar yoksa durum sandığım kadar kötü değil mi? Paraları olmadığını biliyorum. Yavaş, yavaş yollarına bakacaklar herhalde. Gitgide başka işlerden benimle çalmaya gelemeyiz olacaklar. Ben ne yapacağım? Para kazanamazsam başka müzisyeni nereden bulacağım... onu bırak, kirayı nasıl ödeyeceğim? On yıldır gittiğim her yerde bir şekilde yolumu buluyorum diye övünüyordum. "Gerekirse *ayılana gazoz, bayılana limon* çalar yolumu bulurum," diyordum. İlk defa olmuyor... neresinden tutsam elimde kalıyor. Üstelik de şehrin yıldızı olduğumuz, sokak ünlüsü olduğumuz Bogotá'da. Her ay kirayı denkleştirmek için biriktirdiğim dolarlardan bozduruyorum. Yoksa çalgıcılık defteri burada kapanıyor mu? Dükkanı kapatıp artık çiğköfte tezgahı açmanın vakti geldi mi?

Pazar günleri kurtarılmış günümüz. Yollar araç trafiğine kapatılıp bisiklet trafiğine açıldığından, çalabileceğimiz yerler beş katına çıkıyor. Üstelik de başka hiçbir grubun gitmediği yerler biliyoruz. Ama bütün hafta üzerimden öyle geçmiş ki... nasıl bitkinsem, nasıl gönülsüz çalışırsam artık, önümüzde ufak bir kitle bile toplayamadık. Bir süre sonra da yine yağmur başladı. Enstrümanları toparlayıp bir saçak altına sığındık. Olduğumuz yerde çöküp, duvara sırtımızı yaslayıp yağmurun dinmesini beklemeye başladık.

"Ama bayağı iyi gidiyorduk yağmur başlayana kadar." dedi Diego. Diğerleri de onayladılar.

"Nasıl iyi gidiyorduk yahu? Baksana, adam başı on beş lira çıktı. Yağmur başlamasa bir saat daha çalacaktık en fazla. Pazar gününü otuz lirayla kapatmak mı iyi?" dedim.

"Vallahi otuz motuz benim işime yarıyor," dedi Yakov.

"Yarıyor da böyle böyle nereye kadar devam edebileceğiz ki?" dedim.

"Bence yeni şarkılara klip çekmemiz lazım." dedi Diego. Sağdan soldan fikirler ortaya atmaya başladı hepsi.

"Yeni albümün tanıtımı için komik youtube videoları yapalım..." dedi Nelson.

"Süper olur. Şu folk-punk grubu öyle bir şey yapmıştı da bir ayda hayvan gibi yayıldı. Telefonda internetin var mı bak göstereyim," dedi Jonatan.

"Yağmur diniyor gibi. Haydi senin eve gidip bunları masaya yatıralım. Şarapları ben ısmarlıyorum. Bu hafta işten ilk maaşımı aldım zaten." dedi Diego.

≡

vilcabamba

Kıtayı boydan boya arşınlayıp dururken arada yolum Ekvator'da Vilcabamba'ya düşüyor. Vilcabamba'nın gayrı resmi dili İngilizce. Ölmekten en çok korkan ABD'liler otuz yıldır çeşitli sebeplerle dalga dalga gelip buraya yerleşmişler. Bölgenin adı "Ebedi Bahar Vadisi". Bu isim hem iklime hem de vadinin meşhur yaşlılarına gönderme yapıyor. Havasından mı suyundan mı bilinmez, vadinin yerlileri arasında yüz yıldan uzun yaşayan çok. İlk dalga Amerikalılar; normal, doğal ölümden korkanlar. "Biz de bu havayı soluyup, bu sulardan içerseniz biz de uzun yaşarsınız belki," diyerek gelmişler.

Evet "normal ölüm" dedim. Çünkü ikinci dalga değişik ölümden, Maya kıyametinden korkup da gelenler. Bir yerlerde, çok yoğun bonzai içilen bodrum katlarında birileri, Maya yazmalarının şifresini çözüyor. Açıklanması gerekmeyen yöntemlerle, bildiğimiz dünyanın sonunun geleceğini, dev tsunamilerin, sellerin bir sürü yeri silip süpüreceğini hesaplıyorlar. Bu felaketlerin tam olarak ne sebepten gerçekleşeceğini söylemeseler de olacıklardan gayet eminler. O kadar eminler ki felaketlerin vuracağı ve vurmayacağı yerleri de hesap etmişler. Ekvatorial kuşakta, 1.800 metre rakımlı Vilcabamba da kazanan köylerden biri olmuş.

İkinci dalgadakiler Vilcabamba'da ufak tefek ev, kulübe ne varsa kiralamışlar. Evlere çuval çuval fasulye, pirinç, kinoa, mercimek vesaire kuru bakliyatı depolamış, bankadaki bütün paralarını da çekip, nakit olarak yatağın altına saklamış, kıyameti bekliyorlar. Kıyamet de kopsa dolar dolardır.

2012 geldi geçti, Maya takviminde yazmayan 2013'e girdik. Yılbaşını olaysız atlattık. Şubat, Mart... hala bir alamet yok. E beklenen kıyamet kopmayınca bu arkadaşların bir kısmı geri

dönmüş. Bir kısmıysa belki tarih hesapları şaşırmıştır, seneye kopar diye kalıp beklemiş, fasulyeleri yemeğe devam etmiş. Son bir kısmı da, “kıyamet kopmadığına göre biz de normal ölüm'den korkmaya devam edelim,” diyerek, şifalı Vilcabamba sularını içmek üzere kalmışlar.

Bizim kiraladığımız kerpiç kulübe de bu ikinci dalgadan birinin daha önce oturduğu yer. Tabii kıyamet heyecanı dinmeye başlayınca ev kiralari da normale döndüğü için, orada oturan abla da bütçesine göre, daha güzel bir eve geçmiş. Orada ölüm'den korkarak yaşamaya devam ediyor.

Uzun yaşamın sırrını arayanların buluştuğu her yerde olduğu gibi Vilcabamba'da da her üç ayda bir beslenme trendleri değişiyor. Süt zararlıymış, yoğurt iyiymiş... yoğurt da biraz zararlıymış, en iyisi kefirilmiş... et zararlı, balık iyi... balık zararlı, kırmızı et iyi ama az pişmiş olacak... hepsi zararlı, sadece sebzeleri çiğ yemek iyi... diye diye nerede nasıl yapıldığı belli olmayan araştırmaların sonuçları kulaktan kulağa duyuruluyor ve herkes o beslenme modeline geçiyor. Tam da bizim geldiğimiz sezon, bakliyat zararlı ilan edilmiş. Bu abla da taşınırken, kıyamet koparsa diye depoladığı fasulye ve kinoa'dan şimdi öcü gibi korktuğu için mecburen, şimdi bizim tuttuğumuz evde öylece bırakmış. Biz de kopmayan Maya kıyameti sayesinde evi aşevine çevirdik. İki ay boyunca bütün kasabanın hippilerini fasulyeye doyurduk.

Üçüncü dalgada Hawaii'den gelenler çoğunlukta. Fukushima'daki nükleer kazadan sonra, Hawaii sularına bulaşacak radyasyondan korkup orayı terk etmişler. Ölçümlerde bir radyasyon görülme de onlar sızıntı olduğuna eminler. Hawaii'de her şeyin fiyatının sürekli artar halde olması da onları sürmeye yardımcı olmuş. "Hawaii'de kalmaya paramız yetmedi," diyen yok tabii. "Biz okyanus akıntılarını iyi biliriz. Japonya'dan Hawaii kıyılarına şampuan şişesi bile vuruyor, radyasyon mu gelemeyecek?" diye anlatıyorlar. Ama konu birazcık uzarsa bir noktada "artık orada her şey çok pahalı," diye ağzından kaçırıyor hepsi illaki. Radyasyon öldürmezse, fiyatlar öldürecek. Eski, yan gelip yattığın, babandan kalan az mirasın faizini yiyerek yaşadığın ucuz Hawaii artık yok.

Ekvatorlular hariç, Vilcabamba'da genel nüfus bu. Tabii bir de bunların yancıları var. Yaşayacak ucuz bir memleket bulmak isteyen, tropik bir tecrübe peşinde, dil öğrenmeye üşenen, para birimini çevirme hesabında zorlananlar için, her yerde İngilizce konuşulması ve dolar kullanılması bakımından Vilcabamba harika bir tercih. Evet, 2000'lerin başında ülke batınca kelepirci fiyata ABD'ye satmışlar. Ekvator'un para birimi o yüzden Amerikan doları.

Bazı gringolar araziler alıp organik tarım, permakültür projelerini de yapıyorlar. Benim oraya esas gitme amacım da bu projelere gönüllü olarak katılıp biraz bir şeyler öğrenmekti. Fakat çok kısa zamanda anladım ki bu gringolar cigara içip, manzarayı seyre dalıp, günün sonunda bahçelerinde üç sap maydanoz yetiştirirken, milletin karnını yine cefakar Ekvator köylüsü doyuruyor. Pazarda avokado yirmi sent. Organik morganik projeleri ise gönüllülerden para istiyor.

-Merhaba, bizim çiftlikte gönüllü olmak ister misin?

-Tabii ki, benim de ilgimi böyle şeyler çekiyor. Ne yetiştiriyorsunuz?

-Bazı meyve ağaçları var. Bahçemiz, bostanımız var.

-Yediğinizi baya baya kendiniz yetiştiriyorsunuz yani. Çok güzel. Nasıl olacak koşullar?

-Gönüllüler haftada beş gün altışar saat çalışıyor. Meyve ağaçları şu an uyku durumunda. Bir süredir burada olmadığımız için bahçe de atıl durumda. Yani şu an yiyecek bir şey yok. O yüzden haftada 50 dolar da yiyecek katkı payı alıyoruz.

-Nasıl yani? Hem çalışıp hem de 50 dolar para mı vereceğim?

-Yemek katkı payı!

-Hem çalışıp hem de 50 dolar yemek katkı payı mı vereceğim?

-Koşullar bunlar dostum.

-Kusura bakma dostum, ama bu koşullar olmaz. Benim emeğim bu kadar ucuz değil. Ben bir yerde çalışırsam haftada en az 200 dolar veririm. Aşağısı kurtarmaz.

Kös kös eve dönüyorum. Ben organik tarım falan diye dünyayı kurtarma peşindeyken kız arkadaşım takı satıp evi geçindiriyor. Tamam, o kadar da boş değilim. Çalıp para kazandığım zamanlar da var. Ama sadece hafta sonları dışı dokunacak kadar iş oluyor. Gringolar şapkaya pek bir şey atmıyorlar. Üçüncü dünyaya geldiklerinde her şeyin ucuz olacağını, ucuz olması gerektiğini Lonely Planet'tan okuyorlar. Rehber kitapların ana fikri bu: *Herkes her yerde sizi kazıklama ya da soyma peşindedir!* İnternette, forumlarda hostellerin ne kadar tutması gerektiği, on kilometrelik taksi yolculuğunun fiyatının ne kadar tutacağı sürekli güncelleniyor. Her karşılaştıklarında birbirlerini de güncelliyorlar:

"Geçen gün 2,5 dolarlık yola 3 dolar istedi taksici. Mesafeyi biliyorum: Vilcabamba-Malacatos. Navigasyondan baktım, 2 dolardan fazla vermem dedim. Götürdü tabi, illaki götürecekt!" Kül yutturamazsınız gringolara!

Cüzdanlarına böyle sıkı sıkı sarılmış oldukları için de milletin gönlünden koparı attığı müzisyen şapkasına bir sentlik bakır paraları bırakıyorlar. Evet, Ekvator çok ucuz. Ben de o bozuklardan yirmi tanesini yan yana koyarsam, diğer fakir Ekvatorlular gibi kuru ekmekle karnımı doyurabilirim. O yüzden ilk birkaç denemeden sonra gringolardan para kazanmaya çalışmayı bıraktım. Avokadomuzu yetiştiren Ekvator köylüsü, şapkamıza para atan da şehirlisi.

Akşama tezgahı toplarken kız arkadaşına yardım etmeye gittim. Yan tezgahdaki Agustinleri de yemeğe çağırıp olayları anlattım. Agustin gedikli hippi. Beş senedir kıtanın hemen her tarafında tezgah açmış.

"50 dolar diyor yahu!" diye bağıryorum. "Bizim haftalık mutfak masrafımız 20 dolar. Hadi fasulyeyle kinoayı satın almıyoruz... onları da para verip alsak 25 dolar etsin. Üstelik de iki kişilik yiyecek bu. Bir şey yetiştirmeyi beceremiyorsun tamam da, pazardan alışveriş yapmayı da mı bilmiyorsun arkadaş? 50 dolar

nedir? Kahvaltıda havyar mı yiyoruz?"

"Bırak artık bu işleri sen de," diyor Agustin. Hiç şaşırıyor. "Bunlardan hayır gelmez. Bizim takıları gringolar mı alıyor sanıyorsun? Bak şimdi, bugün tipin biri geldi, 'Yarın Fransa'ya dönüyorum, kız arkadaşına bir şey götürmek istiyorum,' dedi. Yüzüklere baktı. 5 dolar, 6 dolar. İndirim istedi, en fazla bir dolar indirebilirim dedim. Sonra dedi ki: 'Yani aslında ben 1 dolarlık bir şey arıyorum.' Dedim: 'Kız arkadaşını pek sevmiyorsun galiba.' 1 dolarlık bir şey ne demek? Alüminyum teli büküp halka yapsam onu satarım 1 dolarlık yüzük diye. Benim el emeğimi geçtim, sorduğu yüzüğün üzerinde 2 dolarlık Lapislasuri var. '1 dolara bir şey yok bilader, alıcı değilsen tezgahın önünü kapatma,' dedim. Gringoları görmezden geleceksin. Hele bir de pazarlığa falan oturursan deli olur çıkarsın."

Kız arkadaşım söze girdi; "Nasıl görmezden geleceksin, meydanda İngilizceden başka dil duyulmuyor ki. Perulular, yurt dışına gidip İngilizceyi geliştireyim diye Vilcabamba'ya geliyorlar."

"Meydanda tabii ki duyulmaz. Ekvatorlular vakitlerini meydanda smoothie içerek geçiriyorlar ki. Herkes işinde gücünde. Vitrinler gringolar için, ama aslında arka plandaki her şey, herkes Ekvatorlu. Pazarda, lokantaların mutfağında gerçek insanlarla tanışıyorsun. Onlardan da fazla bir şey umamazsın tabii ki, çünkü fakirler. Ama yine de şapkaya 1 sent atmak gibi bir görgüsüzlük yapmazlar."

Agustin'in tavsiyesine olabildiğince uyup gringolarla mesafemi korumaya çalıştıysam da, bir-iki kere daha organik tarımcıyla tanışma denemelerine girişmekten kendimi alıkoyamadım. Tabii ki onlar da hayal kırıklığıyla sonuçlandı. Ama onun dışında, gezginlerin toplandığı bir merkez olduğu için pek çok müzisyenle, sanatçıyla tanıştık. Bizim kafadaki gezginlerin de odağı olduğundan her seferinde kıtayı yukarıdan aşağıya doğru aşarken de Vilcabamba'ya uğramadan geçmedim. Altında yatan, Derin-Vilcabamba'yı ise ancak beşinci geçişimde keşfettim.

O sene Kolombiya'nın derdinden sıkılıp son bir tur daha atayım

diye çıkmıştım. Sürekli bir cehalet... konserlere geç kalmalar... son dakikada iptal etmeler... seyircinin yüzeyselliği... yaptığım müziği de anlamıyorlar... yeni albümü soran, alan yok... şansımı başka bir yerde deneyeyim dedim. Onların da suçu değil tabii, İspanyolca söz yazamıyordum daha. İngilizce şarkıları da oturup sözlükle mi dinlesinler? Ama işte bir şekilde, Şili'de, Arjantin'de beni anlayacak bir halk, bir kitle vardır belki diye kendimi kandırıyorum. Grubu kış uykusuna yatırıp, "son bir tur daha," diye yola koyuldum. Ekvator'dan geçerken de hep yaptığım gibi Vilcabamba'da bir-iki haftalığına durdum.

İlk gün meydana doğru inerken yol üstünde yeni açılmış bir kafeden gitar sesi duyup içeri girdim. Bahçede bir ihtiyar tıngırdatıyor. Dört beş kişi de sağında solunda oturmuş onu dinliyorlar. Gitar bol etkili. Yavaş, sakın arpejlerle meditasyon havaları çalıyor. Fena değil, akıyor. Ben de akordeonu çıkarıp birkaç dakika olabildiğince eşlik ettim. Sonra diğer masadakiler akordeondan ayrıca bir şeyler duymak istediler. Ben de gitarist abinin seyrini bozmak istemediğimi söyledim. Ama kendisi de ısrar edince bizim çingene havalardan, abininki kadar *spiritüel* olmasa da olabildiğince ağır tempolu bir şeyler çaldım. Yaşlı kadın bir tane daha çalmamı isteyince; "Buradan sonrası ekstraya girer," diye şaka yaptım. Amerikalılar para konusunda şaka yapmıyorlar. "İki dolar veririm," dedi. Tam o iki doları kıvrıp ne yapmasının münasip olduğunu söyleyecekken Agustin'in tavsiyesini hatırlayıp sustum. Yorgun olduğumu, yoldan geldiğimi söyleyip tekrar meydana ihtiyar gitarcıya bıraktım. O da biraz daha çalıp bitirdi. Tanıştık. Müzikten konuşuyoruz. Diğer masadakiler de dahil oldular. 2 dolarlık teyze akordumuzu 432 Hz'den yapıp yapmadığımızı sordu. Eskiden enstrümanlar dünyanın ve evrenin frekansı olan 432'ye akortlanırken, birtakım İlluminati üyeleri ve Naziler bunu 440'a çekmişler. Amaçları insanların dengesini bozup manipüle edebilmekmiş.

"Yahu müzik frekansla yapılan bir şey değil ki," diyorum. "Önemli olan aralıktır. Tek bir sesin frekansından değil iki sesin arasındaki ilişkiden doğar müzik. Zaten her yerin yerlisi kendine göre akort sistemi kullanır. LA için bütün dünya 432 hertzde anlaşsa, bu sefer Avusturya'nın DO'suyla Hindistan'ınki tutmaz.

Hatta 1700'lerin minör aralığıyla, 1800'lerinki bile farklıdır."

"İşte ben de onu diyorum. 1900'lerde *Library of Congress*'i ele geçirip bozdular o işleri. Film stüdyosunda aya ayak basılmasının sahte filminin çekilmesi, sözde uzaydan dünyanın yuvarlak fotoğrafının çekilmesi falan hepsi aynı komplonun parçaları."

"Saçmalık" diye araya girdi ihtiyar gitarist. "Ben çok net biliyorum böyle bir şey olmadığını. 432'ye de akortladım 440'a da. Hiçbir fark olmadı."

"Nereden biliyorsun fark olmadığını?"

"Çünkü insanları test ettim. Akordum 440 iken: 'Bugün 432 denedim, nasıldı? ' diye sordum. Onlar da: 'Müthiş, harika, muhteşem... ' dediler. Ertesi gün de 432'ye çekip, 'bugün 440'ta çaldım, ' dedim. Bu cahiller de, 'evet, evet... zaten bir gerginlik, bir çatışma hissediliyordu, ' dediler."

"Vallahi ben bilmem. Ben bildiğimi söylerim."

"Yahu bilmiyorsun işte."

"Ben ne biliyorsam onu diyorum. İçerden bir buzlu latte daha alacağım. Bir şey istiyor musunuz?"

Arkasından biraz güldük. Delinin, aptalın arkasından bok atmayı seviyorum. Bu 432 hertz muhabbetini daha önceden de duymuştum. Aklı başında müzisyenlerle aramızda bununla dalga geçip duruyorduk zaten. Ama böyle uğraşıp da güzelce deneysel biçimde çürütenle hiç karşılaşmamıştım.

"Bu ne biçim bir kafaymış? Şu buzlu latteden birer tane de biz mi içsek acaba? Artık içinde ne varsa..." dedim.

"Valla bu kasaba aslında böyle. Cahiller, dangelaklar çok."

"432 bir yandan, nazi komploları, scientology, akıllı tasarım öbür yandan..."

"Hepsi birbirinden deli, fazla da takılmaya gelmez."

"Kadın dünya düz bile dedi yahu. O 19. yüzyıl değil, orta çağın sonunda kanıtlandı."

"Ha bak o ayrı." dedi. Bir anda sesinin tonu değişti. "O aslında tam olarak hiçbir zaman kanıtlanmadı. Bütün kanıtlar çarpıtılmış ikinci dereceden gözlemlere dayanıyor. Bu böyleyse, şu şöyledir, kesin yuvarlaktır diye çıkarımlar. Sözde NASA fotoğrafları var ama, yuvarlak mavi bir resim çizmekten kolay ne var ki? Aslında dünyanın düz olduğuna dair çok daha geçerli gözlemler, kanıtlar var."

Diyecek, Bedford Kanalı deneyini anlattı. Bu sözde deney, İngiltere'de Bedford Irmağının yanında olabildiğince uzun dümdüz bir sulama kanalında yapılmış. Kanalın üstünde aralarında 9 kilometre olan iki köprü var. Dünya eğer iddia edildiği gibi yuvarlaksa bir köprünün altından teleskopla bakıldığında, diğer köprünün altında duran kayığın gezegenin eğrisinin arkasında kalarak görünmemesi gerekiyor. Fakat çok açık seçik olmasa da kayık görünüyor. Aynı şekilde Michigan gölünün karşısından, 80 kilometre uzaktan da Chicago'nun binaları da görünüyor. Tabii Naziler ve komploya dahil olmuş bilim adamları bunun su yüzeyinden yansıyan bir serap olduğunu söylüyorlar. Amaçları ne? Kesin bir şey söyleyemiyoruz. Komplo çok derin.

Haydi bakalım, deneyse deney. 432 hertz hikayesini çürüten adam, dünyanın yuvarlak olduğunu da çürüttü işte. Kulaklarıma inanmıyorum. Daha önce hiç bunu ciddi ciddi savunan kimseyle karşılaşmadığım için hazır bir cevabım, bir argümanım da yok. Dünyanın yuvarlak olduğu nasıl savunulur, nasıl kanıtlanır bilmiyorum. Daha önce hiç yapmam gerekmemişti. Allak bullak oldum. Bir bahane uydurup, hemen akordeonu toplayıp kalktım. Bu işleri araştırmaya oturdum.

Bedford deneyinin hikayesi, optik, bilimsel gözlem ve deneylerden ibaret değil. Biraz çetrefilli. 19. yüzyılın sonlarında Hampton diye bir zengin, dünyanın yuvarlak olduğunun kabul edilmesini kendine dert edinip, Bedford deneyiyle dünyanın düz olduğunun kanıtlandığını, aksini kanıtlayabileceğini iddia edenlerle de 500 sterline yasal olarak bahse gireceğini söyleyen ilanlar yayınlıyor bilimsel dergilerde, bültenlerde. Wallace isimli bir

haritacı/bilim adamı da meydan okumayı kabul ediyor. Wallace zaten sürekli para sıkıntısı çektiği için, *kolay para* diye düşünüyor. *500 pound ev ekonomisini çok rahatlatır*. Başına geleceklerden haberi yok.

Şahitler huzurunda kanalda toplanıyorlar. Wallace, su yüzeyindeki ışık kırılmasından etkilenmemek için su seviyesinden 2 metre yükseğe belli aralıklarla diskler yerleştiriyor. Teleskopla bakılınca da kanalın ortasına doğru olan disklerin baştaki ve sondakilerden daha yüksekte oldukları görünüyor. Şahitler onaylıyor, dünyanın yuvarlak olduğu noter huzurunda kanıtlanmış oluyor. Hampton 500 poundu sökülüyor ama sonucu kabul etmediği gibi, Wallace'ı da şike yapmakla suçluyor. Parasını iade etmesini isteyip bir de karalayıcı yazılar yayınlamaya başlıyor. İftiradan dolayı hapse girse de bir şekilde bahsi iptal ettirip parasını geri alıyor. Hayatının geri kalan yirmi yılını da her yerde Wallace'a karşı karalama kampanyası yürüterek geçiriyor. Yazdıklarını yayınlayacak bir dergi, bülten bulamazsa, kendi parasıyla bastırıp dağıtıyor. Bu da yetmiyor Wallace'ın evine, bazen kendisine, bazen karısına hitaben yazılmış, ailesini de işin içine katan ölüm tehditleri yolluyor. Yirmi yıl boyunca! Wallace da hayatını ve bütün parasını mahkemelerde, uzaklaştırma kararları ve özür/düzeltilme yazıları talep ederek harcıyor. Düz dünya savunucuları, Hampton'un hapse girmesini tabii ki bilim/nazi/illuminati komplosundan sayıyorlar. Wallace'ın parayı iade etmiş olmasını da dünyanın düz olmasının açık seçik delili kabul ediyorlar.

Ana fikir? Dikkat et, manyaklara, fanatiklere bulaşma. Ama dayanamıyorum işte. Her yerde bunu konuşmaya başladım. O zaman da, ortalıkta dolaşan pek çok gringonun bu ya da benzeri bir takım saçmalıklara inandıklarını öğrendim. Basbayağı cahiller tekkesiymiş burası! Ama zaten Maya kıyametinden kaçıp gelenlerden ne beklenir ki?

Vilcabamba'dayken ayda bir, bir saat mesafedeki küçük şehir Loja'ya gidip biletli konser veriyoruz ve çok da başarılı geçiyor konserler. Vilcabamba'da iki hafta kalmanın masrafı tek konserde çıkıyor. Köydeki mekanlarda ise müzisyenlere para mara verilmiyor. Zaten herkes, "Boş duracağıma gidip iki bira içeyim,"

diye çalıyor. Őapkadan da, dediğim gibi, sentleri topluyoruz. Fakat o sene Loja'da hep çaldığımız mekan kapanmış. Mecburen Vilca'da yeni açılan bir mekanla tek başıma konser vermek için anlaştım. Dinlemesine dinliyorlar. Seyircinin çoğunun anadili İngilizce ama ben yine "yeni albümüm, bestelerim..." falan diyince yine pek bir karşılık alamadım. "Ochi chornia'yı al... Kusturica'dan al," isteklerine ters ters cevap vererek bitirdim konseri. *Kusturitza diye okunur!* Şapka da... eh işte.

Yalnız bir adam var; Robert. 4 yıl önce Vilca'ya ilk geldiğimiz günden beri tutkulu takipimiz. Bütün albümlerden ikişer üçer tane satın alıyor. Ben çalarken seyircilerin oradan; "Sen bir müzik dehasısın!" diye bağırıp duruyor. *Teşekkürler...* "deha" demeyelim de... Konserden sonra yanına gidip selam verdim. Neler yaptığımı anlattım. Son CD'den de iki tane satın aldı. Seyircinin geri kalanı albümlere o kadar ilgisizdi ki, Robert'a fazladan iki CD de ben hediye ettim. O da şarap içmeye evine çağırdı.

"Bak bu da arkadaşım Tim. Fotoğrafçı. şimdi de senin sahnede fotoğraflarını çekiyordu. Bize gidelim, senin yeni albümü dinleriz. Fotoğraflara bakarsın sen de."

Eve doğru yola çıktık. Bahçe kapısında çeliği parmağım kadar kalın bir asma kilit var. Zinciri kat kat dolamış kapının demirine.

"Pek de sağlam kilitmiş. İçeride hazine mi saklıyorsun?" diye takıldım.

"Vallahi her şeyi çalıyorlar dostum. İnanamazsın," dedi. "Benim eve dört kere hırsız girdi. Bir arkadaş arabasını üç gün bıraktı da altından distribütörünü söküp götürmüşler. Hatta bir kadın arkadaşın ipten asılı donlarını çalmışlar! ılğınlık!"

Bir süre Tim ile Robert Vilcabamba'nın hırsızlık hikayelerini birbirlerinin sözünü tamamlayarak anlatıp durdular. Sonra evin camlarını gösterdi.

"Bak, pencerelerinde parmaklıklar olan evlerden nefret ederim. Hapishane gibi. Hayatta öyle bir evde yaşayamam diyip dururdum kendi kendime. Ama burada parmaklıksız nasıl yapacaksın? İşte

sonunda bu evi buldum! Fransız pencereleri! Mükemmel çözüm!"

"Dahiyane!" dedi Tim.

Fransız pencerelerini hiç parmaklık gibi düşünmemiştim. Güzel de görünüyor Robert'in pencereleri. Ama o söyledikten sonra gözüm gidip gidip açma kollarına takılı asma kilitlere takıldı.

"Ama şimdi evden çıkarken hepsini kilitlemen gerekiyor değil mi?" diye sordum.

"Evet. Sadece pencereleri açmak için yedi tane anahtarım var. Biraz gardiyan gibi oldum aslında. Çok da hapishane kafasından kaçamamışım değil mi?"

Biraz müzik konuştuk. Leonard Cohen'den, Bob Dylan'dan bahsettik. Amerika'da ne yaptığını, buraya nasıl geldiğini sordum. Düz dünya falan komploları dilimin ucunda ama konuyu açmıyorum. Eğer ipuçları yakalarsam hiç mevzuya girip de tadımızı kaçırmak istemiyorum. Çünkü bir yerden sonra ya bağıra çağıra kavga çıkarıyorum ya da daha kötüsü, bütün diyeceklerimi yutup, apar topar kalkıp gitmem gerekiyor.

"Sacramento, California Eyalet Üniversitesi'nde öğretim görevlisiydim ben. İngiliz Dili bölümünde. Dünyanın en anlamsız işi. California'nın en kötü okulu. Oraya sadece diğer hiçbir okula kabul edilmeyen öğrenciler geliyor. Yani bildiğin geri zekâlılar. Anlattığım şeylere en ufak bir ilgileri yok. Ben de emeklilik fonunu bozdurdum. Faizi burada yaşamaya yetiyor. Daha doğrusu yetiyordu. Çünkü burası da gittikçe pahalalanıyor. İpini koparan gelmeye başladı. Pazardaki fiyatlar bile neredeyse iki katına çıktı. Ekvatorlular mevzuya uyandılar."

Üniversitede hoca, müzik kültürü yerinde, olaya Ekvatorluların bakış açısından da bakabiliyor, ötekisi National Geographic fotoğrafçısı... "herhalde sonunda akıl birilerine rastladım," diye düşündüm. Cini lambadan saldı.

"Burada bir sürü Amerikalının düz dünya teorisine inanmasına ne diyorsunuz?"

"Geri zekâlılar işte. Bunların çoğu mirasyedi hippiler. Hayatları boyunca kafalarını çalıştırmaları için bir sebep olmamış. Şimdi sen dünyanın etrafında dönsünler diye uzaya uydular gönderiyorsun. Veriler oralardan yansıyarak dünyanın etrafını dolaşıyor, internet böyle çalışıyor. Bu salaklar da o aynı internette düz dünya teorileri paylaşıyorlar. Düz dünya saçmalık. Biz, geosentrik bir evren modeli olduğuna inanıyoruz."

"Nasıl nasıl?" dedim. *Hayır! Olamaz! Yine başlıyoruz!!!*

"Geosentrik! Dünyanın merkezde olduğu."

"Geosentrik'in ne olduğunu biliyorum. Yani Dünya Güneşin, Güneş Sistemi de Galaksi Çekirdeğinin etrafında dönmüyor mu diyorsun?" dedim.

"Evet, yaklaşık öyle bir şey. Bak Tim fotoğrafçı olduğundan, daha iyi anlatır."

"Bak şimdi, Yellowstone Milli Parkında fotoğraf çekiyordum, tamam mı. Kuzey yıldızını bulmayı biliyorum, çocukken babam öğretmişti. Objektifi kuzey yıldızına çevirip bütün gece deklanşörü açık tuttum. Filme ne yansıdı dersin?"

"Dönen yıldızlar. Işıktan çizgiler çizmişlerdir." diye cevapladım.

"Evet! Ama dönmeyen de bir yıldız var, Kutup Yıldızı! olduğu yerde duruyor, hepsi onun etrafında dönüyor. Şimdi söyle bakalım, eğer dünya evrenin merkezinde değilse, kutup yıldızı neden kıpırdamıyor? Çünkü aslında bütün diğer yıldızlar dünyanın etrafında dönüyor."

Keşke biraz daha araştırseydım. Yine çalışmadığım yerden geldi. Cevabı istediğim netlikte yapıtıramıyorum.

"Yahu bu geometrik bir şey. Yani şimdi, Kutup Yıldızı kuzey kutbunun hizasında olduğu için öyle oluyor," diye biraz geveledim. Sonra, "Google'a sormayı denedin mi bunu?" dedim.

"Hep aynı hikayeler dostum. Sıradan insanların anlayamayacağı

teknik terimlere boğulmuş açıklamalarla kafa karıştırmaya çalışıyorlar."

"E iki teknik terim öğrensen sen de? Yahut daha basit bir açıklaması yok mu?"

"Neden öğreneyim ki? Hangisini öğreneyim? Hepsi yalan! İnanmanı istiyorlar, bir şekilde inandırırılar. Google'ı kim işletiyor sanıyorsun?"

"Kimse işletmiyor yahu! Google sonuçta bir arama motoru. İnternette senin, benim gibi milletin yaptığı sayfalar arasında arama yapıyor. Sen neyi ararsan onu gösteriyor."

"Ne? Dünyanın en büyük yazılım şirketini kimse işletmiyor mu? Bu kadar büyük bir sermaye politik olarak tarafsız kalabilir mi? Arama sonuçlarını neye göre gösteriyor sence? O aramalar tarafsız mı? Buna inanmak için çok saf olman gerek."

Bütün tartışmalarda olduğu gibi, buna da esas verilmesi gereken cevabı ertesi gün, artık iş işten geçtiğinde öğrendim. Kutup yıldızı da olduğu yerde durmuyormuş. Yıllar içerisinde yavaş yavaş hareket ediyormuş. Hayır, düz dünya saçmalığının nasıl çürütüldüğünü öğreniyorum, başka yerden geliyorlar. Şimdi onu öğrendim, bu gece bambaşka bir teori çıkaracaklar, yine cevabını veremeyeceğim. Dünya düz falan diyen zırcahillerin karşısında doğru düzgün cevap veremiyorum. Eveleye geveleye esas cahil, esas aptal benmişim gibi kalıyorum. Ha bu arada google da bu konuda yeterince tarafsızmış. Düz dünyacıların teorilerini de onların kendi internet sitelerini de sonuçlarında gösteriyor!

"Bu son olsun," dedim. Nasıl böyle bir ortam oluşmuş anlayamıyorum? Vilcabambaya yerleşmek için aralarında şartlar mı koşmuşlar? *İkametgah için Düz dünya, geosentrizm, 432 hertz vs. vs. komplolarından en az birine inanmak gereklidir...* Üstelik de kendi abuk sabuk teorilerine delice inandıkları gibi, inanmadıkları bir diğerinin teorisini itin götüne sokarak dalga geçmekten de geri durmuyorlar. Onunla dalga geçerken gayet akıl, genel kabul edilmiş bilimsel dille konuşurken, kendi teorilerine karşı olan bilimsel kanıtlar hep Nazi komplosu oluyor. Acaba arkadaşlıkları

mı bununla kuruluyor diye düşündüm. Michiganlı mısın? Mimar mısın? Bernie Sanders'a mı oy verdin? Hiç önemli değil. Bunların hiçbiri bir dostluğu, beraberce ikiz-kuleleri-CIA-yıktı komplosuna inanmak kadar perçinleyemez.

İşin içinden çıkamadım, ama artık evden çıkamaz hale geldim. Nereye gitsem daha önce kavga ettiğim biriyle karşılaşıyorum. Onların bana kötü bakışlar attığı falan da yok. Ama her birini gördüğümde, onun karşısında sinirlenip, elim ayağıma dolanarak tartıştığımı, aptal durumuna düştüğümü hatırlayıp ben gıcık oluyorum. Kötü bakışları atan benim. Ya da yolda başımı çeviriyorum. Selam veriyorlar almıyorum... Vilcabamba bana dar oldu. "Artık taşı tarağı toplayıp yola devam etmeli," derken, Yasuni tabiat parkında petrol çıkarma izinlerinin iptal edilmesi için kampanya yürüten bir grup geldi. Aralarında eski arkadaşım Agustin de var.

"Vay, vay, vay... nerelere gittin bakalım?" dedim.

"Hiçbir yere gitmedim. Burada kaldım."

"Nasıl yani? Dört yıldır Ekvator'dan hiç çıkmadın mı?"

"En son görüştüğümüzden sonra buradan ayrılınca Amazon tarafına gittim. Gidiş o gidiş. Orada bunlarla tanıştım, o zamandan beri de Yasuni'nin derdine koşturup duruyoruz. Aslında artık Yasuni'de petrol çıkarılmaya başlandı ama devlete geri adım attırmaya uğraşıyoruz. Şirketler nasıl saldırıyorlar inanamazsın. Daha anlaşmanın imzalanıp iznin çıktığı aynı gün, dakikasında makineler girdi ormana. O zamandan beri de 7/24 durmadan çalışıyorlar. Bir şekilde durduracağız ama. Durdurmak zorundayız."

"Çok iyiymiş be! Oğlum bak inanamayacaksın. Biz Vilcabamba'yı doğru düzgün tanımamışız bile. Buradaki gringoların yarısı dünyanın düz olduğuna inanıyor." diyip son keşiflerimi anlattım. Agustin'in canı sıkıldı. Benim kadar eğlenceli bulmadı mevzuyu. "Gringolara baktığın hata zaten," diye geçiştirdi.

"Bir de öyle boş tipler değil bunlar," diye üsteledim. "Bazıları üniversitede eğitim görevlisi. Biraz solcu, özgürlükçü... artık Amerikalı ne kadar solcu olabilirse. İşte en azından küresel ısınmanın, kapitalizmin etkilerinin falan farkında insanlar."

"Her şeyin farkındalar da işlerine gelmiyor orospu çocuklarının," dedi Agustin. "Bunlar pes etmiş insanlar. Pes ettiysen ettin. Bir şekilde, fedakarlık yapamayıp kendi rahatını seçtin. Kabul et, bununla barış. Olabilir böyle şeyler, kabullenip hayatına devam edersin. "Benim gücüm bu kadarına yetti," dersin. Ama kabul edemiyorlar. Kendi yetersizlikleri, tembellikleri yüzünden pes ettiklerini itiraf etmek yerine topu karşıya atıyorlar. Karşılarındaki komplo çok derin ve çok güçlüyse, o zaman kimse onları pes ediyorlar diye suçlayamaz. Gizli komploya gerek yok ki. Bak bunlar burada yan gelip yatarken, kendi memleketlerinde Trump açık açık cahil, ırkçı nefret söylemleriyle seçimi kazandı. Psikopat herif göz göre göre iktidara gelirken ülkenin yarısı oy vermedi. Oraya gidip Trump karşıtı çalışma yapacaklarına, burada ucuz muzları yiyip komplo teorisi konuşmak daha kolay. "Trump karşıtı çalışma mı? Adamın arkasında ne güçler, ne komplolar var. Seçim sonuçları zaten yıllar öncesinden belli," diyip işin içinden çıkarlar. Kendilerine dönüp bakmamak için ne komplo teorisi versen hemen üzerine atlarlar. Çocuk gibi, "zaten benim gücüm yetmez, kimsenin gücü yetmez," diyip sorumluluktan sıyrılırlar. Bunlar analarının amına geri girip, kıvrılıp sıcacık yatmak istiyorlar."

Que vuelvan a meterse a la conchasumadre. Güzel, bunu not alayım. Sağolsun, İspanyolca küfür dağarcığının büyük bölümünü Agustin'den öğrendim. Onun için bu meseleler ilginç değil, komik değil. Durumun aciliyeti var. Fazla takılmadan, küfrü basıp geçeceksin. Yoluna devam edeceksin. Yasuni'den çıkan petrol de zaten Ekvatorlular kullansın diye değil. Kaliforniyalılar petrolü çıkarıp 8 silindirli arabalarında yaktıktan sonra, Ekvator Amazon'undan geriye zehirli bir bataklık kalacak. Tabii ki analarını karıştırmadan olmaz.

O gün bu mevzuyu evirip çevirip ilk İspanyolca besteme başladım. İspanyolca olacaksa, buranın ritmi olmalı diyip, bluesu,

swingi bırakıp Afro-Kolombiya havalarından yola çıktım. İlk defa birkaç satırı ardarda koydum da eğreti durmadı. *Çalsın isyan davulları*. İki gün daha şarkıyı döndüre döndüre çalışıp sonunda slogandan bir de nakarat eklemeyi becerdim. *Ne varsa çaldın, hiçbir şey bırakmadın, sonunda korku da bırakmadın bizde...* Çok heyecanlandım. Hemen kaydetmem gerek. Davul ister, bas ister, klarnet ister. Cep telefonuyla yaptığım kaba kaydı Bogotá'daki Zenci'yle Diego'ya yolladım. Bayıldılar. Zenci hemen bir saksofon melodisi yazmış üzerine, onu yolladı ertesi gün. Yola daha fazla devam edemedim. Birkaç hafta sonra Bogotá'ya dönüp grubu geri toplamıştım.

askerlik anılarının bedeli

Askerlikle ilgili neler neler söylendi, yazıldı, çizildi. Hepsi doğru. Aşağılamalar, alıkonma, iradesizlik, mantıksızlık, yok sayılmak, yok olmak... Zaten kendimi bildim bileli savaş karşıtım, bütün çevremdeki insanlarla militarizm karşıtım. Konuyu A'dan Z'ye inceledik. Konuşmadığımız, tartışmadığımız bir boyutunu bırakmadık. Hepsi laf. Hiçbiri oraya gidince uğrayacağı şoka adamı hazırlayamıyor. Şimdi kimseyi hiçbir şeye hazırlamayacak birkaç kelime de ben yazacağım. 19 gün askerlik yaptım, onu yazacağım. En önemlisi, üzerinden birkaç ay geçtikten sonra, bir de baktım ki unutuyorum. Unutmamak için yazacağım.

Bir yandan Kolombiya devletiyle uğraşıyorum. Burada kalmak için bir şekilde uzun süreli bir vize ayarlamaya çalışıyorum. Kırk dereden su getiriyorlar. Zaten kayıtsız çalışan, sponsorsuz sanatçıyım. Kağıt üzerinde gösterebileceğim herhangi bir ederim yok. Resmi evrak olarak ancak yaya trafiğini engellemekten Kolombiya polisinin kestiği cezalarım var. Öbür taraftan pasaportum bitmek üzere. Bittiğinde yenilenecek mi, yoksa ülkeye dönmem için geçici bir pasaport mu verilecek bilmiyorum. Sekiz yıldır asker kaçağıyım, bir yandan oradan idari para cezası birikiyor diyorlar. Benim cezanın 20-30 bini bulmuş olması gerek. Kayıtsız, devletsiz yaşayabilmek için iki ayrı devletle birden boğuşuyorum. Bu seferki bedelli askerlik 4-5 bin dolar olacak dediler. Hayatta vermem! Biterse bitsin pasaport. O zamana kadar ya bir oturma izni çözmüş olurum ya da yeraltına iner, kaybolurum, kayıtsız kuyutsuz yaşarım, belki bir sahte kimlik çözerim... diyordum ki TSK reddedemeyeceğim bir teklif yaptı. Falan oldu filan oldu, dolar 7 lira oldu, bir de baktım 2300 dolara bedelli! Çektim beyaz bayrağı, bana dayak atan iki devletten birine teslim oluyorum.

Boynumu büküp Türkiye'ye geldim. Böyle olmayacaktı. Dönüşüm muhteşem olacaktı! Olmadı. Neyse. Ne yapalım artık... bir daha giderim, o zaman muhteşem dönmeye çalışırım.

Yirmi dört yaşında ilk muayeneye gittiğimde çürük raporu almayı denemiştim. Birilerinin majör depresyon bozukluğundan çürüğe çıktığını duyunca benim de bir şansım olabilir diye düşünmüştüm. Ne de olsa yıllardır depresyondayım. Yani psikiyatristin bana söylediği o. Psikiyatrist kapıdan girene, “depresyondasın” diyip ilacı yazıyor zaten.

“Yoo, nerden bildin?” diyorum.

“Nerden mi bildim? Psikiyatriste gelmeden belli! Kesin depresyondasın.” diyor.

Tanıdan ve reçeteden kurtulmak için sonraki yarım saati depresyonda olmadığımı ikna etmek için harcadım. Ama adam cin gibi, kandıramıyorsun.

“E, madem depresyonda değilsin, söyle bakalım neden psikiyatriste geldin?” diyor. Mantiği su götürmüyor. İlaçlarımı aldım. Sırf depresyonda olmadığımı kanıtlamak için bir ay boyunca içip geri gittim.

“Hiçbir işe yaramadı bu ilaç. Demek ki depresyonda değilim. Bilemedin!” dedim.

“Hah! İlacın en hafifinden yazmıştım. Demek ki bayağı çok depresyondasın,” diyip daha da ağır bir ilaç verdi. Kutunun yarısına gelip onun da bir faydasını göremeyince, kalan on dört hapi, hiç olmazsa belki kafam güzel olur, diye toptan yuttum. Ona bile yaramadı. *Psikiyatriste geri gidip en azından kafa yapan bir şey yazmasını isteyeyim* diye düşündüysem de her gittiğimde zararlı çıktığım için hapi da doktoru da bıraktım.

Kendi kontrolsüz deney ve gözlemlerim sonucunda kesin olarak söyleyebilirim ki: Depresyonda değilim. Ama uzmanlar farklı düşünüyor. O zaman askerlik muayenesinde psikiyatriste söylediklerimin aynılarını söyleyip, ben bu çürük raporunu alırım!

Öyle olmuyormuş. Aylarca süren gözlemler, mülakatlar. Askeriyedekiler, benim psikiyatristin tam tersi, bir türlü inanmıyorlar depresyonuma. Sonunda GATA'da sıra beklerken, kolu olmayan bir genç gördüm. Kolu bacağı olmayanlara her zaman bakıldığı gibi çaktırmadan baktım. İlk başta, savaşta, çatışmada kaybetmiş de askeri hastaneye tedavi için geliyor sandım. Sonra konuşmalarına kulak kabartınca onun da benimle aynı raporun peşinde olduğunu anladım.

“Abi, gözünü seveyim halledelim şu işi, Polatlı'dan geliyorum, bu üçüncü gelişim,” diye yanıp yakılıyordu. Polatlı Askerlik Şubesinde muayenede kolunun tam kopmuş olduğuna emin olamamışlar mı artık, çürük raporunu alabilmesi için Ankara'ya yollamışlar. Ben de sıram gelince içeri geçip: “yaa aslında benim depresyonum geçti gibi, acayip iyi hissediyorum, bahar, çiçekler falan. Çürük değilim artık herhalde ben,” deyip bu maceradan vazgeçtim. Zaten daha yirmi dört yaşımdaydım. Üniversiteyi uzat, gerekirse master, tecil falan derken bir sürü vaktim var, yırtmanın bir yolunu bulurum diye düşünüyordum. Otuz yedi yaşına kadar erteledim. Ama biraz da müzisyen olmaktan, hep kayıt dışı çalışmaktan dolayı bir yolunu bulamadım. Vicdanımı reddettim, bedelli parasını yatırdım.

Sonunda günü geldi. Aynanın karşısında elimde makine, on beş yıldır ilk defa sakalımı keseceğim. İş orada başlıyor zaten. Sakalın en güzel yanı, çirkin suratının yüzde ellisini gizlemesi. Yıllardır özenle örttüğüm tıpsız halim ortaya çıktı. Buraya askerlik fotoğrafı falan koyup da kimsenin keyfini kaçırmayacağım. Kız arkadaşım ne kadar: “Güzel oldu, ben böyle de beğendim,” dediyse de ikna olmadım. Oradaki birkaç arkadaş: “kötü olmadı ya...” diye geçiştirdiyse de en azından bir kişi “götüme benzedin lan!” diyecek samimiyeti gösterdi. Söylenenler arasında da sadece bu iyi geldi. Esas ihtiyacım olan dayanışma buydu. Gerçekten de götüm gibi oldu çünkü. Kız arkadaşım avutmak için yalan söyleliyordu. Doğru, güzellik bakılanda değil, bakanın gözlerindedir. Ama mesele güzel-çirkin meselesi değil. Rezalet bir şey oldu orada. Yıllardır dediğimden hiç şaşmayan, istediğim her işi beceren sol elim, tıraş makinesini alıp, benim değil, TSK'nın sözünü dinleyerek sakalımı kesti. Götüm gibi olan, yüzüme olan şey değil, sol elime

olan şey. Sakalımın arkasından ağlamıyorum, irademin yasını tutuyorum. Daha kışlaya bile varmadan.

Yaşı senden küçük komutanlar... Bunu da yüz kere duyduk. Komutanın yaşı büyük olsa farklı bir şey mi olacak? Ama yaşı küçük komutanın karşısında insanın nasıl daha da küçük hissettiğini anlamamıştım. Yirmi bir yaşındaki çavuşun karşısında çocuğa döndük. “Komutanım ne zaman düş alabiliyoruz?”, “Komutanım akşam yemeği kaçta?”, “Komutanım, koğuştaki bir şeyimi unuttum, çıkıp alabilir miyim?” “Komutanım çışım geldi!” Çocuklar gibi iradesiziz. Gerçek, mutlak aşağılamayı yaşıyoruz. Bu sürecin sonunda da gerçek birer erkek olacağız. Gerçek bir erkek gibi, gücümüzün hiçbir şeyi değiştirmeye yetmediğini, en kolayının mekanizmanın karşısında uyum sağlamak olduğunu, son olarak da işi bilip işe gitmemeyi öğreneceğiz. Bunu iyice bellemen için de, eğilmez, sarsılmaz, *mutlak* otoriteyle hayatında bir kere karşılaşman gerekiyor.

Mantığın bittiği yer... bunu da duyduk. Mantık nasıl bitiyor? Tanklarla tüfeklerle ateş eden bir organizasyondan bahsediyoruz. Mantık nasıl biter lan? Mermiler mantık dinlemeden mi uçuyor? O zaman ben arkaya dönüp ateş etsem oluyor mu? Biten mantık, senin mantığın. Senin aklın. Akıllar pazara çıksa, herkes yine gidip kendi aklını almış ya... hah! İşte burada kendininkini nizamiyede teslim edip, geri zekâlı komutanın aklını alıyorsun.

Bize bir şey yapılıyor. Bize kasten bir ceza veriliyor. Bize kasten işkence yapılıyor. Savaşma becerisi kazandırmak değil bu, itaat yetisi kazandırmak! O yüzden kasti bir zulüm var. Sebepsiz, keyfi cezalar... gereksiz, anlamsız kurallar, emirler... hiçbirisi tesadüf değil. Hepsi hesaplanmış. Mantıksızlık bunun bir parçası. Emirlerle mantıklı mantıksız demeden itaat etmeye şartlandırıyoruz. Koşar adım kendi ölümüne doğru ilerleyeceğin zaman tereddüt etme diye hazırlanmış bir düzenek. Tabii ki ben asla buna şartlanmayacağım. Üç hafta durup gideceğim. Eğer ki herhangi bir bahtsız olasılıklar zinciri sonunda kendimi silahlı bir grubun üzerine ateş ederek koşmam emredilirken bulursam, hemen bir yolunu bulup ters yöne koşacağım. Vatansever olmadığım için uğradığımız zulüm, ceza vs. vatan savunmasının gerekleriymiş gibi de görünmüyor. Dümdüz

zulüm ve ceza olarak görünüyor. İnsan haklarını bırak, anayasal haklara bile aykırı bir muamele var. Bize bu nasıl yapılabilir? Şoktayım. Madem ceza var, suçlu arıyorum. Bunun sorumlusu kim? Devlet, ordu, Amerika, Tayyip, İsrail, kapitalizm? Beni cunta yönetiminde dünyaya getiren annem, babam mı? Hayır, sorumlusu benim! Mücadele etmedim. Haydutlarla masaya oturdum. Eşkiyalara fidyeyi ödedim.

Korkunç, iğrenç, kabus, adam kaçırma, alıkoyma, zulüm... hepsini duymuştum. Hepsi laf. “Askerlik nedir?” diye sorsalar, “rehin alınma” derim. Ama sanki çengel bulmaca çözer gibi. Soldan sağa 7 harfli; insanları alıkoyup, fiziksel rahatsızlığa maruz bırakmak: İşkence. Yukarıdan aşağıya 7 harfli; kişinin rızası dışında vücut bütünlüğüne müdahale: tecavüz.

Millet 12 ay, 18 ay askerlik yaparken terbiyesiz gibi 19 günlük askerlik anılarımı yazma sebebim de bu: sözcükler hiçbir şey ifade etmiyor. Üzerinden iki ay geçince unutmaya başladım. İşkenceyi, tecavüzü nasıl unuttur insan? Hayır, hiçbir olayı, hiçbir ayrıntıyı unutmadım. Unutmayayım diye notlar aldım. Ama notları okurken bile o çaresizlik, güçsüzlük, tiksinti hissi geri gelmiyor. Kendimi bile ikna edemiyorum. Halbuki o esnada kuduruyordum. Gün boyunca dişlerimi gıcırdatıp, yumruklarımı sıkıyordum.

Çavuş gelip, “Geç sıraya! Kes konuşmayı! KES!” diyor. Sonra ikişer sayarak çöktürüyor. Tekrar tekrar sayıp, tekrar tekrar çöktürüyor. Yandaki takımda ise her mangeden bir kişi herkesi teker teker sayıp, orada olmayanların revirde mi, bulaşıktaki mi nerede olduğunu öğrenip çavuşa bildiriyor. Biz ise 10 kere sayarak çöküp kalkıyoruz. Çıkan sonuç değişmiyor. Bütün takımların içtması aynı zamanda bitiyor. Çavuş hemen yanında böyle makul ve pratik bir örnek varken yaptığı şeyin saçmalığını, gereksizliğini ve verimsizliğini görmüyor olamaz. Pislik herif bundan keyif alıyor! KES! GESSIRAYA! ÇÖK! KALK!

Çapsız, kafasız sadistler için biçilmiş kaftan. Rütbe yükseldikçe ruh hastalığı artıyor. Hatta rütbe bunu besleyip büyütüyor. Herif zor bir üniversiteden mezun olup yıllarca Autocad'de paslanmaz çelik evyeler çiziyor. İlerleme, yükselme ihtimali de olmayan bir işte lavabolar arasında geçirilecek bir hayat var önünde. İleride

evlenince karısından, çocuklarından çıkaracak acısını. Ama 29 yaşında bir anda yedek subay olduğunda, azarlamak, aşağılamak, zulmetmek için emrinin, elinin altında, karşılık veremeyecek yüzlerce adam buluyor!

Günün beşinci içtimasında yarım saattir sırada bekliyoruz. Çavuşun üzerine bir de bu herif gelip birkaç tur çök-kalk yaptırıyor.

“Sessiz! Ne dedim ben? İçtimada konuşanı sevmem. SEV-MEM!”

Senin sevmene mi kaldı ulan. Yarım saattir on kişi bir bölüğü sayamadınız.

“Konuşuyorsunuz, o yüzden bitmiyor içtima. Hepiniz sessiz olana kadar buradasınız.”

Ulan it, esas sen neredesin? Biz yarım saattir buradayız, sen odadan yeni çıktın! Günlerce süren, bitmek bilmeyen bir beden dersi. Lisede bir saat önce sinüs-kosinüsle uğraşırken, şimdi bedenci bizi sıraya dizmiş mantık şovu yapıyor. Ama beden dersi haftada iki saat. Bizimkinin ucu görünmüyor.

Birkaç gün sonra aynı yedek subay vakit öldürecek daha iyi bir şey bulamayınca gelip: “Bir sıkıntınız var mı?” diye soruyor. Bu, sıkıntıyı çözmek için falan değil. Sıkıntısı olduğunu düşünen varsa, o çektiğinin sıkıntıdan sayılmadığını kafasına kakmak için.

“Komutanım neden yemekhanede artan bütün yemekler çöpe dökülüyor?”

“E yiğin o zaman, dökülmesin!”

Yahut, “Komutanım, kamuflajlar çok kirlendi, yıkayabilir miyiz?”

“Çok mu kirlendi? Biz acemilikte 3 ay aynı kamuflajı giydik.”

“Komutanım güneşin altında çok fazla bekliyoruz...”

“Çok mu bekliyorsunuz? Biz yemin töreninde ocak ayında yağmur altında 3 saat albay bekledik.”

Ama daha hala da “bir sıkıntınız var mı”yı sıkıntılarına çözüm bulmak için sorduklarını sanan naif çocuklar var.

“Komutanım,” diyor. “Bütün günü içtimada geçiriyoruz. Günde yedi tane içtima yapıyoruz. Art arda hem burada, hem de yemekhanenin önünde içtima yapıyoruz.”

“Günde yedi tane içtima yapmıyoruz. Onların üç tanesi yemek duası. Sadece üç içtimanız var günde.”

“Yine de aynı şey komutanım. İkisinde de aynı sıraya girip aynı sayımı yapıyoruz. Bir burada bir yemekhanede sıraya girmek yerine tek seferde orada yapsak olmaz mı?”

“Diyorsun... tek seferde yapalım öyle mi? Sen bunu bir düşün bakalım... sen bunu bir iyice düşün. Yarına kadar otur bunu düşün. Yarın tekrar soracağım.”

Çocuk yerine oturuyor. Psikopatça hayaller kuruyorum. Ellerimin komutanın boğazına sarıldığını hissediyorum. Adem elmasını parçalayıp, parmaklarımı gözlerine bastırarak yuvalarından çıkardığımı gözümün önüne getiriyorum. Dayaktan gebertmek istiyorum. Ne aklın, ne tecrüben, ne eğitimin, ne becerilerin ne de fiziksel yetilerin benden üstün. Seni buraya kim getirdi ulan? Esas suç bu makinede, bu makineyi yapanda. Hayır ama sen yine sensin, makine değil bunu yapan. Hayatın boyunca bastırıldığın, aklın, gücün, mevkin yetmediği için dışarıda kimseye edemediğin zulumü edecek yer buldun. Bütün bu içindeki zehir kusa kusa bitecek mi? Bitmez. Bağımlılık bu! Karşısındaki koca koca adamları ezdikçe daha da çok istiyor. Kendi kendini besliyor, doyamıyor. Bir türlü yetmiyor. Orada bir şekilde bu herifi öldürmenin kolay bir yolu karşıma çıksaydı tereddüt etmezdim. Yanıyorsa söndürmek için üzerine işemezdim.

Dişlerimi sıkmaktan çenem ağrıdı. Düşünmemek için kafamı kitaplara gömeyim dedim. O da olmuyor, çünkü boş bir vaktini de bırakmıyorlar. Ağacın altına oturursan kaldırıyorlar. Hapishane gibi

düşünmüştüm. Bir yere kapatılacağım, bazı lüzumsuz işler yaptırılacak, yirmi gün geçirip çıkacağım. Hapishaneden beter. Hazırlıksız yakalandım. Buna nasıl hazırlanılır ki? Herkes herkese söylüyor, askerlik rezalet bir şey. Ama dil o kadar zayıf ki. Halbuki gerçeklik öyle mi? Gerçeklik gümbür gümbür geliyor. Kitap, film, belgesel, şarkı... herkesi heyecanlandırıyor, duygulandırıyor, ağlatıyor. Ama kimseyi kıpırdatabiliyor mu? Boşuna yazıp duruyoruz. Gerçekliğe alışıyoruz.

.....

Her hayvanı terbiye edebildiğini söyleyen bir sirk terbiyecisi vardı. Her hayvanı! Terbiye etmenin sirk dilindeki adı “kırmak”. Hayvanın içgüdüsünü, iradesini, ruhunu kırmak. Terbiyecilerin en zorlu sınavı, Everest’i kutup ayısıymış. Kırılmıyormuş hayvan. Önce burnunun sağ tarafına halka takıyorsun. Karşı gelirse zinciri çekiyorsun. İradesi ortalamadan fazlaysa acıyı, boyun eğmeye yeğleyip burnunu yırtarak koparıyor halkayı. Sonra acıdan dersini almıştır diye sol tarafına takıyorsun. Yine aynı şey olursa bu sefer burnunun ortasına. Onu da koparırsa artık yapacak bir şey yok. Kırılmıyor bu hayvan, pes ediyorsun.

Tabii ki doğaya geri götürüp bırakmıyorlar. Bu kırılmayan hayvanları vuruyorlar.

İşte bu herif, kimsenin kıramadığı kutup ayısını terbiye ettiğini iddia ediyor. Sol elinin iki parmağı yok. Sağ elinin ise yarısı yok, sadece iki parmak var. Göğsünde, sırtında, bacağına beş yüz civarında dikiş izi var. Bunların yarısı söz konusu kutup ayısına ait. Ha ayı bir de adamın karısını yemiştir. Ama sorarsan, “terbiye ettim,” diyor. Tartışacak değiliz, ne diyelim.. etmişsin.

Üç hafta bir şey değil. Daha şoku atlatamadan, dişlerini sıkı sıkı geçiriyor. Ama on iki haftadan sonra irade kalıcı olarak silinmeye başlıyor. Mutfağa, herkesi ceza olarak göndermekle tehdit ettikleri bulaşığa gönüllü olarak yazıldım. Kutup ayısı kırılmıyor ama oradaki uzun dönem askerlerin hepsi tamamen kırılmış. Ceza diye yolluyorlar ama bulaşıktaki korkacak bir şey yok. Hep anneleri, ablaları, karıları yıkadığı için Türk delikanlıları bulaşığın ne olduğunu bilmiyorlar. Gulyabani gibi bir şey

sanıyorlar, korkuyorlar. Halbuki ortam çok güzel. Çöktürüp kaldıran yok. Bağırıp çağıran yok. “Abi, şimdi tabldotlar buradan gelecek, şurada sabunlayıp, burada durulayıp, makineye sokacaksınız,” diyor uzun dönemin biri. Rütbesini bilmiyorum. Onbaşı herhalde ama “abi” diyip duruyor. Gerçekliğe döndüm. İşimiz belli, amacımız belli. 800 tane tabldot yıkayacağız. Tabldotların sonu belli. Yedek subayın sadistliği gibi dipsiz kuyu değil. 800’ün sonuna gelince işimiz bitecek. Kimsenin kapisini çekmeyeceğiz. Tam da o yüzden birbirimize de insan gibi davranıyoruz. İş bölümünü kendimiz yapıyoruz.

Ortamin samimiyetine güvenip geyik yapmaya başlıyorum. “Çağırın yüzbaşını da kulağını çekeyim hıyarın...” dememle bir anda donup kaldı uzun dönemler. Sağa sola bakıyorlar duyan oldu mu diye. Rütbeli kimse yok, rütbeliyi bırak, ortalıkta hiç kimse yok. Ama korku iliklerine işlemiş. Yüzbaşıyla şaka olmaz. Dine, peygambere küfretmişim gibi. Allah’tan korkar gibi.

Biz çok aşırı bir saçmalık yapmadığımız sürece üç haftaya buradan gideceğiz. Onların hayatlarıysa bu adamların iki dudağı arasında. Bölükte salgın bir hastalık olur, bulaşıkla ilgili bir şikayet gelir, ceza alır, askerlik uzar. Komutanın ters tarafına denk gelsen, askerlik uzar. Ben albay, yüzbaşı falan diye dalga geçerken tir tir titiyorlar. Bizim askerlik yalandan. İşte gerçek askerlik, işte gerçek kahramanlar, gerçek erkekler bunlar!

İnsanların burnuna halkayla zincir takmaya gerek yok. Umut yeterli. “Biraz sabret bitecek,” desen, “herkes yapıyor zaten, hadi yap da gel aradan çıksın” desen yeter. On iki ay saçma sapan, anlamsız, sebepsiz angaryaları yapıp, her türlü aşağılanmaya katlanıp doğru duruyorlar.

Bulaşık işi sonunda beni rahatlattı. Yasa açığı gibi, *loop-hole* gibi bir şey bulmuş oldum. Bulaşığa gitmekten korkanlarla (herkes) yer değişip, tabldot yıkayarak bitirdim askerliğin kalan günlerini. İçtimaya falan da girmedim bir daha.

Yalnız ben değil, kimse sevmeydi askerliği. Bu seferki fakir bedellisiydi. İnsanlar bol paraları olduğu için değil, paraları olmadığı için gittiler. Sanayide CNC tezgahında ayda 2.500 lira

kazanan Erzurumlu on iki ay askerlik yapsaydı 30.000 liraya mal olacaktı. Bir de iki çocuk yapmış daha yirmi altı yaşına gelmeden. Anne-Baba'nın da emekliliği falan yok, evde öyle oturup onun eline bakıyorlar. Kadının çalışması tabii ki söz konusu olamaz. Postallar ağır bile gelmiyor Erzurumluya, normalde iş yerinde daha ağır ayakkabılar giyiyormuş. Yani buradakiler ne askerliği kendilerinden aşağı gören zengin çocukları, ne de askerlik karşıtları. Ama askerliği hiçbiri sevmeydi. Herkes aynı şeyi söylüyor: “Vallahi otuz bin olsa otuz bin de verirdim, bir gün fazladan yapmamak için.”

Ama silahları sevdiler. Psikopat gibi sevdiler, ellediler, okşadılar. Bir yalamadıkları kaldı. Belki kimse bakmazken yalayan da olmuştur. Ellerinden bırakamadılar. Atış yapılacağı günler sürekli silah konuştular. Bir gün bile fazladan askerlik yapmak istemeyen herifler her gün, her saat ateş edelim istediler. Talimatları bir türlü beceremeyip teğmenin taşşak geçtiği Vanlı, eğitimden sonra hemen savunmaya geçiyor: “Ben aslında silahları biliyorum, G3ü de biliyorum, Kalaşnikof'la da ateş ettim, Bixi'yle de. Ama bu komutan düzgün vermiyor ki komutları, kafa karıştırıyor. Bıraksa, ben zaten biliyorum nasıl ateş edeceğimi.” Çünkü silah, çükünün uzantısı. En iyi ateş edenin çükü o kadar büyük. Silah kullanmayan çüksüz. Komutları karıştıran da... metaforu oradan tamamlayın işte.

Atış yapmaya gittik. En çok da komutanlar heyecanlı. Ergen küçük kardeşini ilk defa keraneye götüren abi gibi heyecanlı. Bu aptal çocukların eline nasıl silah verilir? İnsan öldürdüğünü bilmiyorlar mı?

Bernard Shaw: “Erkeklerin olgunlaşması için 70-80 yıl yetmiyor belli ki,” diyordu. “O yaşta daha hala spor arabalarla, purolarla falan heyecanlanıyorlar. En azından bir 200 yıl yaşamaları lazım ki, bu oyunculara çocukça düşkünlükleri geçecek de insan gibi düşünmeye, davranmaya başlayacaklar.”

Yetmiş-seksenli bırak, daha yirmili otuzlu yaşlarında asteğmen oldun diye beline tabanca takmışlar. Bu yetmişlerden kalma külüstür tüfeklerle bu kadar heyecanlanıyorlarsa, bir de generali düşünüyorum. Herif tam da cinsel yetersizliğin başladığı

yaşlardayken, silahlı kuvvetlere yeni model son teknoloji tanklar satın alınıyor. Adam onları ilk bulduğu yere sokmak isteyecek tabii ki. Diyarbakır olur, Suriye olur... çükünü pantolonunun içinde tutabilen var mı ki?

Önce Kütahyalı badim ateş etti. Üçünü de ıskaladı. Çok bozuldu, vuramadığına inanamadı. Zaten Kütahyalının attıklarından kulaklarım çınılıyordu. Bir de tüfeği tam doğru tutmazsan tepince gözüne gelip morartıyor diyorlar. Ben de ne olur ne olmaz diye tüfeği hedefe doğrultup başımı öbür yana çevirip bakmadan tetiği çektim.

“Vurdun!” dedi Kütahyalı. Çok heyecanlandı, sanki biraz da kıskandı.

“Özür dilerim,” dedim. “İsteyerek olmadı.” Diğer iki mermiyi de boşa salladım. Toplam 2 dakika sürdü zaten bütün olay. Silahı sıradakilere bıraktık. Toplandık gidiyoruz. Kütahyalının gözü silahlarda kaldı.

“Gözlüklerim yok ya,” dedi Kütahyalı. “Gözlüklerim olmadığı için vuramadım. Bende 0.5 astigmat var. O yüzden gözlük kullanıyorum da burada ihtiyaç olmaz diye getirmemiştim. Gözlükler olsa vururdum kesin. Üç mermi çok az ya. Keşke bir on beş-yirmi tane daha olsaydı da atsaydık.”

“Çok istediğin için vuramadın, bakmadan atsan vururdun,” dedim.

“Nasıl?”

“Yok bişey.”

.....

Bu seferki bedellinin askerlikten toptan kurtarmaması, az da olsa askerlik olması aklıma yatmıştı. Hem millet zorla yaparken, parayı verip de toptan yırtmak ayıp gibime geliyordu. Böyle biraz askerlik yapınca bedellinin ayıbı, vicdan azabı azalır diye düşünüyordum. Hem de “görelim şu askeriyeinin içini, konuşup duruyoruz da tam olarak neye karşı konuştuğumuzu bilelim,” diye düşünmüştüm.

Gördüğüm iyi oldu.

Her anından nefret ettim. Buna benzer hiçbir şey yaşamamıştım. Bu çaresizlik, bu tutsaklık, tecavüz... tekrar edip duruyorum bu kelimeleri. Çünkü unutuyorum. Ayrıntıları yazarken bile yaşadığım his canlanmıyor. Beynim ne yapıyor? *Küçük travma bunlar, önemli değil* diye gömüyor mu bir yere? Ama unutmadığım bir sahne var.

Üç haftada gördüğüm tek güzel manzara. “Yemin töreni”ne hazırlanmak için bütün gün rap rap yürüyoruz. Çakma askerlik yapmıyormuşuz gibi, gerçek yemin töreni yapacağız. Kaç yüz bin yılda en hafif, en çevik şekilde koşmak üzere evrimleşmiş ayakları bütün içgüdülerin zıddına giderek yere vurup duruyoruz. Haziran güneşinin altında içgüdü isyan ediyor, bir sürü kişi bir sağ-sol'u yapamıyor. Tepeden tırnağa sırlıslıkam terledik. Sonra biraz dinlenelim diye bıraktılar. Normalde bayıra, ağaçların altına oturmamıza da izin yok, “yılan var, kene var...” diye. “Kalk oradan betona otur!” Ama o gün artık komutanlar da yorulmuşlar ki ortalıkta yoklar. Herkes yayıldı çimenlere. Postallar çıkmış, kamufrajlar ağaçlara asılmış. Herkes sere serpe yatıyor. Kimi ağaca sırtını vermiş, kimi boylu boyunca uzanmış. “Kemer’de kaç tane Rus siktim...” diye anlatanlar da, “Köpek günah,” diyip, köpeklerle oynuyorum diye benden en az bir metre uzakta duranlar da... hepsi aynı bitkinlikte, aynı mağdurlukta birleştiler. Marş mağdurları, yaz günü postal mağdurları. En ataerkil, en kabadayı adamlar homofobiyi bile unutmuşlar, birbirlerinin kucağına yatmışlar.

Komutanlar “Siz Türk askerisiniz,” diyip duruyorlar. “Türk askerine yakışan şekilde davranacaksınız!” İşte bu manzara demek istediklerini tam net açıklıyor. Tam da “Türk askerine yakışmayan davranışlar” işte bunlar! Hiç birimiz Türk Askerine yakışmadık, askerlik de bize yakışmadı.

meydan boşalınca

Ben lisedeyken benden iki sınıf üstte müthiş bir gitarist vardı; adı Murat. Lisede kurulan gruplarda genelde bas çalmak isteyen çıkmadığı için, gitarı pek beceremeyen birine bas çaldırılır. İşte o gitarı pek beceremeyen de bendim. Murat'ın grubunda idareten bas çalışıyordum. Sonra Murat mezun oldu. Ciddi ciddi bas çalışmaya başladı.

Bir iyi gitarist eksilince meydan boşaldı da benim şansım arttı diye sevindim. Ankara'nın küçük olduğunu söylemiş miydim? Ankara küçük. Bir tane gitarist basa geçince, Ankara'nın en iyi gitaristi olmamın önünde hiçbir engel kalmadı sandım.

Kandırmacanın bir kısmı gitar öğretmenime ait. Büyük bir sırrı açıklar gibi pentatonik diziyi göstermişti. En basit Blues gamını Türkiye'de hiç kimsenin bilmediği bir gizem gibi anlatmıştı. Ben de kimsede olmayan bu sırrı ele geçirince anında herkesin iki adım önüne geçtim sanıyordum. Masonların arasına kabul edilmişim gibi. Gerçek Blues'un sırrını biliyorum! Çalışmama falan gerek yok. Sadece önümdeki bütün iyi gitaristlerin gitarı bırakmasını ya da ölmesini beklemem yeter. Zaten kimse gerçek Blues'u bilmediğine göre, çok da fazla değildirlir.

Üçüncü dünyada Avrupa ve Amerika'nın süsleye süsleye sattığı kültürü matah bir şey sandığımız için, bu serzenişleri her bulduğumuz yere yapıştırırız. "Burada gerçek Rock'ı kimse çalmıyor!" ya da "Türkiye'de hiçbir yerde gerçek pizza yiyemezsin..." veya "Bu memlekette gerçek anlamda bilgisayar programcılığı yok!" İşte benim gitar öğretmenim Mehmet de "Gerçek Blues'u Türkiye'de hiç kimse bilmez," demişti. Ben de inanmıştım. E, 14 yaşındaydım. Bir Mehmet bir de ben. Bir de bu Murat hıyarı nereden öğrenmişse öğrenmiş... neyse ki basa geçti de memlekette gerçek Blues'u bilen iki gitaristten biri oldum. Ha bu

arada ben "bu ÷lkede gerçek blues..." falan filan diye hayıflanma bayrağını ğretmenimden devralırken, Murat Conservatorium van Amsterdam'da modern jazz okumaya gitti. Daha da iyi. Hem gitarı bıraktı hem de iyice uzağı gitti.

Tamam. Tabii ki suç Mehmet hocamın da değıl, biraz benim yorumlamam. Açık açık söylemişti: "Ancak çok çalışarak olur," diye. "Olayın temel mantığı bu, bunu iyice hatmedeceksin, bunun içerisinde deneyler yapacaksın, gece-gündüz çalışacaksın." İlk defa bir gam öğrenmenin heyecanı müthiş. ğrendiğın şey gerçekten de müziğı dair bir sır. Bu notalar gelişigüzel art arda dizilmiyormuş da, belli kurallara göre sıralanıyormuş! El yordamıyla kör-topal ilerlerken birden gözlerini açmışsın gibi. Ama sırf gözlerini açmak dünyada yolunu bulmaya yetmiyor. Rockstarlığın yanıltıcı bir cazibesi var. Sanki hiç uğraşmadan kendiliğinden oluyor gibi. Yeterince asiysen, yeterince ılgınsan, bir şekilde müzik içinden gelecek ve durup dururken ilham gelip kendiliğinden oluverecek. Halbuki uyarılar apaçık ortada. Müptela Kurt Cobain'in biyografisini okurken "bütün gün elinde gitarıyla orijinal rock şarkısı yazmanın yolunu yordamını arayıp, gece bitkin halde yatağı yığılıyordu..." diyen paragrafı hala hatırlıyorum. Ama bu uyarıyı es geçip, dışı kliniğinde temizlikçi olarak çalışıp, metadon arakladığı kısma odaklanıyoruz. Erolneri içince hoop, besteler kendiliğinden çıkıyor sanıyoruz.

"alış," diyor Mehmet hocam. Daha 14 yaşımdayım, alışmıyorum, acelem yok. Hatta bir seferinde önceki dersi doğru düzgün çalışmadan geldiğimde, biraz beni utandırmak, biraz da motive etmek için; "bugün senden para almayacağım. Ben içeri gidip televizyon izleyeceğim, sen de normalde ders yapacağımız iki saat boyunca burada oturup bu hafta çalışman gereken şeyleri çalışacaksın..." demişti. Daha sonra öğrendiğim her şeyi, onun bana verdiği temel üzerine kurdum, teşekkür ederim. İşin mantığını, nota aralıklarını, dizilerin kurulma mantığını çok sade ve mantıklı bir şekilde anlatmıştı. Öğretmenin böylesiyle karşılaştığım için şanslıyım. Ama bir yandan da, müzisyenlikten geçinemeyen, saçları dökölmüş, kırk küsur yaşında ailesinin evinde küçük bir odada yaşayan bir adam. Geçen yıllarda İngiltere'de bir neredeyse-başarı hikayesi var. Ama geçinilmiyor işte. Bunu da,

çoğu tutturamayan müzisyen gibi memleketin müzikten anlamamasına bağlayıp işin içinden çıkıyor. İngiltere hikayesi tam nasıl sonuçlanmış bilmiyorum. Orada da mı gerçek Blues'dan anlamıyorlar? (Londra'da anlamazlar abi, Liverpool'a gideceksin!) Ama ben daha 14 yaşında, ileride müzik işinde tutturamayınca hangi bahaneyi kullanacağımı öğrenmiş oldum. Ama o sırada daha işin başındayım, heyecanlıyım. Umutsuzluk, başarısızlık ihtimali yok. Adamın yenilmişliğini bile görmüyordum. Aşağı Ayrancı'da, annesinin evinde, gitar parçalarıyla dolu, ılık girmeyen dört metrekairelik bir odada bir hazine bulmuşum! Gizli bir topluluğa kabul törenim gerçekleşip Pentatonik Blues gamının bilgisi bana teslim edilmiş. Bunu bir de tembelliğim ve memlekette-gerçek-blues söylemiyle birleştirtince böyle bir sonuç çıkardım. Bir on sene kadar, üzerine fazla bir şey eklemeyen aynı blues solosunu çalıp durdum. Mehmet de aynı ufak tefek barlarda hakiki Blues'dan taviz vermeden Stevie Ray Vaughan coverları çalmaya devam ediyor. Değeri hala anlaşılmıyor. Gündüzleri avukatlık yapıyor. Ben ise düğünlerde *Kesik Çayır* çalıyorum.

Ama hemen o karamsar sona atlamayalım. Blues masonları arasına kabul edilmişim. Yavaş yavaş evden dışarı çıkıyorum. Bu pentatonik meselesini başkalarının da bildiğini fark ediyorum. Sanki Bulutsuzluk Özlemi dinlememişim gibi. Ama yeter ki sen inanmak iste, yalanın çok da destekli olmasına gerek yok. Tamam o da bilsin; Mehmet, Ben, Akın Eldes... Sonra bir barda güzel çalan başka bir blues gitaristi görüyorum... tamam; Mehmet, Akın, Ben, bir de bu dangalak. Artık yavaş yavaş, katıldığım gizli cemiyetin pek de gizli olmadığını kabul etmem gerek. Ama öbür yandan meydan da boşalmaya devam ediyor. Bir sürü kişi müziği bırakıyor. Bir sürü grup dağılıyor. Sırf pentatoniği biliyorum diye memleketin en iyi gitaristi olamayacağımı anladım ama küçük hesapları da bir türlü bırakamadım. Birileri pes edip bırakınca, gruplar dağılınca gizli gizli seviniyorum. Yetenekle, çalışmayla elde edemediğim başarıya, herkes pes edene kadar direnip bekleyerek ulaşırım diye umuyorum. Meydan iyice boşalıp, sonunda bana kalacak.

Yıllardır seyrediyorum, meydan ne biçim de boşaldı. Küçükken beraber konserlere çıktığımız hiç kimse müzik yapmaya devam

etmiyor. Bazıları ancak belki hobi olarak. Hepsinin düzgün bir işi var. Ben de kırk yaşına yaklaşırken ışık almayan, buz gibi, küçücük odamdan bunları izleyip, çaktırmadan seviniyorum. Kimler kimler meydandan çekildi. Sokak Köpekleri, Dengesiz Herifler... Yaptıkları bestelere ağzım açık baktığım adamlar. Ben neden böyle şeyler yapamıyorum diye kendime dert edinirdim. Şirket, albüm, klip... uğraştılar, denediler, olmadı. En önemlisi Cemiyette Pişiyorum. Bambaşka bir şey, eşi benzeri görülmemiş, gaipten gelen bir müzik, küfür, tekme-tokat, küçük çapta bir patlama. Her şey Tolga'nın elinde oyuncak oluyordu. Gitar, davul, dil, kayıt programları... Bir ara grup neredeyse ünlü olacak sanmıştık. Punk konserinden az da olsa para bile kazanıyorduk! Olmadı tabii ki. Benzersiz demek, neresinden tutarsan tut satılacak bir ürün haline gelmez demek. Üzerine etiketi yapıştıramazsan satamıyorsun.

Yine de, "Cemiyette Pişiyorum çalmayı bırakmış mı? Hah-hah-haa!" diye ellerimi ovuşturuyorum.

Daha sonra ben işleri büyüttüm. Uluslararası düzeyde çok daha büyük küçük hesaplara başladım. İngiltere'de, İspanya'da, Şili'de, işlerine hayran olduğum bir sürü bestecinin müziğe küsmesini seyrettim.

Meydan bomboş kaldı!

Cirit atacağım! Düğün çalgıcılığından para kazandığım için, onlar pes ederken ben direnmenin yolunu buldum zannediyorum. On yıldır tek bir beste yapmadım ama sürekli bir meşguliyet buluyorum. Dışarıdan bakınca sürekli hareket halindeyim, ama bu müzik işine girme sebebim, orijinal bir şey ortaya koymak, bir şeyler yaratmaktı. O mesele olduğu yerde sayıyor. En son besteyi 22 yaşında yapmışım. Barlarda çalmaya başladığımdan beri yeni bir şey yok. Kendime uğraş yaratıyorum bu arada. Biraz swing öğreneyim diyorum. Balkan işlerine bakalım, biraz klezmer, biraz flamingo... gitar kesmedi, davul öğreneyim, ksilofon öğreneyim, yok trompet çalayım, onu da bırakayım akordeona başlayayım diye sürekli etütle vakit geçiriyorum. Doğru enstrümanı bir bulsam her şey akacak sanki. O arada yaşım 34 oldu.

“Her sabah alarmla kalkıp gideceğim bir işe asla girmem,” diye böbürleniyordum. Geceleri genelde doğru düzgün uyuyamadığım için öğleden sonra iki saat kestirip telafi etmeye çalışıyorum. Saat dörtte alarmla uyanıp düğünün soundcheckine gidiyorum. Ne oldu? Hani işe girmeyecektin? Alarm malarm artis artis konuşuyordun?

Düğünde bizi dinleseler yine iyi. Köşeye süs diye koyuyorlar. “El Turco”yum, oryantalim, enteresanım. Paramı oradan kazanıyorum. “Biraz daha yavaş çalabilir misiniz?” diyorlar. “Yavaş şarkı yok ki bizim repertuarımızda,” diyorum. “Hayır, yani biraz daha kısık sesle çalamaz mısınız?” Haa!!! E, o zaman parayı verin de biz gidelim madem, daha fazla rahatsızlık vermeyelim.

Böyle geçen bir on küsur seneden sonra birileri, bir şeyler dürttü. Yıllarca içimde biriken tiksintiye dayanamaz oldum. Düğün çalgıcılığına son verip sanatçı olma kararı aldım. Sabah akşam besteye oturuyorum. Şaşırtıcı bir şekilde ilerliyor da. En son yıllar önce Türkiye’de beste yapmayı denediğimde iki satır bir araya gelmiyordu. Belki de on yıllık bar-pavyon işleri çıraklık işlevi gördü.

Sonra da işte, gördüm ebeminkini. Neden pes ediyorlar anladım. Bazı arkadaşlarım poker geceleri düzenliyorlar. Para kazanıp, para kaybediyorlar. Kaybettikleri, kazandıkları yüzlerce lira komik, çok küçük bahisler. Bu taraftaysa vaktini, enerjini, parayı koyuyorsun ortaya... hayatını koyuyorsun! Tutmazsa, hepsini kaybediyorsun. Tutmadı.

Tutanlara bakalım dedik. Nasıl tutturuyorlar. Sözleri İngilizce yazıyorum diye mi tutmuyor? Adı İngilizce grup var burada, tutmuş. Kolombiya’da bütün şarkı sözleri İngilizce grup var, onlar da tutturmuş. Guns n’ Roses konsere gelip stat dolduruyor. Hadi o küresel pazarlama ürünü diyelim. Diğerlerini nasıl açıklayacağız?

Peki, bir de İspanyolca deneyelim. Denedik, yine olmuyor. Konserlere gelenlerin sayısı sürekli düşüyor. Yeteneksiz miyim? Değilim, ama olabilirim de. Yeteneği anlaşılan kadar herkes yeteneksizdir. Schrodinger’in yeteneği. Annemle teyzemler beğeniyorlar yazdığım şarkıları. Ama onun dışında yetenek yönünde bir kanıt görmedik. Bir sürü büyük sanatçı “Önemli olan

sürekli çalışmak,” diyor. %1 yetenek, %99 yoğun, özverili çalışma. Peki ya o %1 de yoksa bende? Kumara devam, besteye, ısrara devam. Karşıdakinin kartlarını görmeden potu yükseltiyorum. Yaşım 36 oldu.

Pes edenler her zaman çok, ama şimdi daha çok tutturanlar gözüme çarpıyor. Sanki her şey tutuyor da bir bizimki! Mehmet Hoca'nın gösterdiği pentatonik dizinin üzerine daha bir dünya şey öğrendim, ama “Bu memlekette müzikten anlamıyorlar,” bahanesini kullanamayacak kadar farkındalık sahibiyim. Ha, anlamıyorlar, o ayrı. E, ama zaten müzisyenin esas işi de onu anlatmak değil mi? Şirketin işgüzarlığı ve müzisyenin tembelliği yüzünden “bu tarz tutar, bunu yapalım, kitle bunu istiyor,” anlayışıyla yapıyor müzik. Kitle ne istediğini nereden bilecek lan? Sanatçı sensin, sen bileceksin. Sanat bu, yaratma işi. Sen yaratana kadar öyle bir şeyin var olabilme ihtimalini bile bilmiyor kitle. Müziğin yönünü kitle gösterecek, sanatçı da onu takip edecek. Arabayı atın önüne koşalım. Böyle bir geri zekâlılık var mı? Var.

Son bahanem de bu işte. Tutanların tarzı belli. Bizim sabit bir tarzımız yok. Her şeyi alıp çorba yapıyorum. Latin ritimlerini alta koyuyorum, üstüne sert gitarlar... Saksafoncu zaten cazcı, ipini salıyorum, şarkıyı caza buluyor. Sonra pank pank şarkı sözleri. Ver folkloru, ver blues'u. Böyle olunca satmak daha zor oluyor. Tarz önemli. Tarz demek etiket demek. “Punk” “folk” “reggae” diye albümün üzerine etiketi yapıştırıracaksın ki hedef kitlen belli olsun. Reklam odağını, coğrafyanı, demografini ona göre belirleyeceksin. Biz tersten gidiyoruz. Akıntıya karşı kürek çekiyoruz. Ancak yavaş yavaş grubu tanıyacaklar, kitle gıdım gıdım büyüyecek, şarkıların sözlerini öğrenecekler de tarzlar ötesi bir grup olacağız. Tutarsa... Peki ne zamana kadar ısrar edeceğiz? Ne kadar zaman geçince “tamam, olmuyor, dağılım arkadaşlar,” diyeceğiz? Yaşım 38 oldu.

Müzik dediğin ürün oldu, sektör oldu, şirket oldu. Kurallara göre oynayacaksın, ya da pes edeceksin. Hem içten samimi bir şarkı, aynı zamanda da satılabilecek bir ürün olacak şeyi yazabilen o kadar az kişi var ki.

Meydan boşalmıyor. Meydanın kıyısında köşesinde kendine azıcık da olsa yer açamadığını görünce pes ediyor besteciler. Yahut prodüktör, kırık-dökük gitarlı, azıcık detone bestekarda biraz ışık görürse alıyor, göze ve kulağa batan her yerini güzelce tıraşlıyor. Saçlarını tarayıp üzerine parlak bir gömlek giydiriyor. Şan dersleriyle, paralı stüdyo müzisyenleriyle steril bir albüm çıkarıyor. Fazla temizlenmiş kokoreç gibi. Tatsız tuzsuz bir şey kalıyor geriye.

Her köşe başında, her mahallenin tavernasında bir-iki müzisyenin olduğu, herkesin kendi köyünün ozanını dinlediği bir dönem var mıydı? Şimdi her birahane de jukebox var, hepsinden aynı müzik yükseliyor. Endüstri satabileceği şeyi alıp satıyor. Satamayacağını ezip geçiyor. Reklamlarıyla, payolasıyla o kadar gürültü yapıyor ki, ufak tefek şeylerin sesi duyulmuyor bile. Pes eden güzel arkadaşlarımın arkasından bana yer açılmıyor. Meydan bana kalmıyor. İş adamları bütün boşlukları dolduruyorlar.

.....

Bukowski bir röportajında Tolstoy'a, Shakespeare'e ve bütün klasiklere saydırdıktan sonra eksantrik modern şairlere ve güncel edebiyata geliyor. "Hepsi de berbatlar," diyor. "O kadar korkak ve beceriksizler ki, *Uyuz itin biri yoldan aşağı yürüdü*, diye dümdüz bir cümleyi bile yazacak kadar taşsakları yok. Ben de başka türlü bir berbattım. Buna rağmen, on yıl boyunca, bütün dergilere gönderdiğim yazıların reddedilmesine rağmen, yazıp yazıp göndermeye devam ettim. Şimdi biraz daha iyiyim, ama çok da müthiş sayılmam. Fakat onlar hala berbatlar. Hala daha yeni birinin gelip fırtına gibi esmesi için çok fazla alan var."

On yıl yazılarını boşu boşuna göndermiş, pes etmemiş, başarmış. Çok anlamlı, çok motivasyonel. *Bukowski bile yapabiliyorsa, siz de kişisel gelişim kitaplarının motivasyonel alıntılarının kahramanı olabilirsiniz!* Ama burada önemli olan on birinci yıl. On birinci yılda da reddedilmeye devam etseydi yazmayı sürdürebilecek miydi? Ya on iki yıl? On üç? Bilmiyoruz, çünkü on birinci yılda tutturmuş, Bukowski olmuş. Tutturamamış olsaydı bu hikayeyi hiç duymayacaktık bile. Röportaj falan da olmayacaktı. Hiç kimse ona edebiyat hakkındaki düşüncelerini

sormayacaktı. Barda "Tolstoy kim ulan! Metafor yapma kralını görürsün..." diye yanındakini darlayan ayyaşın biri olacaktı. Eski-ünlü'nün sarhoş muhabbetinden daha katlanılmaz tek bir şey varsa o da eski ünsüzünki.

Eski ünsüz olmaya doğru gidiyorum gibi görünüyordu. Pes ettim. Son bi istiklal marşını söyleyip grubu kapattık.

■

